

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra výtvarné výchovy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Fragmenty krajiny
Fragments of landscape

Bc. Kateřina Nováková

Vedoucí práce: MgA. Pavla Gajdošíková Ph.D.

Studijní program: Učitelství pro střední školy (N7504)

Studijní obor: N VV-ZUŠ (7504T290)

Odevzdáním této diplomové práce na téma Fragmenty krajiny potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 14.4.2024

Ráda bych poděkovala vedoucí mé diplomové práce MgA. Pavle Gajdošíkové, Ph.D. za konzultace, vstřícný přístup a cenné rady.

ABSTRAKT

Diplomová práce *Fragmenty krajiny* zkoumá význam krajiny v současném českém umění, pomocí a/r/tografického přístupu, zaměřeného na zkoumání umělecké a pedagogické praxe prostřednictvím umělecké tvorby. Důraz je kladen na důležitost propojení rolí umělce, badatele a učitele.

První část práce přibližuje metodu a/r/tografie, věnuje se definici krajiny a charakteristikám spojeným s její hodnotou a současnému uměleckému pohledu na krajinu v rámci současné české umělecké scény. Analyzuje umělecké přístupy ke krajině a zařazuje je do devíti kategorií, reflektující různorodé umělecké přístupy, autorky pohled na krajinu a jejich vliv na tvorbu a pochopení krajiny.

Vlastní umělecká tvorba se soustředí na autorský proces zpracování krajiny a interpretaci. Vychází z terénního výtvarného průzkumu Jizerských hor a výsledné tvorby sítě fragmentů krajiny. Kategorizace uměleckých přístupů je klíčem k porozumění komplexnosti tvůrčího procesu. Z kategorizace vyplývá, že krajinu nelze jednoznačně orámovat a kategorizovat.

V závěru práce je zhodnocen význam didaktických úkolů v procesu výtvarného vzdělávání inspirovaných uměleckými postupy. Úkoly vedly k obohacení žákovského projevu a rozvoji jejich uměleckých schopností a kritického myšlení. Z výsledků diplomové práce vyplývá, že a/r/tografický přístup je užitečným rámcem pro zkoumání zpracování a přístupů ke krajině a jejím fragmentům v umělecké tvorbě. Přístup a/r/tografie se ukázal jako efektivní metoda propojení umělecké tvorby, výzkumu a vzdělávání. Přispívá k interdisciplinárnímu pochopení problematiky krajiny a rozvoji uměleckého a pedagogického působení autora.

KLÍČOVÁ SLOVA

krajina, krajinomalba, fragment, a/r/tografie, umělecké dílo, pedagogické dílo, výtvarná výchova

ABSTRACT

The master thesis *Fragments of Landscape* explores the meaning of landscape in contemporary Czech art, using an a/r/tographic approach focused on exploring artistic and pedagogical practice through artistic production. Emphasis is placed on the importance of connecting the roles of artist, researcher and teacher.

The first part of the thesis introduces the method of a/r/tography, explores the definition of landscape and the characteristics associated with its value, and the contemporary artistic view of landscape within the contemporary Czech art scene. It analyses artistic approaches to landscape and classifies them into nine categories, reflecting the diverse artistic approaches, the author's view of landscape and their influence on the creation and understanding of landscape.

The author's own artistic work focuses on the authorial process of landscape transformation and interpretation, based on art field research of the Jizera Mountains and the resulting creation of a network of landscape fragments. The categorization of artistic approaches is the key to understanding the complexity of the creative process. The categorisation implies that the landscape cannot be clearly framed and categorised.

The thesis concludes by evaluating the importance of didactic tasks in the process of art education, inspired by artistic approaches, which led to the enrichment of students' expression and the development of their artistic abilities and critical thinking. The results of the thesis show that the a/r/tographic approach is a useful framework for exploring the processing and approaches to landscape and its fragments in artwork. The a/r/tography approach has proven to be an effective method of linking art, research and education, contributing to an interdisciplinary understanding of landscape issues and the development of the artist's artistic and pedagogical practice.

KEYWORDS

landscape, landscape painting, fragment, a/r/tography, artistic work, pedagogical work, art education

Obsah

Úvod	8
1. Teoretická východiska	9
1.1 A/r/tografie jako možnost pedagogického výzkumu.....	10
1.2 Practice-Based Research / Výzkum založený na praxi	11
1.3 A/r/tografie jako výzkum založený na praxi	13
1.4 A/r/tograf (Umělec x pedagog x výzkumník).....	14
2. Cíl výzkumu a výzkumné otázky	16
2.1 Návrh plánu výzkumu	16
3. Fragmenty krajiny – realizace výzkumu	17
3.2 Klíčové pojmy	18
3.2.1 Umělecké dílo a pedagogické dílo	18
3.2.2 Fragment.....	19
3.2.3 Fragmenty krajiny	21
3.2.4 Fragment a divák	22
3.2.5 Fragment x fragmentace krajiny	23
3.3 Krajina	24
3.3.1 Krajina jako zdroj identity	28
3.3.2 Krajina a postupná estetizace	30
3.3.3 Krajina vnitřní a vnější	32
3.3.4 Krajina a výtvarná výchova.....	35
3.3.5 Učitel x krajina x žák.....	36
4. Krajina v současné umělecké tvorbě – VÝSTAVY	38
4.1 Galerie Čejka	38
4.2 Současná česká krajinomalba 2011	39

4.3 Rozbřesk – současná krajinomalba 2018	39
4.4 KRAJINOW 2019	40
5. Krajina v současné umělecké tvorbě – UMĚLCI.....	42
5.1 Krajina těla	44
5.1.1 Miloš Šejn.....	44
5.2 Absolutní krajina	45
5.2.1 Jiří Kubový	46
5.3 Krajina z deníků.....	47
5.3.1 Adam Kašpar	48
5.4 Intimní krajina	48
5.4.1 Ester Knapová	49
5.5 Narušená krajina	50
5.5.1 Kristýna Šormová.....	50
5.6 Minimalistická krajina.....	52
5.6.1 Ondřej Mestek	52
5.7 Osamocená krajina	53
5.7.1 Irena Armutidisová.....	53
5.8 Stopovaná krajina	55
5.8.1 Jan Jedlička.....	55
5.9 Konceptuální krajina.....	56
5.9.1 Jiří Šigut.....	56
5.10 Reflexe kategorií a vybraných umělců	59
6. Tvorba uměleckého díla	60
6.1 Krajina Jizerských hor jako zdroj inspirace	61
6.1.1 Mapping A/r/tography – chůze.....	63

6.1.2 Jazyk a čtení krajiny	66
6.2 Deníkové záznamy a ateliérová tvorba.....	68
6.2.1 Deníková tvorba	68
6.2.2 Ateliérová tvorba	70
6.3 Realizace uměleckého díla	72
6.3.1 Síť “Fragmenty krajiny”	72
6.3.2. Reflexe uměleckého díla	73
7. Tvorba didaktického díla	75
7.1 Cíle a RVP	75
7.2 Úvod do výtvarné aktivity – Fragmenty krajiny	76
7.3 Výtvarné aktivity	79
7.3.1. První výtvarný úkol „Stopy krajiny“	79
7.3.2. Druhý výtvarný úkol „Krajina bez hranic“	83
7.3.3. Třetí úkol „Krajina po hmatu“	93
7.4. Závěrečná reflexe výtvarných úkolů	101
7.4.1. Reflexe prvního úkolu	101
7.4.2. Reflexe druhého úkolu	102
7.4.3. Reflexe třetího úkolu	102
8. Výzkumné otázky	103
8.1 Odpovědi na výzkumné otázky	103
Závěr.....	104
Bibliografie.....	108
Internetové zdroje	111
Seznam použitých obrázků.....	113

Úvod

Tématem krajiny se zabývám ve své tvorbě již delší dobu. Stala se také tématem mé bakalářské práce, kde jsem se zaměřila na technologické aspekty malby krajiny, zejména na hmotu a strukturu. V diplomové práci se pokouším na tyto počiny navázat, ale krajinu podrobuji podrobnější analýze skrze její části neboli fragmenty. Rozhodla jsem se prozkoumat současný význam krajiny v českém umění, a to prostřednictvím konceptu a/r/tografie, který představuje výzkum zaměřený na zkoumání umělecké a pedagogické praxe prostřednictvím umělecké tvorby, a ve kterém dochází k vzájemnému ovlivnění těchto oblastí.

V teoretické části práce přibližuji metodu a/r/tografie, definuji krajinu a její charakteristiky, objasňuji pojmy, které úzce souvisí s hodnotou krajiny a definuji současný pohled na krajinu očima umělců. Následně provádím sondu do současné české výtvarné scény s důrazem na umělce, kteří se věnují krajinářské tvorbě nebo mají krajinu jako významný motiv ve svém uměleckém vyjádření. Analyzuji umělecké přístupy ke krajině a řadím je do devíti podkapitol, které reflektují několik mých pohledů na krajinu.

Při tvorbě mého vlastního uměleckého díla se soustředím na zpracování krajiny prostřednictvím autorského uměleckého procesu. Tento proces odráží můj osobní pohled a interpretaci krajiny, což vede k vytvoření rozsáhlého cyklu krajinářských děl, vycházejících z dlouhodobého terénního výtvarného průzkumu krajiny Jizerských hor. Inspirace pro tento přístup čerpám z uvedených umělců. Pracuji s kategoriemi, které jsem vytvořila a využívám je k zařazování mých vlastních interpretací krajiny.

V závěrečné části této práce navrhuji sérii tří úkolů, které se opírají o postupy a tvorbu umělců, stejně jako o kategorie, které byly vytvořeny v teoretické části. Cílem výtvarných úkolů je podnítit žáky k prozkoumání a porozumění různým přístupům k zobrazení krajiny prostřednictvím technik a postupů, které byly použity zmíněnými umělci. V neposlední řadě chci u žáků vzbudit a prohloubit vztah ke krajině a skrze vlastní autentickou tvorbu přispět k jejich osobnímu i uměleckému růstu.

1. Teoretická východiska

V dnešním pedagogickém prostředí je stále více učitelů v oblasti výchovy a literatury, kteří vyjadřují zvýšenou poptávku po výzkumu orientovaném na praxi. Tento zájem vychází z potřeby propojit teoretické poznatky s praktickými zkušenostmi, které učitelé získávají ve svém každodenním pedagogickém působení. Učitelé touží po možnostech, jak efektivně využít své teoretické znalosti a pedagogické dovednosti při výuce ve školách. Výsledkem může být v posledních letech rozšířený model „praxí vedený výzkum“ (orig. practice-led research) nebo „výzkum vedený prostřednictvím umělecké praxe“ (orig. artist – led research). (Fulková, 2008 str. 308) Zvýšený důraz na praxi orientovaný výzkum umožňuje pedagogům zkoumat různé přístupy, strategie a metodiky, které mohou aplikovat ve výuce, aby naplnili potřeby a očekávání svých žáků. Tímto způsobem se učitelé mohou neustále zdokonalovat a inovovat svůj pedagogický přístup, aby lépe reagovali na aktuální výzvy a potřeby moderního vzdělávání.

A/r/tografie, jakožto forma vyjádření, využívá kombinaci jazyka a obrazu, které se navzájem ovlivňují a proplétají. Tento symbiotický vztah mezi slovem a obrazem tvoří základ pro porozumění a interpretaci světa kolem nás. A/r/tografové žijí „mezi hranicemi“, kde se umění, výuka a učení prolínají a vzájemně obohacují. Umělec, který zároveň vystupuje jako výzkumník a učitel, se ocitá v jedinečné situaci, kde je neustále vystaven komplexitě života kolem sebe. Tato trojice rolí umožňuje hlubší vnímání a porozumění okolnímu světu, ať už prostřednictvím uměleckého vyjadřování, vědeckého výzkumu nebo vzdělávání. (Gajdošíková, 2019 str. 21) Ti, kteří se pohybují v „meziprostoru“ a/r/tografie, jsou si vědomi dynamiky a vitality tohoto prostoru. Pro ně umění, výuka a učení není pouze činností, kterou vykonávají, ale životním stylem, který prožívají a neustále zkoumají. Jejich tvorba a pohyb v tomto prostoru představuje neustálý proces objevování, růstu a transformace. (Gajdošíková, 2019 str. 21)

Ve své práci vycházím z disertační práce Pavly Gajdošíkové, která ve své práci „*Fenomén architektury ve vlastním uměleckém a pedagogickém díle*“ (2019) využívá metodologii a/r/tografie, dále pro svou praktickou část vycházím z projektu INSEA „*Mapping A/r/tography*“ (2019), (v češtině přeloženo *Mapování A/r/tografie*) a jeho doprovodného

katalogu k výstavě, který využívá a/r/tografický přístup prostřednictvím chůze. Ta se v něm objevila jako způsob zkoumání a uvědomění si místa. (Lee, 2020)

Obrázek 1 - Autorská tvorba - perforace papíru, uhel, 2x 21x29,7 cm

1.1 A/r/t/ografie jako možnost pedagogického výzkumu

A/r/tography, česky A/r/tografie, představuje výzkum zaměřující se na zkoumání umělecké a pedagogické praxe prostřednictvím umělecké tvorby, která vzájemně ovlivňuje tyto oblasti. A/r/tografii popsala dvojice kanadských výzkumnic Natalie LeBlanc a Rita Irwin, které ji veřejnosti představují jako interdisciplinární, dynamickou a utvářející se prostřednictvím praxe a v ní. Metodologii a/r/tografie popsala a aplikovala Rita Irwin v knize *A/R/Tography: Rendering Self Through ArtsBased Living Inquiry*. (Irwin, a další, 2004)

V názvu složeném z počátečních písmen profesí (a/r/t): umělec (artist), výzkumník (researcher) a učitel (teacher) lze identifikovat samotnou podstatu výzkumu, který se vyznačuje vzájemným propojením a interakcí těchto rolí během výzkumného procesu. Role jsou provázané a navzájem se prolínají během procesu výzkumu. (Springgay, a další, 2008 str. 205) A/r/tografie povzbuzuje pedagogy, aby postupně propojili různé prvky, které formují naši kreativní a vzdělávací identitu. Místo toho, aby byla vnímána výuka, učení, umělecká tvorba a výzkum jako oddělené a rozdělené aspekty, a/r/tografie aktivně podporuje

proces skládání a propojování těchto různých dimenzí. Zaměřuje se na propojení umělce, výzkumníka a učitele v prostoru kreativní praxe. (Springgay, a další, 2008 str. 158) A/r/tografie nepřikládá větší důležitost jedné formě před druhou, ale umožňuje, aby se tyto pohyblivé praktiky a identity vzájemně spojovaly a setkávaly, čímž vznikají významy, porozumění a teorie, které jsou bohatší, složitější a vícevrstevnaté. (Springgay, a další, 2008 str. 159)

A/r/tografie je forma živého bádání, která se postupem času přizpůsobuje současným směrům. Jelikož se jedná o výzkum založený a vycházející z praxe, badatelské otázky vycházejí z konkrétní praxe aktivních umělců, pedagogů na školách či umělců – pedagogů. Výzkumné otázky nemusí být pevně stanoveny před zahájením výzkumu, mohou být utvářeny, rozvíjeny a doplňovány během samotného procesu výzkumu. (Springgay, a další, 2008 str. 208) Badatelské otázky vyvstávající v průběhu procesu zkoumání mají potenciál zásadně ovlivnit průběh výzkumu, přičemž ho mohou uvést v jiný směr. A/r/tografie klade otázky ve snaze zapojit se do probíhající praxe v umění a ve vzdělávání s cílem vytvářet znalosti, spíše než je objevovat. (LeBlanc, a další, 2015 stránky 355-356)

1.2 Practice-Based Research / Výzkum založený na praxi

V posledních letech vzniká poptávka po zkoumání fenoménů tvůrčí práce a jejich výsledků v oblasti uměleckých a vizuálních disciplín. Jedná se o „praxí vedený výzkum“ (orig. practice-led research) nebo „výzkum vedený prostřednictvím umělecké praxe“ (orig. artist-led research). Artist-led research je výzkum, který provádí umělec, a ve kterém je výsledným produktem originální tvůrčí počin. „*Tento druh výzkumu nezbytně obsahuje kritickou analýzu vlastních postupů, tvorby významů a funkcí artefaktů, analýzu reflexe tvůrčích procesů autorů.*“ (Fulková, 2008 str. 308)

Dle Fulkové označuje praxí vedený výzkum pouze „čistou kreativní praxí“ nebo „tvůrčí počin“ jako takový. (Fulková, 2008 str. 308) Irwin uvádí, že praxí vedený výzkum transformuje koncept, kde teorie je abstraktní systém odlišný a oddělený od praxe. Teorie je vnímána jako kritický dialog, který je reflexní, reagující, relační a je nepřetržitě v rekonstrukci. (Springgay, a další, 2008 str. 4)

Praxí vedený výzkum představuje nový přístup k výzkumu, odlišující se od tradičních kvantitativních i kvalitativních metod. Tento přístup výzkumníkům otevírá nové obzory a umožňuje jim získat poznatky a zkušenosti přímo z praxe. Jedním z klíčových prvků praxí vedeného výzkumu je jeho pluralita a hybridita, která vychází z kombinace různých výzkumných metod. Dále se setkáváme s pojmy jako multiplicita a pluralita, které odrážejí rozmanitost a různorodost přístupů a metod používaných v tomto typu výzkumu. Pestrost výzkumných metod poskytuje autorovi prostor pro objevování a zkoumání různých aspektů své tvorby a procesů, které s ní souvisejí. Autor je aktivně zapojen do výzkumného procesu, což mu umožňuje prostřednictvím vlastní tvorby a osobních zkušeností zkoumat a reflektovat používané postupy a procesy. Tato reflexe přináší hlubší porozumění vlastní tvůrčí praxi a umožňuje autorovi zasadit do kontextu své poznatky a výsledky výzkumu. (Fulková, 2008 str. 308) Smith a Dean uvádí, že výzkum vedený praxí umožňuje výzkumníkovi začlenit svou tvůrčí praxi, metody a výstupy do návrhu výzkumu a jako jeho součást. Legitimizuje znalosti, podporuje metodologii, metody a výzkumné nástroje, které jsou charakteristické pro daný obor. (Hazel, a další, 2009 str. 5) Dále zmiňují dva argumenty týkající se praxe. První argument zdůrazňuje tvůrčí praxi vytvářející zjistitelné výstupy výzkumu. Druhý argument zdůrazňuje vhledy, konceptualizace a teoretizování, které mohou vzniknout, když umělci reflektují a dokumentují svou vlastní tvůrčí praxi. (Hazel, a další, 2009 str. 5)

Obrázek 2 - Autorská tvorba - fotografie, akryl na papíře, tužka, 4x 10,5x14,8 cm

1.3 A/r/tografie jako výzkum založený na praxi

Způsob, jakým žijeme, komunikujeme s ostatními, zabýváme se uměním, vyučujeme a bádáme, je neoddělitelný od naší identity. A/r/tografie se zabývá sebepoznáním, bytím ve společenství, vztahovým a etickým zkoumáním. Zkoumaným objektem je naše zkušenost, která vychází z toho, jak vnímáme sami sebe a svět samotný. Z toho vyplývá práce s různými koncepty. Tento způsob zkoumání nám umožňuje a/r/tografie, výzkum založený na praxi. A/r/tografie se pohybuje v oblasti, kde teorie a praxe vytváří proces, který záměrně narušuje vnímání a poznání prostřednictvím živého zkoumání. Teorie je chápána jako kritická výměna, která je reflexivní, reagující, vztahová a nacházející se stále ve stavu rekonstrukce. Teorie a praxe se stávají ztělesněným, životním prostorem zkoumání. (Springgay, a další, 2008 str. xxi)

Metodologie a/r/tografie vychází z konceptů filozofie, fenomenologie, pedagogického akčního výzkumu, feministických teorií a současné kritiky umění. Klade důraz na identifikaci významů v současném využívání jazyka, obrazů, materiálů, situací, prostoru a času. Výzkum metodologie a/r/tografie nepodléhá standardizovaným kritériím, ale je v neustálém pohybu, což mu zaručuje dynamiku a plynulost. Metoda nemá přesně stanovený počátek ani konec a je možné do ní vstoupit i vystoupit z různých míst. (Springgay, a další, 2008 str. xix)

A/r/tografický výzkum může vyústit v umělecký produkt, avšak nemusí nutně. Na rozdíl od mnoha metodologií založených na umění, které se soustředí na konečný výsledek, a/r/tografie se zaměřuje na průzkum – proces hledání, zkoumání a sondování. Tyto prvky musí být informovány uměním a skrze umění. (Springgay, a další, 2008 str. 159) Výsledkem a/r/tografie není pouze tvorba uměleckého díla, současně s ní je stejně důležitá tvorba pedagogická. Umělecké a pedagogické dílo na sebe navzájem působí, proto jsou považována

Obrázek 3 - Autorská tvorba - fotografie, akryl na papíře, tužka, 4x 10,5x14,8 cm

za rovnocenná. Samotná tvorba tedy není výsledkem, ale součástí průběhu realizovaného výzkumu. Výzkum se řídí vizuálním a textovým pochopením a zkušenostmi, které získáváme bezpodmínečně skrze tvorbu. (Springgay, a další, 2008 str. 159)

Cílem a/r/tografie je vhléd do vlastní praxe, která může ovlivnit praxi druhých, pochopení praxe z jiných úhlů pohledu, a především vede ke zlepšení prováděné praxe v daném oboru. Stejně jako akční výzkum, i a/r/tografie má často intervenční charakter. Společně vytvářejí nové směry pro rozvíjející se oblast a/r/tografie, hybridní formu akčního výzkumu, která vytváří svou přísnost prostřednictvím neustálé reflexivity, analýzy diskurzu a hermeneutického zkoumání. A/r/tografická práce znamená žít a ptát se, neustále hledat a komponovat to, co ještě nebylo pojmenováno. (Springgay, a další, 2008 str. xx)

Obrázek 4 - Autorská tvorba - akryl na papíře 2x 21x21 cm

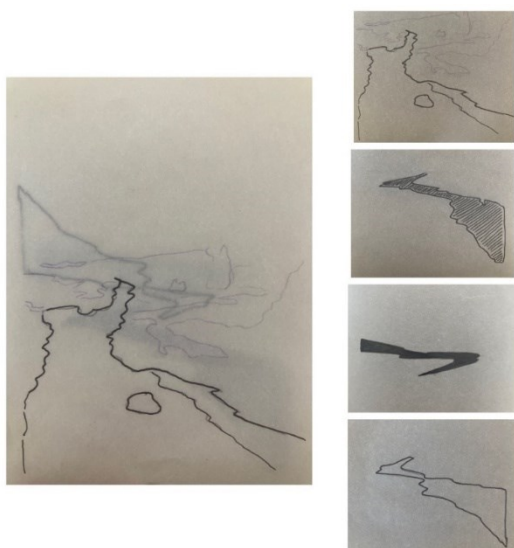
1.4 A/r/tograf (Umělec x pedagog x výzkumník)

A/r/tografové aktivně hledají alternativní přístupy a metody k porozumění oblastem učení, které se pohybují na pomezí jeho umělecké tvorby, výzkumu a výuky. Spojují vědění a praxi, provádějí estetické zážitky, které elegantně spojují intelekt, cit a praxi, s cílem vytvořit a zprostředkovat významy. Úkolem a/r/tografa je působit jako facilitátor procesu a mít jasně vymezenou strukturu, tedy aktivně pokládat otázky a směřovat účastníky obsahem, podněcovat zvědavost, pozornost a nasazení příjemce (recipienta). A/r/tograf musí pozorně

sledovat a zaznamenávat recipientovi poznatky, jimiž přispívá k objevné formě prezentace a má dbát na prohlubování zájmu o lidské jednání. (Boulton, a další, 2016 str. 49)

A/r/tograf přistupuje k umělecké a pedagogické praxi jako k možnosti vytvářet poznání. V tomto rámci je proces bádání stejně významný, někdy dokonce důležitější než samotné prezentování výsledků. Umělci se angažují v uměleckém bádání, které jim pomáhá prozkoumávat témata, která pohání jejich zvědavost nebo oslovují jejich estetické smysly. Pedagogové se věnují pedagogickému výzkumu, prostřednictvím něhož zkoumají témata, otázky a myšlenky, které inspirují proces učení a schopnost učit se. A/r/tografové musí být citliví a otevření ke svým smyslům a mít schopnost reflexe. Sebepoznání umožňuje být přítomným, citlivým a otevřeným k vnímání, jednání a objevování, avšak současně reflektovat nad tím, co účastníci prožívají, činí a co se učí. (Boulton, a další, 2016 str. 50)

Takový přístup jim umožňuje stát se kvalitními pedagogy a badateli. Je nutné neustále zvažovat, jak mohou vybrané metody práce ovlivnit vlastní vnímání, průběh výzkumu a způsob vytváření poznatků. Cíle mohou být pro pedagoga i umělce stejné. Avšak formy, procesy, dokumentace, interpretace, aktivity, angažovanost a prezentace se mohou odlišovat, i když jsou neustále propojené. Propletená pozice umělce, badatele a učitele vytváří prostor, kde funkce vyučování a učení ve společnosti a umění je důsledkem propojení s naší lidskou zkušeností, rozvojem a spoluvytvářením znalostí. (Boulton, a další, 2016 str. 51)

Obrázek 6 - Autorská tvorba - kresba na pauzovací papír, 4x 10,5x14,8 cm

Obrázek 5 - Autorská tvorba – akvarel, 2x21x29,7cm, 2x 21x21 cm

2. Cíl výzkumu a výzkumné otázky

V rámci a/r/tografického výzkumu nemusí být výzkumné otázky stanoveny na začátku, ale mohou vzejít během realizace výzkumu. (Springgay, a další, 2008 str. 208) Proto jsou výzkumné otázky přiloženy až ke konci práce.

Cílem této diplomové práce je analýza zpracování a přístupů ke krajině, jejích fragmentů v umělecké tvorbě u současných umělců, a to včetně vizuálních, konceptuálních a metaforických přístupů k tématu. Má porozumět tomu, jak mohou fragmenty krajiny sloužit jako prostředek pro vyjádření individuálního uměleckého projevu a osobního vztahu umělce k danému místu v krajině a k sobě samému, a to prostřednictvím a/r/tografického přístupu.

Dílní cíle práce jsou následující:

1. Definovat krajinu a její charakteristiky, objasnit pojmy, které úzce souvisí s hodnotou krajiny, definovat současný umělecký pohled na krajinu.
2. Vytvořit prostor pro kreativní umění, které bude sloužit jako zdroj inspirace a informací pro výzkum v oblasti vzdělávání skrze aplikaci konceptu a/r/tografie.

2.1 Návrh plánu výzkumu

V rámci výzkumu budu zkoumat koncept fragmenty krajiny skrze vlastní výtvarnou a pedagogickou tvorbu. A/r/tografie nemá pevně danou metodologii, avšak opírá se o širokou škálu metod sběru dat, které zahrnují kvalitativní i kvantitativní přístupy. Mezi kvalitativní metody sběru dat lze zařadit například rozhovory, deníky z cest, sbírky artefaktů a fotodokumentaci, které umožňují hlubší porozumění subjektivním prožitkům a vnímání účastníků výzkumu. Umělecký výzkum představuje další možnost, jak získávat data. Může zahrnovat aktivity, jako je malování, skládání hudby nebo psaní poezie, čímž umožňuje zkoumat fenomény prostřednictvím kreativního procesu. Edukační výzkum, který může zahrnovat například učitelské deníky nebo rodičovské průzkumy, přináší další perspektivu a umožňuje zkoumat interakce mezi uměním, vzděláváním a výzkumem. Kombinace těchto metod nabízí komplexní a hloubkovou analýzu zkoumaných témat a je klíčovým prvkem výzkumného procesu v rámci a/r/tografie. (Springgay, a další, 2008 str. xxix)

3. Fragmenty krajiny – realizace výzkumu

V rámci této diplomové práce je klíčové porozumět procesu interakce s krajinou a jeho vlivu na umělecký vývoj. Zapojení se s krajinou skrze různé formy uměleckého vyjádření, jako je fotografie, kresba, malba nebo meditace s fragmenty krajiny, přináší kombinaci spontánnosti, citlivosti a tělesných projevů společně s analytickým zkoumáním a kognitivním rozvojem. Tato umělecká praxe je prostředkem pro prozkoumání hranic mezi individuálním prožíváním a konceptuálním uvědoměním. Proces interakce s krajinou slouží jako inspirace pro rozvoj nových myšlenek a konceptů, což obohacuje umělecký projev a reflektuje se v tvůrčím procesu. Studium krajiny jako konceptu v umění a výzkumu není nové, avšak jeho zkoumání prostřednictvím osobní zkušenosti a umělecké praxe přináší nové perspektivy a hloubku porozumění.

Primárním cílem je vytvořit kategorie, které by umožnily klasifikaci umělců a porozumění různým směrům a tendencím na současné výtvarné scéně. Tato práce se zaměřuje na umělce, jejichž tvorba reflektuje téma krajiny a kteří se inspirují či reagují na aktuální trendy a tematiku v současném výtvarném prostředí. Pokusím se získat hlubší vhled do motivací, metod a postojů umělců k zobrazení krajiny. Budu se zabývat tím, jak se jejich práce začleňuje do kontextu současného výtvarného umění. Identifikace a analýza těchto uměleckých přístupů umožní lépe porozumět různorodosti a bohatství současného českého výtvarného prostředí.

Sekundárním cílem je vytvořit prostor pro kreativní umění, které bude sloužit jako zdroj inspirace a informací pro výzkum v oblasti vzdělávání. V rámci a/r/tografie jsem objevila vhodnou metodologii pro provádění výzkumu, která respektuje a podporuje můj dlouhodobý závazek ke spojení tří klíčových rolí, které zahrnují umělce, výzkumníka a pedagoga. Tato metodologie umožňuje integrovat umění, výzkum a vzdělávání do společného rámce, což přispívá k obohacení a rozvoji mého výzkumného úsilí v oblasti pedagogiky.

3.2 Klíčové pojmy

V následující části se práce věnuje konceptu krajiny, fragmentů a souvisejícím pojmům. Tyto pojmy jsou důležité pro výzkumnou část, didaktickou práci s žáky a mou vlastní výtvarnou práci.

3.2.1 Umělecké dílo a pedagogické dílo

Vztah mezi uměleckým a pedagogickým dílem může být velmi blízký a vzájemně obohacující. Celkově lze říci, že umělecká a pedagogická díla mají společný cíl, kterým je podněcovat zájem, podporovat učení a rozvoj jednotlivců a přinášet nové perspektivy a poznatky do vzdělávacího prostředí. Například ve zmíněném a/r/tografickém přístupu na sebe umělecké a pedagogické dílo navzájem působí, ovlivňují se a jsou si rovnocenná. (Springgay, a další, 2008 str. 159)

Podat přesnou definici uměleckého díla je obtížné, je to o široký pojem, který zahrnuje výsledky různých uměleckých oborů a stylů. Umělecké dílo může být definováno jako recepce umělcova myšlení, emocí nebo zkušeností, prostřednictvím různých forem a médií. Dle Kulky reflektuje umělecké dílo společenské, kulturní a historické kontexty a mění se v časových epochách a prostoru. Umělecké dílo chápe jako sjednocení tvorby a recepce, což zahrnuje skutečné i možné komunikační akty. Z hlediska estetiky a psychologie jsou klíčovými atributy uměleckého díla požadavky na sebevyjádření, zobrazení a estetické uspořádání. S ohledem na tyto kritéria je umělecké dílo definováno jako prezentace zážitku v esteticky organizované formě. V tomto rámci je charakterizováno jako objekt, obraz, výraz, symbol nebo model. (Kulka, 2008 str. 38)

Umělecké dílo může být vytvářeno za účelem komunikace s divákem a publikem, tedy umělcem vytvořený artefakt. Specifický jazyk umění může vést k různým interpretacím a vnímání ze strany diváků nebo žáků ve vyučovacím procesu. Kitzbergerová definuje umělecké dílo jako součást širšího pole vizuální tvorby a komunikace. Klíčovými vlastnostmi díla jsou jeho tvůrčí, komunikační a reflektivní potenciál, přičemž je kladen důraz na sociální a kulturní kontext, který ovlivňuje obsah a význam díla. Umělecké dílo je využíváno ve výuce jako objekt zkoumání a kritické interpretace. Učitel se snaží reagovat na různé úrovně porozumění žáků a zohledňuje jejich osobní i skupinové charakteristiky. Ty mohou ovlivnit jejich výsledné vnímání díla. (Kitzbergerová, 2014 str. 14) Práce s

uměleckým dílem ve školním prostředí předpokládá, že učitel má pevné znalosti o skutečnostech spojených s dílem a je schopen předat žákům možné interpretace a hloubku jeho obsahu. (Kitzbergerová, 2014 str. 15)

V pedagogickém díle probíhá dualita mezi dvěma klíčovými rolemi – učitelem a žákem. Jedná se o zvláštní typ tvůrčího díla, které vytváří podmínky pro žákovo poznávání a učení v konkrétním oboru. Obsahem pedagogického díla je několik složek: vědomé či nevědomé poznatky, přetváření poznatků v myslí nebo fyzicky, uvažování o poznacích, ovlivnění žákova prožívání, myšlení a jednání prostřednictvím získaných poznatků. Získané poznatky mohou být dle zmíněných složek naplněny samostatně nebo kombinovaně. Důležitým aspektem je poznatky uchovat k jejich dalšímu užití. (Slavík, a další, 2004 str. 134)

3.2.2 Fragment

Fragment je definován různými způsoby. Ve slovníku je pojem „fragment” obecně definován jako „*zlomek neboli malý kousek, který se oddělí od většího celku*” (Vocabulary, 2024. Vocabulary [online]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://www.vocabulary.com/dictionary/fragment>) Latinské slovo „fragmentum” znamená „*část, úlomek, nebo zlomek*”, doslova znamená „*odlomený kus*“ nebo „*fragment*“ (Latinský slovník.latinsky.cz [online], Copyright © 2009. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <http://latinsky-slovník.latinsky.cz/cesko-latinsky/fragmentum.html>) Z uměleckého hlediska je fragment definován jako „*neúplně zachované nebo nedokončené umělecké dílo*”. (Trojan, a další, 1996 str. 66) V každém kontextu je význam pojmu „fragment” specifický a odvozený od daného oboru či situace, ve které se používá.

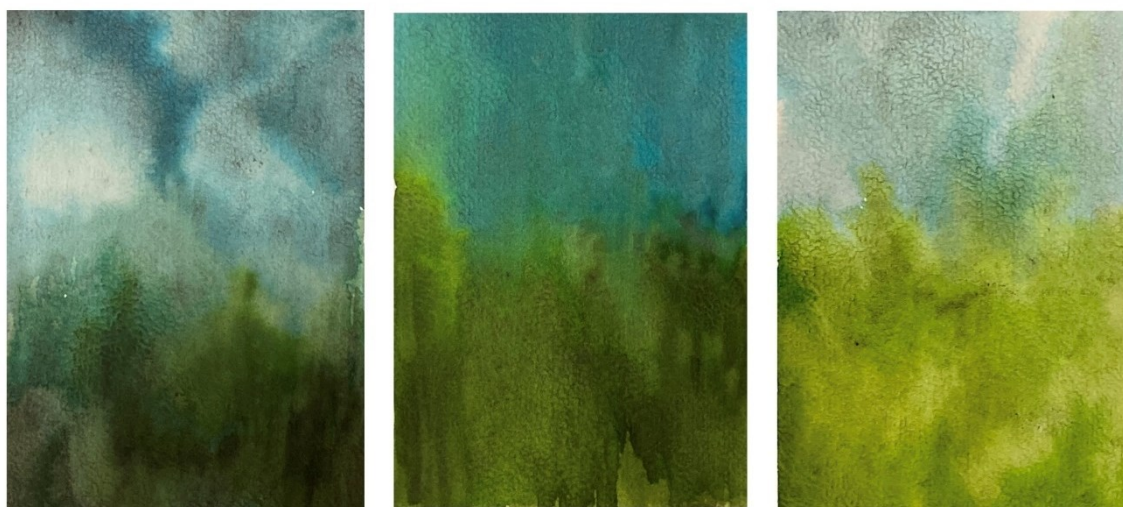

Obrázek 7 - Autorská tvorba – akvarel na papíře, 8x 10,5x14,8 cm

Fragment v uměleckém zpracování je částí nebo úsekem uměleckého díla. Je vybrán, oddělen nebo zobrazen s úmyslem zachytit určitý výraz, náladu, myšlenku nebo koncept. Fragments mohou být částí většího celku, mohou být samostatnými prvky a mohou být kombinovány s dalšími fragmenty za účelem vytvoření komplexního výtvarného díla. Fragments mohou být vybraná umělecká díla více umělců zpracovaná na jedno téma. Izolováním fragmentů nebo zasazením do jiného kontextu mohou v divákovi vyvolat určitou reakci nebo asociaci. Definice slova fragment se může lišit v závislosti na konkrétním uměleckém směru, použité technice nebo kontextu, ve kterém je dílo vytvořeno.

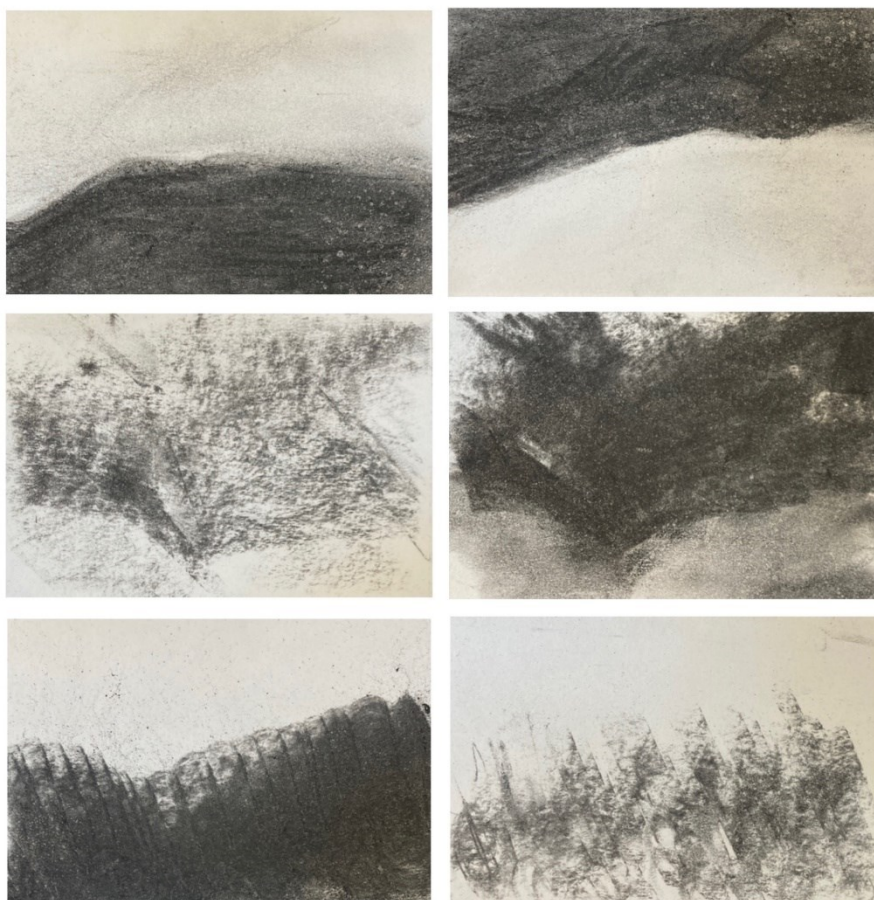
3.2.3 Fragментy krajiny

Fragmenty krajiny v umělecké tvorbě mohou být definovány jako části nebo úseky krajiny, které jsou zobrazeny nebo zachyceny umělcem v jeho díle. Fragmentem mohou být jednotlivé krajinné prvky, jako jsou horizont, hory, oblaka, lesy, vody a jiné. Fragменты krajiny mohou být zobrazovány pomocí různých perspektiv, v různých ročních obdobích nebo v různých světelných podmínkách, což umožňuje umělci vyjádřit různé nálady, atmosféry a pocity spojené s daným místem či prožitkem z něj.

Obrázek 8 - Autorská tvorba - akvarel, 3x 10,5x14,8 cm

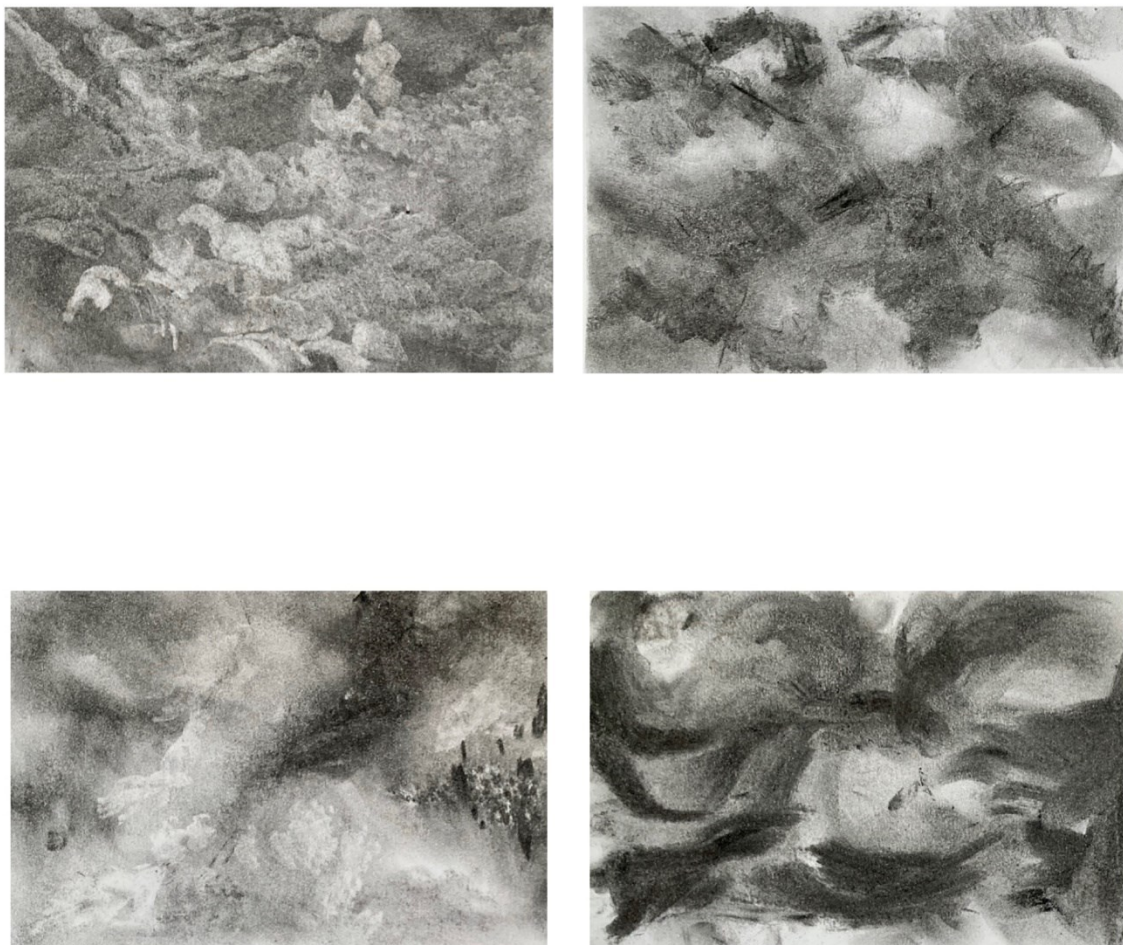
Umělci mohou fragmenty krajiny zaznamenávat v různém uměleckém zpracování, jako jsou deníky, autorské knihy, obrazy, grafiky, objekty, básně, texty a mnoho dalších. Vyzdvihují banalitu běžných událostí a všedních dnů prostým fragmentem viděné či prožité reality či pocitu. V autorské tvorbě mohou být fragmenty krajiny použity jako prostředek k vytváření abstraktních kompozic, k vyvolávání nálady nebo k vyjádření umělcova subjektivního vnímání a prožívání krajiny. Mohou být také použity k vytváření kontrastů mezi jednotlivými prvky krajiny nebo k zdůraznění určitých detailů nebo úhlů pohledu. Mohou reagovat na aktuální témata. (Městský Obvod Slezská Ostrava – Statutární město Ostrava, *Fragменты krajiny*. Jiří Sibinský [online], 2013. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://slezska.ostrava.cz/cs/o-slezske-ostrave/slezskoostravska-galerie/archiv/2013/fragmenty-krajiny.-jiri-sibinsky>)

Obrázek 9 - Autorská tvorba – uhel na papíře, 6x 10,5x14,8 cm

3.2.4 Fragment a divák

Setkání diváka s fragmenty krajiny je procesem, během kterého divák interaguje s uměleckými díly či reprezentacemi krajiny, které obsahují pouze vybrané prvky krajiny. Tato setkání mohou probíhat prostřednictvím různých médií, jako jsou obrazy, fotografie, sochy, instalace nebo digitální média. Jednotlivé fragmenty mohou vyvolat různé reakce a dojmy, jako jsou vizuální prožitky, nostalgické vzpomínky, emocionální reakce, filozofické úvahy, a v neposlední řadě reflexi nad vztahem člověka a krajiny nebo člověka a společnosti. (Městský Obvod Slezská Ostrava - Statutární město Ostrava, *Fragmenty krajiny*. Jiří Sibinský [online], 2013. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://slezska.ostrava.cz/cs/o-slezske-ostrave/slezskoostravska-galerie/archiv/2013/fragmenty-krajiny.-jiri-sibinsky>)

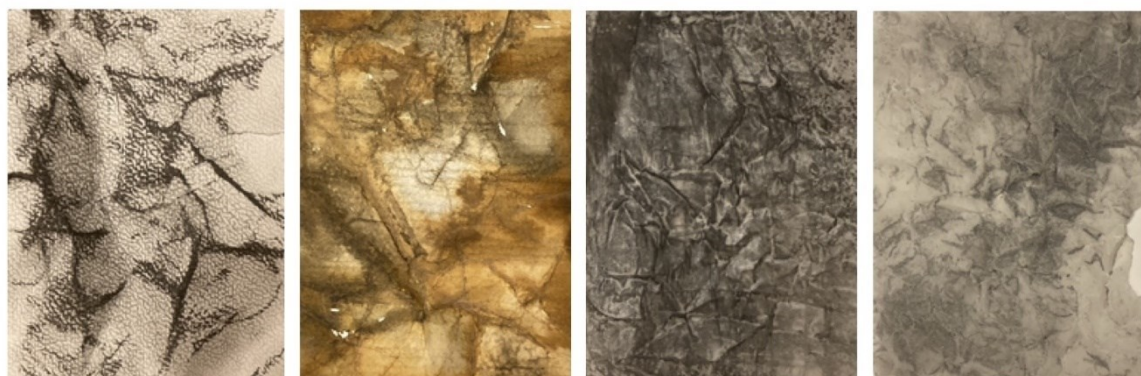
Obrázek 10 - Autorská tvorba - uhel na papíře, 4x 14,8x321 cm

Divákovo setkání s fragmenty v něm může probouzet jedinečný a subjektivní prožitek. Může docházet k interaktivnímu prožití uměleckého díla, zamyšlení nad významem a hodnotou krajiny pro člověka a úvahy o jejím zachování a ochraně. Fragmenty poskytují prostor pro dialog mezi divákem a umělcem o různých aspektech krajiny a lidského vztahu k ní. Divákovo setkání s fragmenty krajiny je dynamickým procesem, který může být inspirativní a obohacující, protože umožňuje zkoumání různých perspektiv krajiny a lidské existence.

3.2.5 Fragment x fragmentace krajiny

Pojmy fragmenty krajiny a fragmentace krajiny jsou v kontextu krajinného prostředí příbuzné, avšak mají odlišné významy a konotace. Většina anglických zdrojů pod pojmem “fragments of landscape” nachází spíše definici “fragmentation”, tedy fragmentaci. Pojem fragmentace má původ v latinském slově fragmentum, které znamená úlomek, zlomek,

kousek. Samotná fragmentace popisuje proces, kdy se celek dělí na menší kusy nebo zlomky, které nedosahují vlastností plnohodnotného celku. Články a odborné práce pojednávají o fragmentování krajiny ve smyslu postupného rozkladu krajiny na její jednotlivé části a následný zánik a neschopnost plnit svou funkci. Proces fragmentace v sobě tedy zahrnuje postupné snižování kvality. (Mezi stromy, *Fragmentace krajiny* [online], © 2024. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://www.mezistromy.cz/les-a-stromy/fragmentace-krajiny/odborny>)

Obrázek 11 - Autorská tvorba - akvarel, uhel, papír, pauzovací papír, 4x 10,5x14,8 cm

Fragmenty krajiny, jak již bylo zmíněno výše, jsou části nebo detaily krajiny, jež jsou zobrazovány jako umělecká díla, tedy prostřednictvím obrazů, kreseb, fotografií, básní, textů nebo jiných digitálních medií. Tyto fragmenty mezi sebou můžeme kombinovat, transformovat a reprodukovat. Procesem spojování určitých fragmentů dochází k vytvoření krajiny nové, námi objevené, osobité i niterné. Zatímco fragmenty krajiny se týkají zobrazení částí krajiny v uměleckých dílech, fragmentace krajiny popisuje fyzické dělení krajiny na menší části v důsledku lidských aktivit, jako je urbanizace, zemědělství, doprava, průmyslový rozvoj a jiné lidské intervence. Fragmentace krajiny může mít i sociální nebo kulturní důsledky, které se stávají stále častějším tématem umělců. Ti se snaží výtvarně reagovat na čím dál větší zásahy do krajiny a snaží se na tyto problémy upozornit veřejnost. (Mezi stromy, *Fragmentace krajiny* [online], © 2024. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://www.mezistromy.cz/les-a-stromy/fragmentace-krajiny/odborny>)

3.3 Krajina

Důležité je definovat také pojem krajina, který je pro mou práci podstatný. Záměrem práce není historicky mapovat vývoj daného pojmu, avšak uvést důležitá specifika pojmu. Dalším

z cílů je stanovit, jaký mám vztah ke krajině já jako badatel/tvůrce/učitel, a to v rámci tématu fragmenty krajiny. Krajina pro mě představuje něco nepředvídatelného, ojedinělého, až tajemného. Krajina je mnohotvárná a inspirativní. Kloubí se v ní krása i ošklivost, světlo i stín, teplo i zima, hluk i ticho, prázdno i plno, harmonie i chaos, je barevná i černobílá. Krajina je jevištěm i hledištěm, kulisou i hlavní scénou. Je samozřejmostí i nezbytností. Je nám zdrojem inspirace, je prostředkem k odpočinku, utíkáme do ní od lidí a ruchu měst ke stromům, k horám, k vodě. Je symfonií zvuků, kterou nemusí nikdo dirigovat, je pánem vlastního řádu i chaosu. To vše, ve svých fragmentech, dává obraz krajiny jako celku.

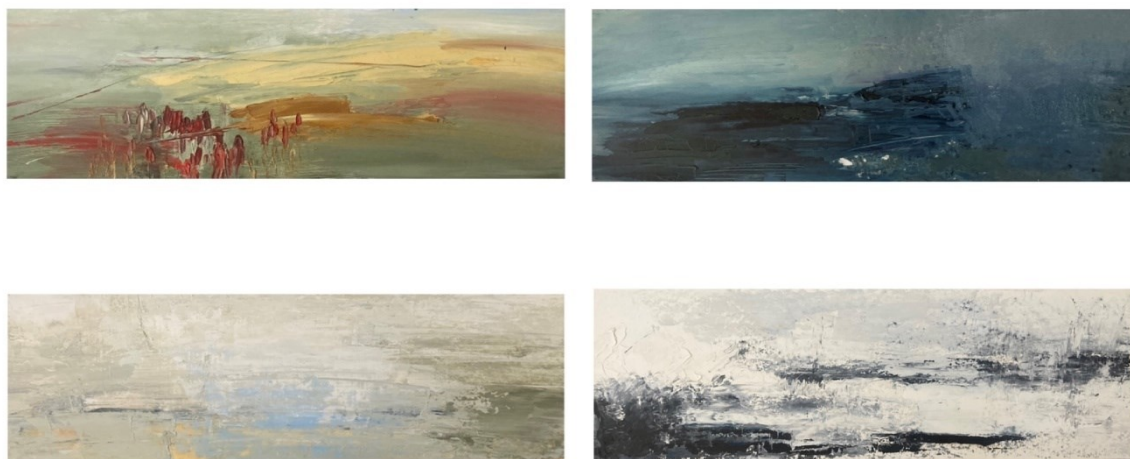
Obrázek 12 - Autorská tvorba - akvarel, pauzovací papír, 3x 10,5x14,8 cm

Pojem "krajina" je velmi obecný a nabízí mnoho různých definic, které se liší podle proměnných jako jsou čas, výzkumný obor a interpret. Ekologové, urbanisté, umělci, krajinní architekti i zemědělci mohou podat různé definice krajin. Každý z nás také chápe pojem "krajina" odlišně, často podle toho, jak ji vnímáme a jaký k ní máme vztah. Naše osobní představy a vztahy ke krajině se mohou lišit, dokonce mohou být protichůdné, a to v závislosti naší individuální definice pojmu "krajina". Přesto jsme neodmyslitelnou součástí krajiny, která nás každodenně obklopuje, a je těžké jí uniknout. (Kučera, 2009 str. 6)

Obrázek 13 - Autorská tvorba - uhel na papíře, 4x 10,5x14,8 cm

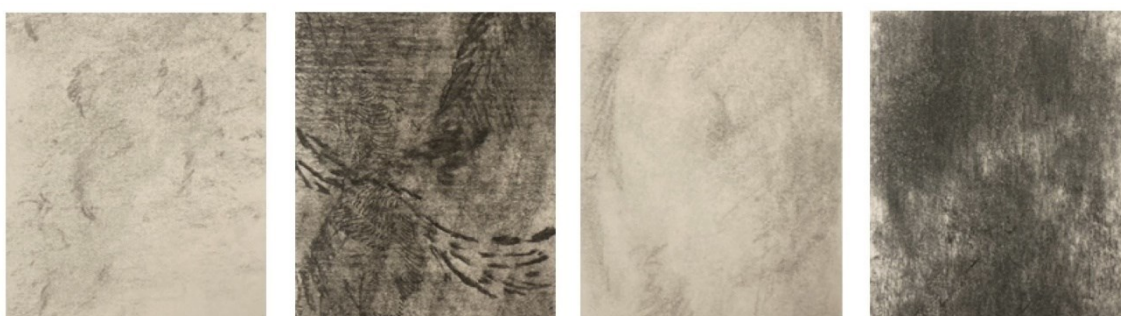
V knize *Krajina jako námět a médium ve výtvarné výchově* je krajina definována jako svět o mnoha vrstvách, svět, který je mnohotvárný, plný živelnosti a plynulosti. Ať už jde o krajinu existující, nebo imaginární. V díle je zmíněno, že je zapotřebí krajinu zkoumat skrze exaktní vědní obory, ale také prostřednictvím osobnějšších přístupů a tvořivé reflexe, kterou nám nabízí tvůrčí procesy. (Řepa, a další, 2020 str. 7) Řepa vyzdvihuje krajinnou dynamiku, kde je pro diváka i pro tvůrce důležité její časové rozhraní a neustálá proměnlivost. Nejedná se pouze o kompozici složenou z ploch a objektů, která se rozpíná v krajinné scénérie. (Řepa, a další, 2020 str. 20)

Obrázek 14 - Autorská tvorba - olej na šepsovaném papíře, 4x 42x15 cm

Krajinný obraz obvykle není vnímán staticky, z jednoho místa. Vorel zmiňuje jeho dynamiku, když se pohybujeme krajinou a pozorujeme ji z významných rozhledů nebo naopak z obtížně dostupných míst s cílem objevit neobvyklé pohledy. Krajina je vedle

vizuálního významu důležitá také z pohledu multisenzorického vnímání, tedy pomocí více smyslů. (Vorel, a další, 2011 str. 21) Všechny naše smysly, jako je zrak, sluch, hmat, čich a chuť, společně tvoří celkovou smyslovou zkušenost krajiny. Zrak nám umožňuje vnímat podoby a barvy krajiny, sluch přináší zvuky přírody a života v okolí, hmatový smysl umožňuje cítit texturu povrchu a hmotu objektů, čich nám přináší vůně a aroma přírody. Chuť spojuje s potravinami a rostlinami v krajině. Smyslové vnímání otevírá prostor pro hlubší porozumění a prožívání krajiny, a dává nám možnost propojit se s krajinou na úrovni myšlení, cítění a intuice. (Řepa, a další, 2020 str. 25)

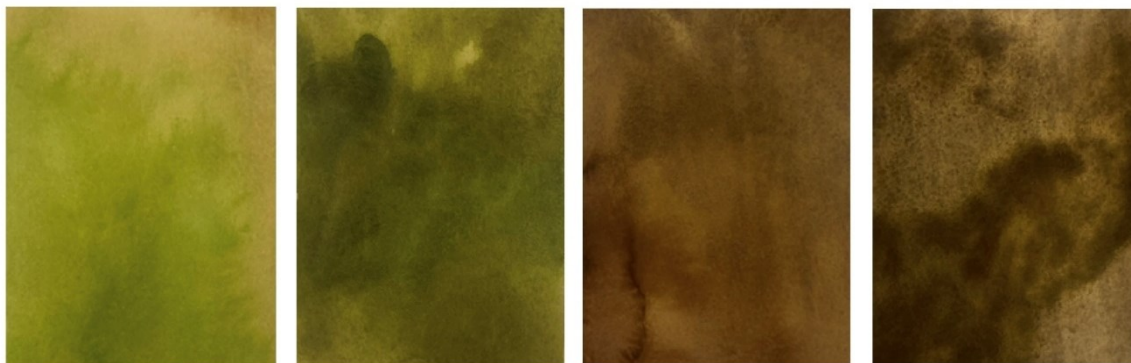

Obrázek 15 - Autorská tvorba - uhel na papíře, 4x 10,5x14,8 cm

V knize KRAJINOW, v katalogu ke skupinové výstavě, je krajina řazena k pojmům, se kterými se setkáváme každý den. Avšak není jednoduché podat její jasnou a jedinou správnou definici. Samotné téma krajiny je jedním z klíčových motivů v umění a současně představuje bezprostřední zkušenost prožívanou člověkem. Krajina může být vnímaná jako fenomén, který nejen definuje prostor, kde člověk žije, ale také formuje jeho identitu a ovlivňuje jeho každodenní životní zkušenosti. Krajina kultivuje vztah člověka ke svému okolí a pomáhá mu nalézt sebe sama. (Ficková, a další, 2019 str. 30)

Dle Anny Whiston Spirn se krajina může definovat jako pragmatická, neboť nám poskytuje konkrétní podněty a možnosti interakce s fyzickým prostředím. Zároveň může být i poetická, neboť často vyvolává emocionální odezvy a estetické prožitky. V rétorickém smyslu je krajina schopna vyjadřovat určité poselství nebo přesvědčení. Může být i polemická, pokud v sobě nese různé interpretace a kontroverze. Krajina je scénou života, protože v ní probíhají lidské činnosti a interakce. Je kultivovanou stavbou, neboť je ovlivněna lidskou činností a úpravami. Krajina je také nositelem významu, jelikož má symbolickou hodnotu a může reflektovat kulturní, historické a sociální kontexty. Nakonec lze krajinu chápat také jako

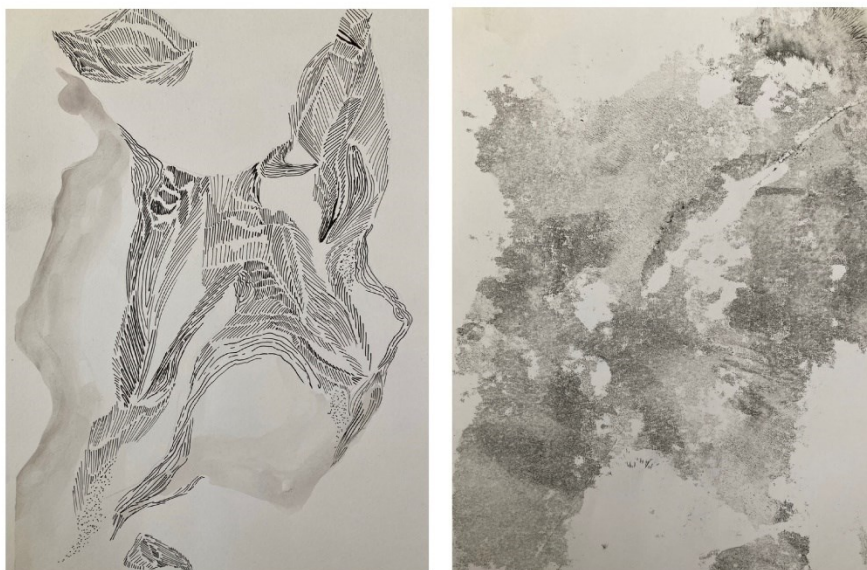
jazyk, kterým se vyjadřuje určitý vztah k přírodě a prostředí, a kterým komunikujeme s naším okolím. (Spirn, 2017 str. 94)

Obrázek 16 - Autorská tvorba - akvarel, 4x 10,5x14,8 cm

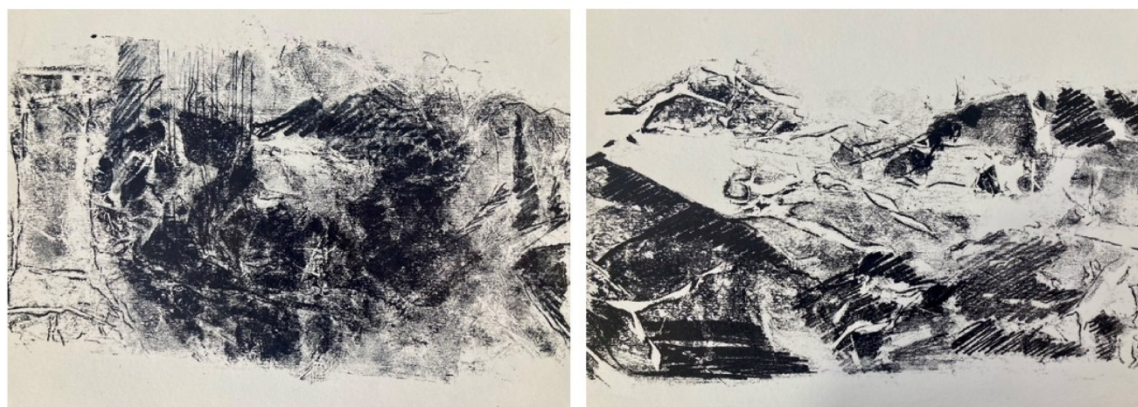
3.3.1 Krajina jako zdroj identity

Krajina je silným zdrojem identity, je to prostředí, ve kterém se realizuje každodenní zkušenost člověka. Krajinářské prostředí formuje osobní identitu jednotlivce, ale i skupiny a celé společnosti. Krajina je součástí nás samých a my jsme součástí její, má vliv na porozumění člověka a jeho role jako její součástí, na hledání místa ve větším krajinném a přírodním celku. (Ficková, a další, 2019 str. 30) Anděl uvádí v knize *Proměny krajiny v českém malířství 20. století* propojení člověka s krajinou. „*Jsme s ní spjati na mnoha úrovních - od atomů hmoty a genetické skladby až k mýtům a symbolům, které formovaly krajinu i naši kulturní identitu.*” (Anděl, a další, 1997 str. 9) Vašíček dále uvádí, že krajina změnila svou objektivní vymezenou podobu a stala se subjektivní, tedy závislá na pozorovateli – tvůrci, na jeho místě, pohledu, náladě a pocitech. Její přetváření je ovlivněné vstupem pozorovatele – tvůrce – badatele do krajiny. Umělci, kteří se zabývají prožíváním krajiny, pojmají krajinu jako útočiště, je pro ně partnerem a stává se materií. (Vašíček, 1997)

Obrázek 17 - Autorská tvorba - centropen, uhel, lak na papíře, 2x 21x29,7 cm

Krajiny, které se stávají klíčovým prvkem naší identity, jsou často místy, kam se neustále vracíme, ať už fyzicky či ve svých vzpomínkách. Tyto krajiny mohou být buď místem našeho dětství, kde jsme prožili důležité životní události, nebo krajiny, které jsou úzce spojeny s klíčovými momenty a příběhy našeho života. Jsou to místa, která nám poskytují pocit příslušnosti, kontinuity a stability v neustále se měnícím světě. Navazujeme s nimi emocionální vazby a vztahy, které nám pomáhají formovat naši identitu a porozumění sobě samým. (Kučera, 2009 str. 7)

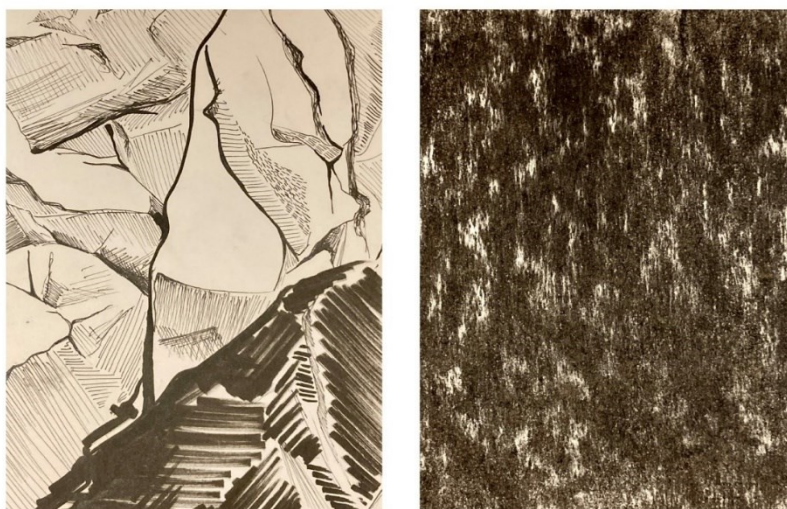
Obrázek 18 - Autorská tvorba - tisk z plochy na papír, 2x 21x29,7 cm

Již od dávných časů krajina přitahovala naši pozornost a nabízela útočiště a inspiraci. Při pohledu na krajinu se otevírá jedinečný svět plný tajemství a krásy, který nás vtahuje do svého náručí. Jako každá lidská duše má své hlubiny, i krajina skrývá mnoho, čím nás může obohatit. Krajina je nedílnou součástí naší identity, stejně jako je kůže našeho těla součástí nás samých. Naše tělo se rozkládá v širých lukách a lesích, v horách a údolích. Krajina je pro nás ke čtení, vypovídá o jednotlivých lidech, skupinách i o sobě samé. Krajina lidem vypráví svůj příběh, lidé zase o krajině píší příběhy, skládají básně, malují obrazy, tvoří s ní a v ní. Dle Hogenové je „*Krajina vždy tím, co je nám vlastní.*“ Člověk je propojen s celkem světa, pro mnoho z nás celek může představovat krajina. Hogenová upozorňuje, že pokud se lidé začnou vzdalovat krajině, přijdou o svůj domov, tedy o sebe sama. (Hogenová, 2012 str. 14)

3.3.2 Krajina a postupná estetizace

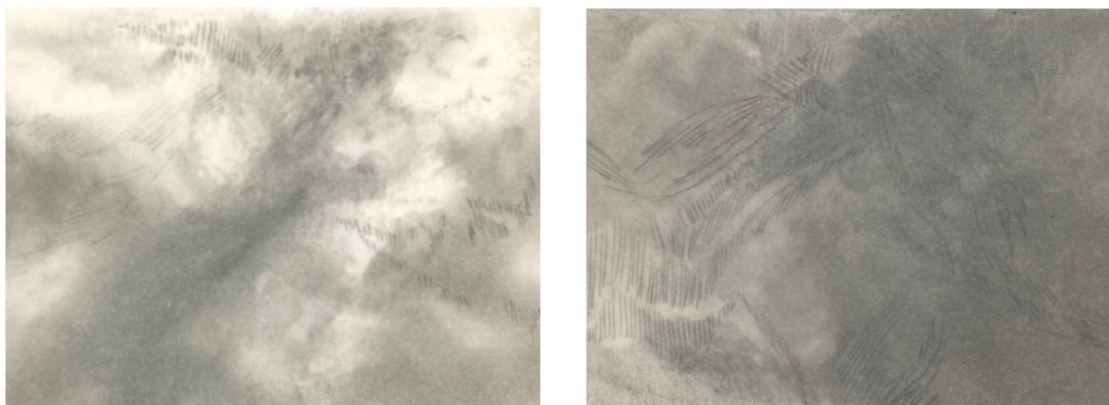
V současném uměleckém kontextu je vztah mezi krajinným prostředím a estetickým vnímáním stále se rozvíjejícím a inovativním tématem. Mladá generace malířů se pokouší interpretovat krajinné prvky a fragmenty krajiny skrývající se pod povrchem nebo zapomenutá zákoutí krajiny. Stibral tvrdí, že současná estetika přírody a krajiny dává důraz na to, že ji nemůžeme vnímat jako umělecké dílo. Nelze na ni nahlížet jako na pouhý obraz, kde je jasně definováno, co je figurou a co pozadím. Dává důraz na samotné pobývání v krajině, ve které jsme vždy uvnitř a dokážeme vnímat její jedinečnost v okamžiku. (Stibral, 2012 str. 43)

Současní umělci čím dál častěji zobrazují krajinu v její surovosti. Takové krajinné výjevy v nás mohou vzbuzovat smíšené emoce. Umělec může zachytit například skalní zákoutí, temné lesy a bažiny. Taková díla se objevují vedle klasických romantických krajinomaleb čím dál častěji. Vložením jednotlivých fragmentů krajiny do rámu či vystavením na zdi galerií dávají malíři zapomenutým či nepublikovatelným zákoutím jistou estetickou hodnotu. Opomíjené mění na estetické. Současná tvorba umělců je plná emocionálních prožitků, uměleckého potenciálu a rozličnosti přístupů. (Ficková, a další, 2019 str. 31)

Obrázek 19 - Autorská tvorba - centropce, uhel na papíře, 2x 14,8x21 cm

Průzkum opomenutých lokalit ve veřejném prostoru představuje důležitý nástroj pro hlubší pochopení dynamiky lidské interakce s okolní krajinou a prostředím. Umožňuje umělcům identifikovat klíčové faktory a mechanismy, které ovlivňují naše vnímání a vztahy s životním prostředím. Prostřednictvím něj můžeme odhalit nejen historické a kulturní kontexty těchto míst, ale také jejich potenciál a hodnotu v kontextu současných environmentálních otázek. Tímto způsobem lépe porozumíme potřebám ochrany a udržitelného využívání životního prostředí, což nám umožní efektivněji zacházet s krajinou a přispět k její ochraně a péči.

Obrázek 20 - Autorská tvorba - uhel na papíře, pauzovací papír, 2x 14,8x21 cm

3.3.3 Krajina vnitřní a vnější

Podkapitola Krajina vnitřní a vnější se zabývá výtvarným zpracováním krajiny, zaměřuje se na analýzu vztahu mezi vnímáním krajiny ze subjektivního a objektivního hlediska. Umělci vnímají a interpretují krajinu nejen jako vnější fyzické prostředí, ale i jako vnitřní zkušenost, emocionální stav nebo psychologický fenomén. Ve svých dílech zpracovávají, jakým způsobem se vnitřní a vnější perspektivy odrážejí v jejich výtvarném vyjádření a zpracování

Obrázek 21 - Autorská tvorba - uhel na papíře, 2x 29,7x42 cm

krajiny. Jaké vlivy a motivace ovlivňují umělce při vytváření krajinářských děl a jak tyto vnitřní procesy ovlivňují konečný výsledek jejich tvorby.

Václav Cílek nás seznamuje vedle krajiny vnější s krajinou vnitřní. Zdůrazňuje, že naše poznání vnější krajiny je spíše vedlejším produktem setkání s krajinou vnitřní. Prostřednictvím konceptu „vnitřní krajiny“ představuje pohled na interakci mezi člověkem a prostředím, který nás zavádí do oblasti, kde vnímání krajiny není pouze o vnějším pozorování, ale o hlubší interakci na duševní úrovni. Vnitřní krajinu přirovnává k cizinci, s nímž musíme navázat komunikaci a získat jeho svolení k poznání. Autor argumentuje, že poznání duše čehokoli přichází skrze práci a kontakt s hmotou, jako je půda, dřevo a kameny. (Cílek, 2010 str. 116) Spirn ve své stati upozorňuje na význam paměti a historie uložené v různých prvcích krajiny, jako jsou země, kameny, skály, voda, kořeny nebo stromy. Tyto významné části krajinářského prostředí nám umožňují prožít esenci místa skrze smyslové vnímání – cítit vůni země a lesa, slyšet zvuk tekoucí vody a šumění stromů, pozorovat různorodost barev, dotýkat se kůry stromů a textury půdy. Multisenzorická zkušenost nabízí jinou, hlubší úroveň porozumění a interakce s krajinou než pouhé studium obrazů na fotografiích či plátnech. Umožňuje plné vcítění se do krajiny a atmosféry místa a zachycení její duše a specifických charakteristik, které by jinak zůstaly skryté za povrchním vnímáním. (Spirn, 2017 str. 95)

Obrázek 22 - Autorská tvorba - uhlí na pauzovacím papíře, 2x 29,7x42 cm

Dotyk s materií, který zmiňuje Spirn i Cílek, je klíčovým prvkem, který umožňuje proniknout do hlubších vrstev vlastního i kolektivního vědomí. Tento pohled otevírá diskusi o vztahu mezi člověkem a krajinou, o tom, jak krajina a příroda formuje naše myšlení a

pocity a jakým způsobem může být samotná příroda chápána jako nositelka určitých duchovních aspektů. (Cílek, 2010 str. 116) Krajina je komplexním fenoménem, který přesahuje fyzické aspekty. Je důležitým nositelem historických, kulturních a emocionálních hodnot, které nelze snadno vyjádřit. Skutečný význam krajinářského prostředí vychází z individuálního prožitku a interakce s okolím, zahrnuje nejen fyzický kontakt, ale i citové a mentální propojení. Tato interakce může transformovat vnímání místa a jeho významu na transcendentální úroveň. Klíčový je individuální zájem a otevřenost k různým vrstvám prostředí, což umožňuje hlubší reflexi a spojení s krajinou na autentické úrovni. (Valenta, 2008 str. 242)

Obrázek 23 - Autorská tvorba - uhel na pauzovacím papíře, 50x80cm, 30x45 cm

Umělci, případně učitelé, mají možnost zprostředkovat žákům a společnosti takovou zkušenost s krajinou. Tím, že umožní žákům a široké veřejnosti aktivně prožívat krajinu a vnímat ji v její celistvosti, budují nejen jejich schopnost pozorovat a chápat okolní prostředí, ale také kultivovat jejich smysl pro estetiku a hlubší porozumění a respekt k životním hodnotám.

3.3.4 Krajina a výtvarná výchova

Krajina a výtvarná výchova zaujímají v kontextu vzdělávacího procesu významné místo. Výtvarná výchova představuje zásadní prvek pedagogické praxe, který prostřednictvím umělecké tvorby rozvíjí dovednosti a schopnosti žáků. Výtvarná výchova je v rámcovém vzdělávacím programu řazena, spolu s oborem Hudební výchova, do vzdělávací oblasti Umění a kultura. V RVP ZV je Výtvarná výchova charakterizována takto: „*Výtvarná výchova pracuje s vizuálně obraznými znakovými systémy, které jsou nezastupitelným nástrojem poznávání a prožívání lidské existence. Tvořivý přístup k práci s nimi při tvorbě, vnímání a interpretaci vychází zejména z porovnávání dosavadní a aktuální zkušenosti žáka a umožňuje mu uplatňovat osobně jedinečné pocity a prožitky.*“ (Rámcový vzdělávací program pro ZŠ [online], 2023. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/> s. 82)

Tato kapitola se však zaměřuje na vzájemné propojení krajiny a výtvarné výchovy a zkoumá jejich vliv na individuální tvůrčí procesy, estetické vnímání a kulturní povědomí. Krajina je neoddelitelnou součástí lidského prostředí a inspirací pro mnohá umělecká díla a jejich tvůrce. Nabízí inspirativní zdroj pro výtvarné vyjádření a tvůrčí rozvoj. Ve výtvarné výchově není potřeba vždy kopírovat viděnou skutečnost, důležité je také dostat se pod povrch, získat dostatečné množství podnětů k uměleckému bádání a projekci niterných představ. Zapojení krajiny do výuky umožňuje lepší porozumění roli krajiny v uměleckém procesu. Zároveň poskytuje pochopení významu výtvarné výchovy v kontextu vzdělávání. V neposlední řadě také porozumění naší osobní roli ve výtvarném i výukovém procesu. (Plíhalová in Výtvarná výchova. [online] *Časopis pro výtvarnou a obecně estetickou výchovu školní a mimoškolní*, 2020, [cit. 2024-03-30], str 74-75. Dostupné z: [Dostupné z: https://pages.pedf.cuni.cz/vytvarnavychova/files/2022/01/Vytvarna-vychova-c3_4_2020.pdf](https://pages.pedf.cuni.cz/vytvarnavychova/files/2022/01/Vytvarna-vychova-c3_4_2020.pdf).)

Téma krajiny je spojeno s výtvarnou výchovou od počátku potřeby vzdělávat a vychovávat skrze umění. K tvorbě smysluplných didaktických obsahů ve výuce pedagogům napomáhá bezpodmínečná interakce s krajinou a její vrstvami. Interakcí s krajinou podporuje, výtvarná výchova a pedagog, další výchovně – vzdělávací cíle, a to především celkovou kultivaci

člověka. Kultivace člověka zahrnuje pozitivní vztah k životnímu prostředí a ochranu kulturního a přírodního dědictví. (Řepa, a další, 2020 str. 90) Krajina a příroda zastává ve výtvarné výchově, výtvarné tvorbě a ve výchově obecně, důležitou roli. Má nedohlednutelné pole působnosti. Existuje mnoho způsobů, jak s krajinou tvořit. Tvořit v ní, skrze ní, pomocí ní. Důležitým prvkem při setkávání se s krajinou během hodin výtvarné výchovy je procházení krajiny doslova i obrazně. Seznamování a kontakt s krajinou nám napomáhá k získání porozumění a respektu ke krajině jako celku i jejím fragmentům. (Hosman, 2007 str. 78)

Práce s krajinou ve výtvarné výchově podporuje nejen rozvoj dovedností, ale také poskytuje možnost objevování světa kolem nás. Tímto způsobem mohou žáci lépe porozumět umění jako celku a přispět k jeho hlubší a správné interpretaci. (Řepa, a další, 2020 str. 91) Shromažďováním poznatků a fragmentů vznikají jednoduché definice, které vedou k autorskému a uměleckému ztvárnění krajiny. K dosažení těchto cílů je důležité propojovat plošné a prostorové aktivity a využívat různé výtvarné techniky a média. Skrze výtvarnou výchovu a práci s krajinou můžeme vytvářet výchovně vzdělávací prostor, který je bezpečný pro komunikaci a diskusi. To nám umožňuje správně zprostředkovat a interpretovat svět umění a svět obecně. (Řepa, a další, 2020 str. 97)

Tvůrčí práce s krajinou může probíhat nejen v rámci hodin výtvarné výchovy v interiéru a exteriéru, ale je možnost zapojit žáky také do výtvarně – projektového vyučování. Mimo školní prostředí, ale stále v rámci edukačních programů, mohou být krajina a její interpretace zahrnuty v rámci exkurzí galerií a muzeí. (Řepa, a další, 2020 str. 98) Výuka výtvarné výchovy a dalších předmětů, mimo tradiční učební prostředí, může narušovat stereotypní představy o tom, jak by měly vyučovací hodiny probíhat. Tento způsob výuky může být přitažlivý pro žáky, kteří jsou zvyklí na nové a neotřelé způsoby učení vymykající se ustáleným normám a standardům. (Fulková, 2008 str. 92)

3.3.5 Učitel x krajina x žák

Hosman zdůrazňuje, že pokud chce výtvarný pedagog (učitel/umělec) s žáky realizovat výuku skrze nebo v přírodě, musí sám bezpodmínečně vycházet z osobního niterného vztahu ke krajině a obecně k přírodě. (Hosman, 2007 str. 78) Pedagogům poskytuje téma krajiny ve výtvarné výchově příležitost budovat u žáků pozitivní vztah ke krajině, ve které žijí nebo o

kterou se budou v budoucnu starat nebo ji budovat. Je to podobné jako pečovat o mezilidské vztahy. Tak, jako lidé budují a pečují o vztahy mezi sebou, podobné to je u vztahu člověka a krajiny. Jedním z důvodů, proč se krajina udržela v zájmu výtvarného umění, ale i výtvarného vzdělávání, je její blízkost. Výtvarná práce spojená s krajinou dokáže pocít blízkosti a identifikace vytvořit s ohledem na svou realističnost i mimo ni. (Ficková, a další, 2019 str. 31)

Učivo zaměřené na práci s krajinou může pomoci žákům lépe porozumět okolnímu světu, orientovat se ve světě umění a pochopit svou roli ve společnosti. Zkušenosti a pocity, které žáci zažijí při zpracování krajinných námětů, mohou být velmi intenzivní a obohacující nejen do hodin výtvarné výchovy a následné umělecké tvorby, ale i pro mezioborovou spolupráci. V tomto nacházím příležitost nejen pro žáky, ale i pro výtvarné pedagogy, kteří mohou v dnešním uspěchaném světě využít možnost vrátit se k samotnému prožitku krajiny. Je důležité ukázat žákům, že krajina poskytuje nespočet aktivit a přístupů, jak s ní pracovat, ať už se jedná o využití tradičních či moderních technik a médií.

4. Krajina v současné umělecké tvorbě – VÝSTAVY

V rámci aktuálních tendencí v současném umění může pojmenování "krajinomalba" či "krajinařství" působit zastarale. Nejspíše si představíme tradiční výjevy krajinných scén, které jsou stále vystavované v galeriích. Avšak nová generace umělců přináší nové přístupy k zobrazování krajiny. Téma krajiny se stále objevuje v různých podobách prostřednictvím současných umělců a stává se zdrojem inspirace pro subjektivně transformovaná výtvarná díla. „*V centru pozornosti tak stojí krajina jako fenomén, který nejen vytváří prostor, ve kterém člověk žije, ale stává se pevnou součástí jeho identity a promítá se tak do jeho každodenní zkušenosti.*” (Ficková, a další, 2019 str. 7)

Mnohotvárnost zobrazení krajin umožňuje divákovi vyhnout se stereotypnímu vidění a otevírá prostor pro různorodé interpretace a čtení. Krajina, jakožto téma, není pro diváka nic nového, neboť každý má nějakou osobní zkušenost s krajinou. Ať už se jedná o krajinu z dětství či krajinu pozorovanou z okna dopravního prostředku. Udržení diváka ve stálém napětí při prohlížení krajin umožňuje prozkoumání různých perspektiv a detailů, čímž se podněcuje jeho zvědavost a aktivní účast v interpretaci krajinářských děl.

Při zkoumání současné umělecké scény jsem se zaměřila na vztah umělců ke krajině a jejich individuální přístup k tomuto tématu. Pro definování charakteru současné umělecké scény, která se věnuje krajině, jsem analyzovala vybrané skupinové výstavy konané od roku 2000. Vybrala jsem výstavy, které sdružují umělce kolem společného tématu a představují jejich různé perspektivy a přístupy k tématu krajiny. Cílem této části diplomové práce je prozkoumat, jak vybrané výstavy reflektují pestrost přístupů, které umělci využívají při zobrazování krajiny a vytvářejí tak fragmenty krajiny odrážející rozmanitost umělecké tvorby v současnosti.

4.1 Galerie Čejka

Úvodem bych ráda uvedla definici současné krajiny z pohledu Galerie Čejka, která se zaměřuje především na současnou scénu a konkrétně krajinomalbu. Dle Jana Čejky je důvodů, proč se krajina stále drží v předním zájmu výtvarného umění, několik. Někdo by řekl, že je téma krajiny nevyčerpatelné, jiný by tvrdil, že jde o téma jisté. Toto téma je však v umění populární díky své bezpodmínečné aktuálnosti. Neustále podněcuje dialog mezi

člověkem, krajinou a přírodou. Dříve převládal zájem o krajinu z hlediska vědeckých pokroků, později zaručovala ovládnutí řemeslných a malířských hodnot. V jiných případech byla krajina prostředkem pro vyjádření emocí a vnitřního rozpoložení autora. Krajina je do určité míry emocionální interpretací. (*J°CEJKA GALLERY* [online], © 2017-2024. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://jancejkagallery.com/>)

4.2 Současná česká krajinomalba 2011

Výstava konaná v Galerii moderního umění v Hradci Králové navazovala na desetiletý předchozí cyklus Moderní česká krajina, následně uvedla výstavu s názvem Současná česká krajinomalba s podtitulem Krajinomalba a jiné cesty ke krajině. Umělci zde zpracovávají krajinu, která je zasažena ekologickou problematikou. Krajina je stále diskutovaným tématem. Skrze média malby, objektu, fotografie, instalace či land – artu zpracovávají umělci mimo jiné i problematiku spojenou se znečišťováním, narušováním a obecným zásahem do krajiny. Umělci tak skrze tvorbu vyjadřují obavy či možnosti nápravy spojené s touto problematikou. Krajina je dle autorů nejdůležitějším jevištěm pro odehrávání všech lidských příběhů, tvoří velkou část naší identity, ať si to uvědomujeme či nikoli. Výstava si skrze umělecká zpracování kladla otázky: „*Kdo jsem já?*“, „*Odkud přicházím?*“ a „*Kam směřujeme?*“ (*TZ: Současná česká krajina* [online], 2011. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://www.artalk.cz/news/tz-soucasna-ceska-krajina>)

4.3 Rozbřesk – současná krajinomalba 2018

Výstava ve Východočeské galerii v Pardubicích konaná roku 2018 obsahovala 8 umělců, kteří ve své tvorbě vychází z krajinářské školy a postupně posouvají vyobrazení krajiny na další úroveň. V dílech autorů, kteří krajinu pojmají z různých úhlů pohledu, zde můžeme najít realistickou krajinu, intimní či imaginární krajinu a osamocenou krajinu, oproštěnou od figury. Prvek rozdílného zacházení je spojující pro celou výstavu, ač každý autor nahlíží na krajinu jinak, všichni vychází ze stejné inspirace, tedy z krajiny. Převážně obrazy vynikají svou srozumitelností pro veřejnost. (Benediktová, Jana, 2018. *Mladým výtvarníkům se rozbřesklo: Krajina neunavuje* [online]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/kultura/mladym-vytvarnikum-se-rozbresklo-krajina-neunavuje-79325>)

4.4 KRAJINOW 2019

Další skupinovou výstavou je výstava s názvem KRAJINOW konaná v Muzeu umění a designu v Benešově v roce 2019. Důležitým impulsem pro vznik výstavy byla proměnlivost krajiny. Mnohdy ji totiž bereme jako samozřejmost a všimneme si jí až tehdy, kdy v ní nastanou nějaké změny, které se člověka dotýkají. Krajina je zde zobrazena v nejrůznějších polohách, které dokládají jak její rozmanitost, tak i mnohotvárnost umělců. A to jak ve výtvarném zpracování, tak i v myšlení nad problematikou. Krajina je zde například zobrazena jako tichá – meditativní, dramatická – v podobě rozlehlých horských panoramat nebo vlastenecká a národní – utvářející identitu jednotlivce nebo celé skupiny. (Ficková, a další, 2019 str. 7) Transformace krajiny je zde patrná na situaci, kdy mezi díly dochází k přenosu informací. Tuto funkci postupně ovládají ve větší míře nová média, avšak poselství zůstává stejné: Krajina nám stále může mnoho nabídnout. Krajina je pilířem mnoha umělců, kteří z něj postupně vycházejí a současně představuje bezprostřední zkušenost prožívanou člověkem, utvářející naši identitu. O to více se k němu současná generace vrací. To je i odpovědí na otázkou, kterou si výstava kladla: „Zda mladá generace nachází v krajině opravdu nová témata, nebo ji pouze uchopuje novými výtvarnými prostředky?“ (Ficková, a další, 2019 str. 7)

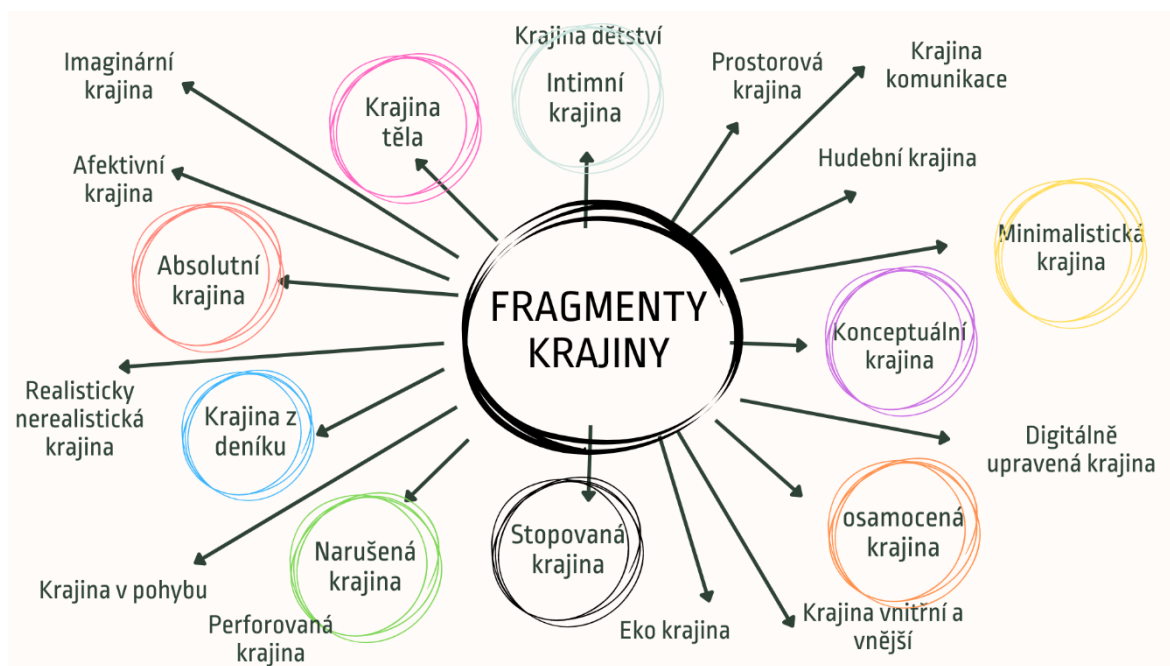
Díla jsou na výstavách vystavena v uspořádání, které umožňuje divákovi reflektovat nad povahou krajiny a nad tím, co pro něj krajina znamená. Konfrontace jednotlivých děl umožňuje divákovi zaujmout odstup a prostřednictvím jejich srovnání lépe pochopit různé perspektivy a interpretace krajiny. Tímto způsobem je divákovi umožněno aktivně se zapojit do procesu reflektování nad významem a podstatou krajiny.

Proces tvorby obrazů krajin je výsledkem lidského zkoumání a neustálého pozorování okolního světa. Lidé, kteří se věnují malbě nebo fotografování krajin, se postupně učí být pozornější a citlivější k detailům, které je obklopují. Tím, že si všímají různých aspektů krajiny, jako jsou světlo, stíny, barvy, textury a formy, mají možnost objevovat nové fascinující prvky a hlouběji pronikat do podstaty prostředí, které je obklopuje. Tento proces neustálého objevování a vnímání podnětů z okolního světa umožňuje tvůrcům krajinářských obrazů nacházet nové perspektivy a přístupy k jejich ztvárnění. Díky tomu se tvorba stává

živoucím zrcadlem jejich vnímání a porozumění okolnímu prostředí, které se neustále proměňuje a vyvíjí.

5. Krajina v současné umělecké tvorbě – UMĚLCI

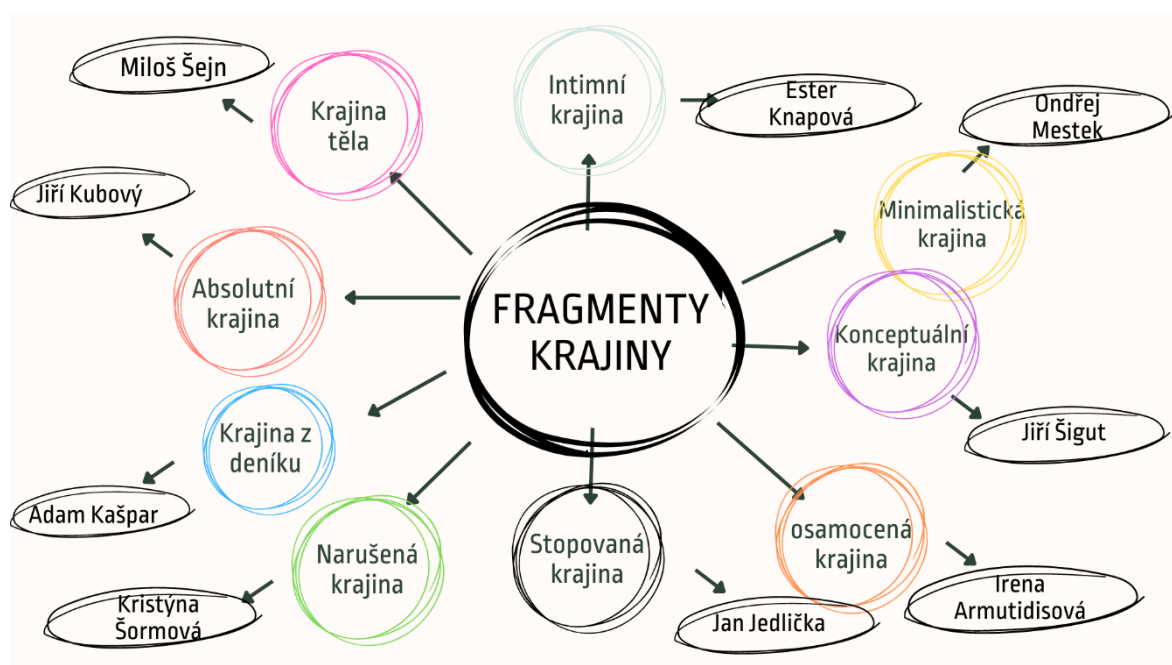
Výčet umělců, které níže představím, jsem primárně vybírala skrze vztah umělec a krajina – jak z hlediska zpracování obrazu, tak i způsobem myšlení „za obrazem“. Rozmanité přístupy umělců jsem systematicky klasifikovala do podkapitol, jež se staly součástí širšího analytického rámce. Tato struktura organizace umožňuje mapovat a porovnávat různé umělecké přístupy k zobrazení krajinářského motivu a identifikovat jejich klíčové charakteristiky a rozdíly. Výsledkem této analytické práce je vytvoření sítě, která reflektuje různé aspekty a interpretace krajiny prostřednictvím umělecké tvorby. Tímto způsobem je možné lépe porozumět rozmanitosti výtvarného vyjádření krajinářských motivů a rozvinout hlubší povědomí o jejich estetických, konceptuálních a emocionálních dimenzích. Pro objasnění výběru dokládám myšlenkovou mapu (obr.č.24), kterou jsem sestavila při promýšlení struktury této diplomové práce. Nemám v úmyslu představit úplnou škálu současné krajinářské scény, neboť by to bylo pravděpodobně nemožné, jelikož se její výčet neustále dynamicky rozrůstá.

Obrázek 24 Myšlenková mapa – Autorská tvorba, Kategorie krajiny

Tak, jak se v průběhu života mění osobnost člověka, se mění i výtvarný jazyk umělců. Tvorba umělců je vybrána vždy s ohledem na danou dobu vzniku díla. Mnoho vybraných autorů krajinu zpracovává jako dominantní téma, u některých se jedná o jednu z mnoha cest,

kteřou pro výtvarné vyjádření zvolili. Z jejich uměleckého výrazu či myšlení o krajině lze vycházet pro jejich další tvorbu nebo pro rozvoj současné umělecké scény. Rozdělení do kategorií jsem vytvořila já, vybrala jsem umělce a jejich práce, které považuji za významné z hlediska přístupu k zobrazení krajiny a výtvarného vyjádření. Prostřednictvím této selekce reflektuji své osobní názory a umělecké preference, které odrážejí mé vnímání a porozumění krajinným motivům a uměleckým technikám. Kategorie jsou výsledkem mého zkoumání a analýzy práce těchto umělců a slouží jako nástroj pro interpretaci současného uměleckého dění, s ohledem na různé aspekty tvorby a estetické hodnoty. Níže uvedené rozdělení do kapitol lze brát tedy jako jeden z možných způsobů přemýšlení o krajině v současném umění. (obr. č. 25)

Obrázek 25 – Myšlenková mapa – Autorská tvorba, Kategorie umělci

Zmínění umělci a umělkyně jsou v současné době aktivní, utvářejí podobu aktuální umělecké scény nejen v Česku, ale i v zahraničí, vystavují na samostatných a skupinových výstavách. Nejde o biografii umělců, nepřikládám tedy jejich životopisné údaje, avšak zaměřuji se na jejich myšlení nad obrazem a způsobem zobrazení krajiny. Cílem této části diplomové práce je prozkoumat aktuálnost daného tématu pro vlastní tvorbu, pro didaktickou transformaci a možnost nahlížení na dané téma z více úhlů pohledu.

5.1 Krajina těla

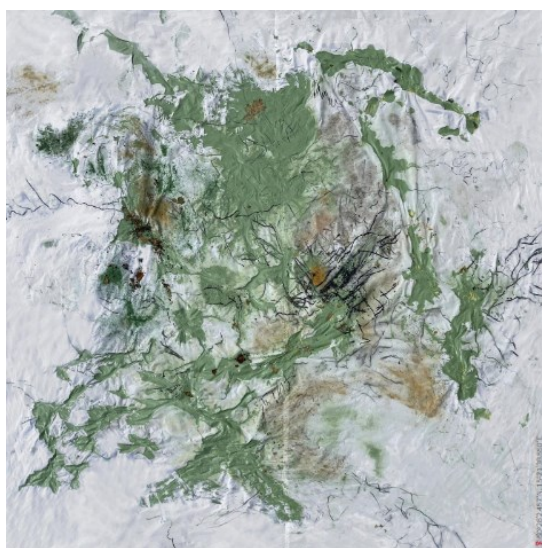
Pozastavím se krátce u vztahu těla a krajiny. Jedná se o symbiotický vztah. Dle Anny Hogenové je krajina s člověkem propojená, doslova srostlá neviditelnými vlákny, jako jsou kořeny stromu prorostlé a spojené se zemí. Žíly, které nám proudí v těle jsou jako cesty, tepny, které pulzují v našem těle jsou řeky. Jde o vzájemný vztah, kdy tělo a krajina prorůstají jeden do druhého. Tělo a krajina jsou vzájemně spojeny a nemohou být odděleny. Jakákoliv změna krajiny znamená změnu i pro obyvatele, ovlivňuje naše tělo a naši samotnou bytost. Všechny lidské charakteristiky rezonují v krajině a zároveň krajina rezonuje v lidské existenci. (Hogenová, 2012 str. 14) Identifikovat tělo s krajinou lze doslovně i symbolicky, vzpomeňme na Giuseppe Arcimbolda a jeho portréty v podobě rozličné krajiny. Hluboké pouto mezi člověkem a krajinou, člověkem a místem, tělem a krajinou, duší a krajinou nacházíme ve výtvarné estetice, v motivech a žánrech jednotlivých umělců. (Anděl, a další, 1997 str. 9)

Kesner v knize Šejn definuje tělesnou tvorbu Miloše Šejna takto: „*Nikoli jen schopnost vidět tělo v krajině, ale i schopnost zrcadlově obrácená: vidět (cítit) krajinu v těle, či své tělo jako krajinu, a to až po úroveň rozumového či jazykového vyjádření.*” (Kesner, 2010 str. 18) Šejnovo dílo má v některých formách performativní charakter, který zaznamenává fotografií či malbou (viz níže). Uveďme také inscenaci Národního divadla s názvem „Krajina těla”, ve které se pojednává o neoddělitelnosti těla a krajiny. Představení nachází v těle obraznou představu krajiny a zobrazuje spojení lidského těla s přírodním cyklem, kde zdůrazňuje jak harmonii, tak nesoulad. Nachází v sobě rovnováhu, těží z odlišností i podobností různých fragmentů lidského těla a přírodní krajiny. Krajina i tělo jsou v neustálém pohybu. Tělo dýchá, krev v něm proudí, tak jako v krajině se hory posouvají, mizí, rostou a zmenšují. (Vizváry, 2022 str. 1)

5.1.1 Miloš Šejn

Jistou antropomorfizaci krajiny a metamorfózy těla lze nalézt v dílech umělce Miloše Šejna, převážně jeho tvorba 70. let se zaměřuje na dosažení emocionálního a fyzického prožití krajiny skrze tělové krajinářství, tedy vidění tělových motivů v přírodních útvarech a jeho reprodukci. (Kesner, 2010 str. 16) Výsledkem Šejnovy interakce s krajinou jsou materiální artefakty v podobě malby, grafiky, video artu, body artu, performance, land artu a poezie. V

malířská tvorbě autora mezi lety 2000–2020 v cyklech Psané krajiny nacházíme ekvivalent jeho procesních kreseb a videí. Důležitou roli zde hraje výběr lokality, ke které se v pravidelných intervalech vrací a která je umělcovi blízká. Ke konkrétní krajině má autor vybudován jistý osobní vztah nebo citové pouto. Kontakt s krajinou dostává fyzickou povahu prostřednictvím přímého vstupu do obrazu vybraných míst vlastním tělem, tělesnosti, kde se vedle otisků barvy a pigmentů prostřednictvím vlastního těla objevují i fragmenty krajiny, jako jsou tráva, kusy hlíny, větvičky a jiné. „*Celé tělo umělce se stává nástrojem vzniku díla. Malba je tvořena za kooperace více smyslů.*” (Vítková, 2021 str. 7) Autorova až performativní malířská tvorba dosahuje téměř intimního, mohlo by se říci i erotického záznamu příběhu, ve kterém veškeré situační momenty opustily svou tvůrčí roli. Veškeré fragmenty na obraze mají společný význam, stávají se součástí jedinečné situace konkrétních objektivních skutečností a subjektivně pojatých emocí a prožitků. Obraz je svým způsobem objekt ve fyzickém vztahu nejen k tvůrci a krajině, ale i k divákovi. (Vítková, 2021 str. 7)

Obrázek 26 - Miloš Šejn, Zelenou zahradou / Becoming Green Garden, 2021, 300x300cm

Obrázek 27 – Miloš Šejn, Javoří loukou / Maple Meadow – Giant Mountains, 2017, acrylic, pigments, materials and charcoal on canvas, 150 x 150 cm

5.2 Absolutní krajina

Termín Absolutní krajina jsem si vypůjčila z knihy věnované umělci Jiřímu Kubovému a jeho dílu. Tak, jak jsou věty složené ze slov, chápe Jiří Kubový svět, který je uspořádán z

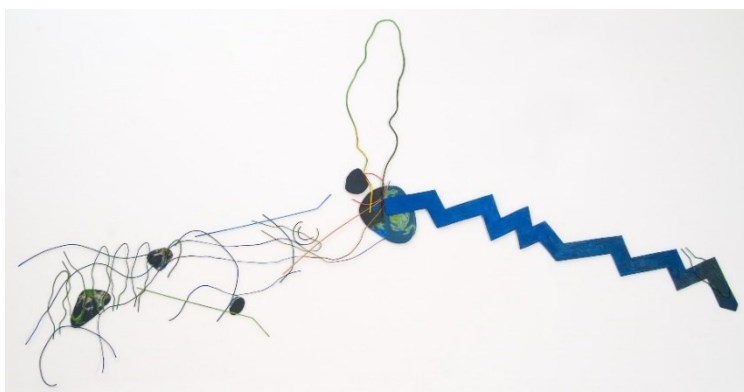
tvarů a tvarosloví, které jsou v určitém řádu chápány ve složité strukturální hierarchii. Struktura je dle něj chápána jako fragment reality, který je abstrahován a z reality je vygenerováno jen to nejpodstatnější. Jedná se o detail, který v sobě nese otisk reality. Svět lze dobře popsat skrze krajinu, ze které si lze vybrat jen to potřebné, redukovat spatřené do nejvíce popisných a výstižných tvarů. Ty k nám promlouvají výtvarnou řečí, díky umělcovu dílu nejvýstižněji a nejnaléhavěji. My, jako diváci, ji musíme vnímat intuitivně a pocitově a naučit se jí porozumět. Absolutní krajinou je tedy například hraniční situace, jako je označení horizontu pouhým natažením provázku, kde pod čarou a nad ní není nic zobrazeno. Divák si může představit cokoli, tedy vše. Jde o fenomén neviděného zrakem, ale ne neexistujícího. (Paul, 2021 stránky 99-102)

5.2.1 Jiří Kubový

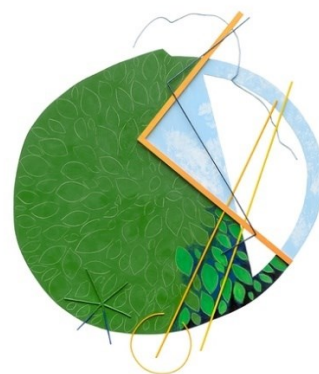
Umělce Jiřího Kubového lze nazvat spíše krajinářem než malířem krajiny. V jeho tvorbě zaujímá přední místo krajina, především krajina světa. Jeho obrazy jsou soustavou různobarevných latí, provázků, sololitů, kartonů a jejich kombinací. Všechny tyto jednotlivé fragmenty tvoří poetické obrazy krajiny, přestože se jim obvyklá forma typického obrazu, jak ho známe, vymyká. Jak popisuje Petr Jindra v knize Jiří Kubový: Absolutní krajina: *„Autor obrazové ‚figury‘ z malířského kontinua jakoby vykrajuje a na místo obrazové imitace krajinného fenoménu vytváří obraz – objekt, který je spíše než optickou analogií znakovým indexem světa – krajiny.“* (Jindra, 2020 str. 8)

Jde o určitý fragment. Dává divákovi nahlédnout na samotnou podstatu krajinného záznamu, který abstrahuje na znaky. Pomocí jednoduché barevnosti a za použití rozkladu na jednotlivé elementy mezi nimi vytváří ojedinělé vztahy. (Ficková, a další, 2019 str. 41)

Kubový ve svých dílech a v krajině analyzuje a definuje jednotlivé přírodní fenomény, jimiž jsou stromy, kořeny, kameny, mraky, hory, kopce a mnoho dalších. V jejich jedinečnosti hledá harmonii a sounáležitost. Oproštěn od rámu a plátna vytváří vlastní uměleckou formu, otevřené vizuální pole, kde absence pravoúhlého formátu a rámu tvoří prázdná místa například bílé zdi. Prázdná místa diváka podněcují, aby dílo pomocí svých zkušeností a fantazie dotvořil. Jeho obrazy i přes zjednodušenou obraz – objektovou formu působí přirozeně a asociují nám pohled do krajiny. (Jindra, 2020 str. 10)

Obrázek 28 - Jiří Kubový, *Velká krajina*, 2007, olej, sololit, provaz, drát, 254x506cm

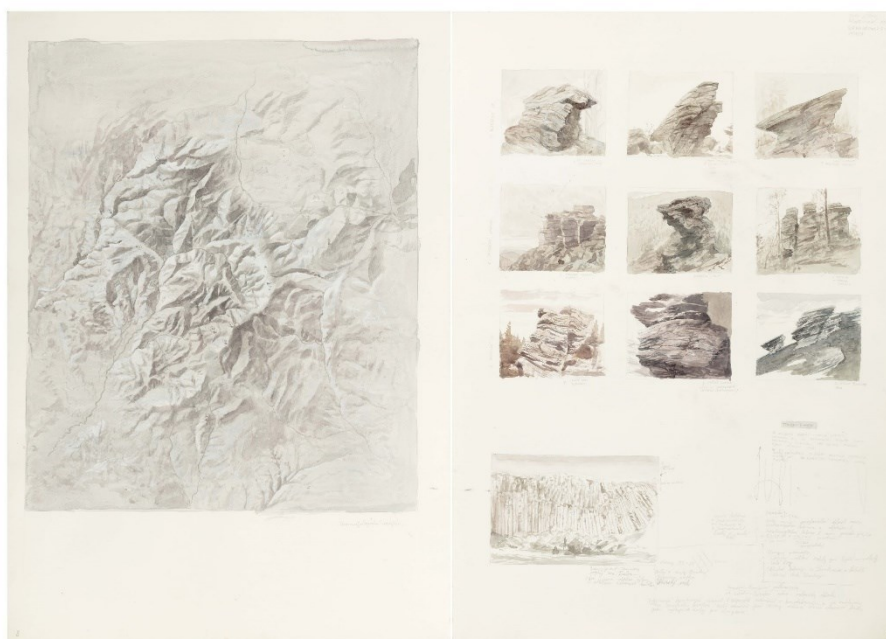
Obrázek 29 – Jiří Kubový. *Kytice*, 2020, olej, sololit, provaz, drát, dřevo, 126x109,5cm

5.3 Krajina z deníků

Dalším přístupem ke krajině může být záznam jejích fragmentů v deníkové podobě. Tato krajina může být jednoduchá, expresivní nebo detailní a slouží jako záznam umělcova pozorování, myšlenek a zážitků z různých míst a situací. Deníkové záznamy mohou být spojeny s konkrétními místy, která umělec navštívil, s událostmi, které prožil či s pocity, které při tvorbě či následně reflexi prožíval. Fragmenty krajin mohou být doplněny textem, mohou být ve formě básní nebo pouhých slovních asociací. Tyto záznamy poskytují divákovi intimní pohled do umělcova života, myšlenek a inspirací. Jako celek tvoří analýzu viděné reality, kde se pomocí záznamu rozkrývají její vnitřní struktury. Vizuální deníky odhalují umělcovu tvůrčí cestu a vývoj jeho uměleckého projevu a myšlení. Deník sám o sobě může později sloužit jako samostatné dílo, nazývané autorská kniha.

5.3.1 Adam Kašpar

Nosným tématem malíře a krajináře Adama Kašpara je divoká a přirozená příroda, zachycená realistickou formou a inspirovaná romantickými malíři 19. století. Zkoumá krajinu jako komplexní fenomén, zobrazuje živou i neživou přírodu, hluboké lesy, pralesy, stromy a rostliny. Uměleckým, ale i badatelským pohledem zkoumá horniny, kameny, skály, půdu. Pracuje v celkových pohledech, ale také úplných detailech. Vedle malířovy hyperrealistické tvorby obrazů dokládá malíř svůj zájem o hlubší sondu do archivu krajiny ve výtvarných skicářích. Zde se jedná o výtvarnou, někdy až výzkumnou práci zkoumající vznik i zánik přírody. Najdeme v nich studijní kresby a malby, záznamy o sedimentaci hornin, zápisky z geologických skript, překreslené mapy a představy o krajině nedotčené člověkem. V neposlední řadě zde nechybí přímé a osobní prožitky v pobývání v krajině. (KodlContemporary, 2017. Adam Kašpar [online]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://kodlcontemporary.com/Adam-Kaspar>)

Obrázek 30 - Adam Kašpar, *Mapa hor*, kombinovaná technika, autorská kniha, 2017- 2018, otevřený knižní blok, 70x100cm

5.4 Intimní krajina

Intimně laděné krajiny jsou připomínkou vzpomínek a zážitků, dobrých nebo špatných, jasných či rozmazaných. Někdy se jedná o jednu konkrétní, jasnou věc, jediný symbol či tvar, avšak působením času a transformací do určitého média ztrácí svou jasnou konturu a

zakotvení v kontextu toho, co bylo viděno nebo zažito a posouvá se do určité bezčasé atmosféry. Takto pojaté umělecké vyjádření není záznamem prožitého, avšak slouží autorovi k znovunalezení a rekonstrukci uložených intimních vzpomínek v paměti a jeho reinterpretaci, tedy znovuobjevení. Může se jednat o vzpomínky z dětství, ale také o navštívená místa nebo prožité situace. Autor vypráví pomocí svých děl znovu zažitý příběh, avšak již ovlivněný současným děním, emočním rozpoložením a aktuální atmosférou.

5.4.1 Ester Knapová

Ester Knapová je převážně malířka, která ve svých obrazech zachycuje jak figurální, tak přírodní výjevy. Ve své tvorbě tematizuje vzpomínky a volné asociace. Dle Ester jsou vzpomínky zkrácené a ovlivněné aktuálním pocitem či atmosférou, ve které je umělec právě vytváří. V jejích obrazech se objevuje tzv. luminismus, tedy světlo, které rozpouští tvary, znečišťuje je, posouvá je do napjaté atmosféry, kde se zážitky působením času proměňují. Tímto jevem, nebo i použitou potlačenou barevností vzbuzuje v divákovi konkrétní pocity a emocemi spojenými s vlastní vzpomínkou, dochází k sebereprojekci do autorčina díla. (lucernaTV, 2023, *Fiducia on-line – Ester Knapová: Zimní spáči*, YouTube video [2024-04-06] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=eORhE14yQ7I>).

Principem rozostřenosti zve pozorovatele k tomu, aby obraz analyzoval a ve své imaginaci zostřil a konkretizoval dle svých subjektivních představ a potřeb. (Vaňous, 2020 str. 10)

V některých případech pro svou malbu využívá fotografii jako zdroj inspirace. Fotografie jsou jakýmsi výchozím bodem, mají roli nositele příběhu, ze kterého malbou postupně mění realitu, z fotografie tak zůstávají pouze fragmenty. Příběhy utvářejí jistý časosběr vzpomínek. (Artmix, 2022, *Artmix plus: Ester Knapová na Vyšehradě*, Česká televize pořady [2024-04-06] Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10123096165-artmix/222562229000003/cast/901857/>)

Obrázek 31 – Ester Knapová, *Hořící strom*, olej na plátně, 2023, 26x21cm

Obrázek 32 - Ester Knapová, *Létem do tmy*, 2022

5.5 Narušená krajina

Název podkapitoly *Narušená krajina* může nést symbolický význam nebo odkazy na různé koncepty, jako je konflikt, chaos, proměna nebo lidský zásah do přírodního prostředí. Zásah do povrchu malby může být metaforou pro narušení přírodní krajiny lidskou činností nebo změnou v životním prostředí. Použití narušené krajiny jako prostředku pro umělecké vyjádření může umožnit umělcům experimentovat s různými texturami, materiály a technikami a vyjádřit své individuální myšlenky, pocity nebo vize krajiny. Narušení povrchu obrazu seškrabáváním, prorýváním a znovu vrstvením může umělcům poskytnout prostředek pro vytváření obrazů, které jsou nejen vizuálně atraktivní, ale také hluboké a působivé. Tyto obrazy mají schopnost zaujmout diváka nejen svou formou a texturou, ale také svým obsahem a sdělením. Přinášejí divákovi možnost odhalit různé vrstvy významů a ponořit se do komplexního světa umělcova vyjádření.

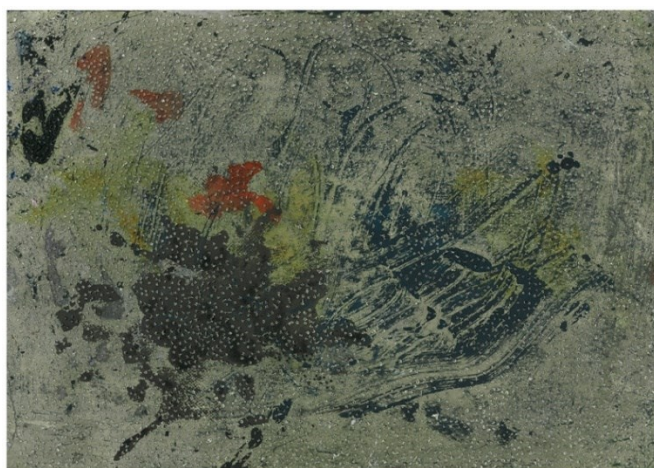
5.5.1 Kristýna Šormová

Kristýnu Šormovou jsem již zmiňovala ve své bakalářské práci jako jeden z možných přístupů ke krajině a prostorové malbě. Ani zde ji nelze opomenout. Malířka zaměřuje svou výtvarnou práci na abstraktní malbu, čerpá inspiraci převážně z přírodních prvků (živly,

povrchy, krajinné scenérie), fotografií krajiny a svých osobních prožitků v pobývání v krajině. To, co má zůstat skryté, vynáší na povrch maleb i kreseb. Malba a její prvky jako by se draly ven z povrchu, aby divák mohl nahlížet na jejich tajemství. (Vaňous, 2020 str. 12) Její obrazy jsou záznamem bytí v krajině ve formě fragmentů, vzpomínek a pocitů. Její práce má intuitivní a meditativní charakter, na povrch nanáší barevné vrstvy, smývá je, seškrabává a narušuje plochu perforací. Ve velkoformátových kresebných pracích pomocí perforace vytváří jakousi kresbu pro „slepce“, kde se povrch papíru stává nositelem významu a smyslového vnímání. (J°CEJKA GALLERY, © 2017-2024. *Kristýna Šormová* [online]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://jancejkagallery.com/kristyna-sormova/>) Malba na druhé straně není omezena pouze na malířské pomůcky, jako jsou štětce, ale využívá ruce, prsty, gesta a pohyb celého těla. Jak sama zmiňuje k výstavě „Pokaždé obraz“, zbavuje se tak jednotlivých nánosů, jež utkvěly v její paměti a měly by směřovat spíše k očistnému prozření. (Petříček, a další, 2019)

Obrázek 33 – Kristýna Šormová, *From serie „Structures“*, 250 x 150 cm, painting on paper 2016

Obrázek 34 - Kristýna Šormová, *Z cyklu Haiku I.*, 2015, 29,7x42cm, kombinovaná technika, tuš na papíře

5.6 Minimalistická krajina

Kapitola Minimalistická krajina zachycuje přístup, ve kterém umělci redukuje a zjednodušují přírodní prvky na základní formy, linie a barevné plochy. Tento způsob záznamu se může zdát zdánlivě jednoduchý a omezený pro vyjádření krajiny či pocitů z ní, avšak zbavení nadbytečných detailů umožní divákovi vnímat esenciální význam a krásu krajiny. Minimalistická krajina často pracuje s abstrakcí a zjednodušením. Umělec může záměrně transformovat přírodní scenérie do minimalistických forem a symbolů, aby zdůraznil esenciální význam krajiny. Krajina v minimalistickém vyobrazení může působit dojmem izolace, samoty nebo opuštěnosti, zároveň na někoho může vyvolat dojem vyváženosti a klidu.

5.6.1 Ondřej Mestek

Obrazy Ondřeje Mesteka se odehrávají převážně v horských oblastech, kde se umělec cítí nejsvobodněji a ze kterých čerpá inspiraci. Pracuje s pocitem, který si přináší z pobytu v krajině, z procházek a výletů, někdy je jeho inspirací dobová fotografie. Vedle obrazů s figurálními motivy se objevují obrazy s tvarově a barevně redukovanou horskou krajinou, jak autor nazývá „zářezy krajiny“. V horách převládá pocit samoty, který představuje pro autora prostor pro přemýšlení. Z jeho maleb můžeme cítit jak samotu a potmělou atmosféru, tak klid a spokojenost, která je u mnohých obrazů místy narušena. (Ficková, a další, 2019 str. 69)

Obrázek 35 - Ondřej Mestek, *Stoh*, 2018, olej na plátně, 50,5x50cm

Obrázek 36 - Ondřej Mestek, *Lavina II.*, 2018, olej na plátně, 50,5x50cm

5.7 Osamocená krajina

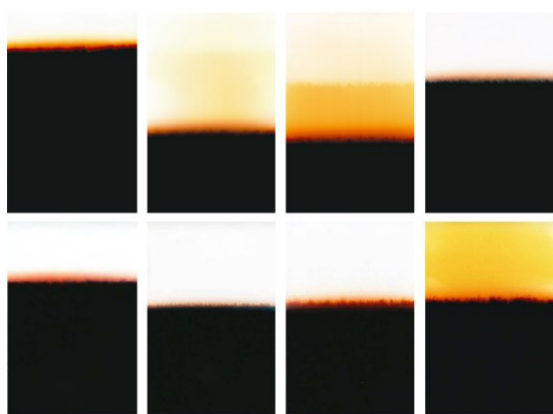
Osamocená krajina může být fyzicky člověku odlehlá, s minimem lidské přítomnosti nebo úplně bez ní, což může vyvolávat pocit izolace, samoty nebo opuštěnosti. Dominantními motivy mohou být opuštěná místa, rozlehlé pláně, tajemná zákoutí, a především práce se světlem, stínem a kontrasty. Pro někoho by osamocená krajina, oproštěná od lidské postavy, mohla být místem harmonie a klidu, prostorem pro zamyšlení a utváření vnitřních asociací. Takto laděná krajina vytváří specifickou atmosféru, která může být melancholická či tajemná, může být prostředkem pro vyjádření osobních emocí umělce nebo navození pocitů z konkrétního místa v krajině.

5.7.1 Irena Armutidisová

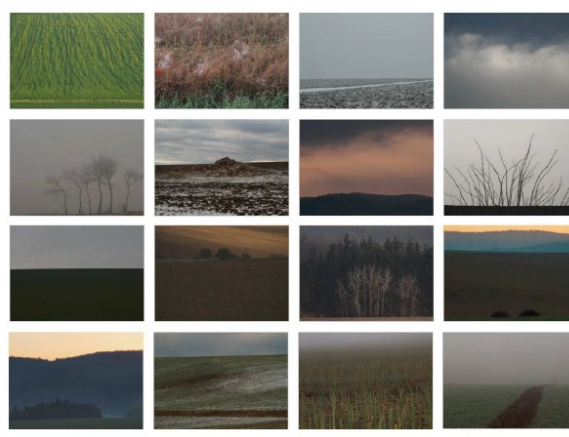
Irena Armutidisová se věnuje umělecké fotografii, ve které zpracovává několik témat, jako jsou portréty, akty, zátiší, avšak důležitou roli v její tvorbě zastupuje krajina. Krajinné cykly prochází různými rovinami, od klasické krajinářské fotografie, tedy zobrazení tvarů a struktur, od celků k detailům, od plochy k horizontu, až přes intimní až imaginární krajiny. Zde dochází k redukci na základní tvary, ve kterých pracuje s plochou a barvou, se světlem

a kontrasty, které dotváří atmosféru a nálady velkoformátových či analogových fotografií. Zpracovává reálné či atmosférické jevy, které konceptualizuje do podoby až abstraktního, geometrického tvaru nebo pouze vyjádření pocitu, které působí izolovaně od člověka, ale s velkou energií místa a času. (© Protišedi s.r.o., 2021. *Národní zemědělské muzeum zve na výstavu fotografií Portrét krajiny* [online]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://protisedi.cz/narodni-zemedelske-muzeum-zve-na-vystavu-fotografii-portret-krajiny/>)

Z fotografií krajin vyzařuje tajemství, syrovost, někdy až jednoduchost v použité barevnosti a kompozici. To vše na diváka působí klidem a tichem, avšak zároveň určitým napětím, možná až vzrušením. Především krajinné cykly *Intimní krajina* a *Imaginární krajina*, které již pracují s určitou redukcí tvarů a emočním působením na diváka. Takto zpracované krajiny jsou neokázalé i kultivované zároveň. (Před Půlnocí, 28.10.2011, *Irena Armutidisová, fotografa: Jak se fotí na vesnici*, Česká televize pořady [2024-04-06] Dostupné z :<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10095690193-pred-pulnoci/311281381940086/>

Obrázek 37 - Irena Armutidisová, Z cyklu *Imaginární krajina*

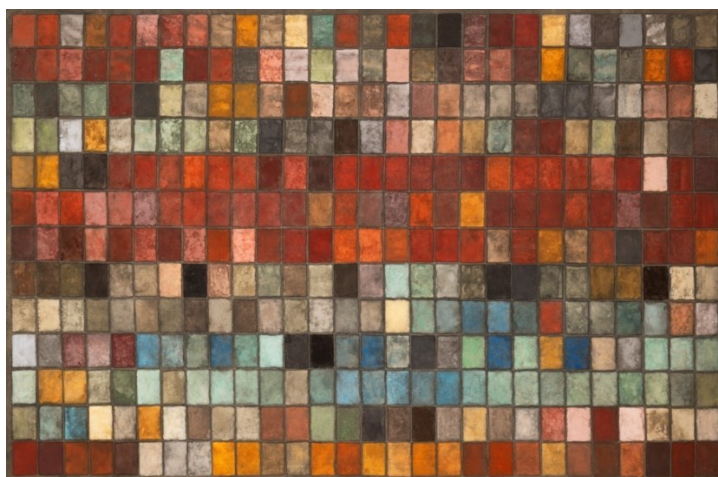
Obrázek 38 - Irena Armutidisová, Z cyklu *Intimní krajina*

5.8 Stopovaná krajina

Podkapitola Stopovaná krajina se zaměřuje na zkoumání stop, stopování či vlivu krajiny v kontextu umělecké tvorby. V této podkapitole zkoumám, jakým způsobem se krajina promítá v dílech umělců, jak ovlivňuje jejich tvůrčí proces a jaké symboly nebo motivy se s ní spojují. Důležitým prvkem jsou záznamy krajin, jejich vizuální aspekty, ale také prožitek při samotném pobývání přímo v krajině v závislosti na jejich proměnách. Je možné zde rovněž analyzovat, jak umělci interpretují krajinu, jakými technikami ji zobrazují a jakým způsobem se snaží zachytit její podstatu a proměny. Tento přístup nám umožňuje porozumět hloubce umělcova spojení s krajinou a jeho záměrům při záznamu jedinečnosti přírodního prostředí prostřednictvím uměleckého vyjádření.

5.8.1 Jan Jedlička

Tvorba umělce Jana Jedličky zahrnuje film, fotografii a malbu. Jeho inspirací se stala krajina, kterou zachycuje pomocí kresby a malby, kde dochází k redukci na tvar abstraktního znaku či struktury, spíše než vizuální reprezentaci viděného. Jedličkova malířská tvorba se vyznačuje unikátním přístupem, při kterém využívá pigmenty a materiály získané přímo z prostředí. Jedná se o stopy a otisky konkrétních míst, které na povrch obrazu skládá v pořadí, ve kterém je při chůzi nacházel. Uhrančivé malby poskládané z pestré kombinace odstínů hornin, pigmentů a sedimentů nalezených v krajině tvoří velkou plochu stovky barevných políček, která nutí diváka k rozluštění. Jedlička vytváří spíše mentální obrazy krajiny, kde se zračí vnitřní zrak a duchovní pouto umělce ke krajině. Tímto způsobem dosahuje hlubšího propojení s krajinou a zároveň přináší do svých obrazů autentičnost a organický vztah k prostředí. (ArtMap, 2021. Jan Jedlička [online]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://www.artmap.cz/jan-jedlicka/>)

Obrázek 39 - Jan Jedlička, *Maremma, 364 colori*, 2019–2020, pigmenty na japonsu a plátně, 130×200 cm

Obrázek 40 - Jan Jedlička, *Praha*, 2012, pigmenty, japan, plátno, 180x180

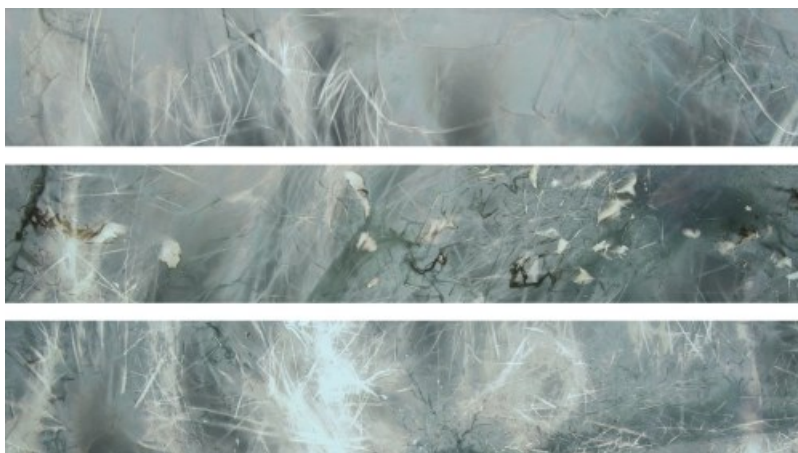
5.9 Konceptuální krajina

Pojem Konceptuální krajina v této kapitole pojmám především jako jistý pohled za obraz, nebo také pronikání pod povrch obrazu, tedy pod povrch viděného. Umělec je spíše výzkumníkem a badatelem, jelikož jeho zkoumaným objektem se stává krajina. Přistupuje k ní z jiné než čistě citové role, podrobuje ji analýze. Přesto, že tato “konceptuální” krajina na nás může působit citovým oproštěním od krajiny, lze z konceptuálně pojatých krajin číst a cítit velký obdiv a úctu k přírodě a jejím procesům. Umělce mohou k tvorbě inspirovat přírodní principy a zákonitosti ve spojitosti s vývojem technologií a možností využití současných médií. Umělec zapojuje diváka jako spolutvůrce scény. Jedná se o prostředek pro vyjádření uměleckého vizuálního jazyka a komunikaci emocí, nálad a myšlenek spojených s přírodou a krajinou.

5.9.1 Jiří Šigut

K podkapitole Konceptuální krajiny jsem zařadila především malíře a fotografa Jiřího Šiguta, jehož dílo je často považováno za konceptuální. Šigutova tvorba 90. let je charakteristická záznamem živé i neživé přírody na světlocitlivé archy přímo v přírodě, rezignuje tak na vztah negativ – pozitiv, rozvíjí experiment s dotykem a kontaktem s krajinou. Pokládá fotopapírové archy do volné přírody (louky, pole, lesy aj.), během dnů či týdnů je tvůrcem díla samotná krajina. Nesnaží se krajinu přetvářet, ale proniká do ní

hlouběji. (Klimeš, 2018 stránky 23-24) Sleduje působení světla, pohyb listí, proměnu kamenů ve vodních tocích, kde světelná stopa komprimuje mnoho okamžiků a změn do jednoho obrazu. Zkoumá souvislost mezi prožitým a zaznamenaným, čímž vznikají krajinné fragmenty tvořeny krajinou přímo v krajině. (Vaňous, 2018 str. 9)

Obrázek 41 - Jiří Šigut, *Tráva — první sníh*; I-III/III 15.—22. 11. 2008 bromo-sříbrný fotografický papír, dřevěná deska, 25 × 145 cm [3×]

Ke krajině se vrací ve své tvorbě v letech 2011 až doposud. Vrací se na známá místa, fotografuje je a následně je v počítači programově redukuje na jediný obrazový bod, výsledné krajiny bychom mohli nazvat jako „pixelové“. K redukováným krajinám dochází pomocí počítačového programu, procesem komprimace dat, který dokáže fotografii rozdělit na elementární jednotky, mnoho pixelů, z nichž se výsledným produktem stane jedna (či více) finálních barev. Obraz krajiny se tak zbavuje nepodstatných detailů, avšak veškeré složky původní fotografie mají zásadní vliv na její výslednou podobu, která se zdá být abstraktní, bez vazby a vztahů na vnější realitu. (Klimeš, 2018 str. 27) Výsledkem jsou vytištěné fotografie redukované barevnosti a tvaru, nebo plátna různých rozměrů zaplněná čistými plochami barev. Důležitým aspektem je cesta, která vznik díla provází, spíše než výsledek. Divák postupným odhalováním autorského záměru „zjišťuje, že to, co posuzujeme není jen to, co posuzujeme.“ (Klimeš, 2018 str. 27)

Obrázek 42 - Jiří Šigut, *Pole* 2014 05 10 14:47:48 I/I, pigmentový tisk, sendvičová deska (Dibond), plexisklo, 100 × 150 cm

Výběr uměleckých kategorií a přiřazených autorů jsem volila vzhledem k mé umělecké a pedagogické tvorbě. Umělci ve svých dílech odkrývají přirozenost přírodních a společenských vztahů a procesů, někteří se snaží o propojení vnitřního světa s krajinou, jiní o fyzické propojení s krajinou a jejími fragmenty. Umělecká díla jsou citlivá až intimní, jednoduchá i složitá, plná porozumění místa a role krajiny, vycházející z konkrétních situací a z konkrétních možností, odhalující autorův vztah ke krajině a k sobě samému. Umělecké dílo krajinářského charakteru nejen vytváří obraz prostoru, ale také ho dotváří pomocí různých prvků, jako jsou kompozice, barevnost, textura a světelné efekty. Tyto prvky společně přinášejí do obrazu rytmus, dynamiku a celkovou atmosféru, která diváka vtahuje do samotného děje vyobrazené krajiny.

Mezi uměleckým dílem a divákem vznikají rozmanité vztahy a vazby, které umocňují sílu uměleckého projevu. Divák se může ocitnout v dialogu s dílem, nacházet v něm inspiraci nebo si vytvářet vlastní interpretace a asociace vyplývající z vyobrazené krajiny. Nová generace umělců přináší do tvorby krajinářských děl stále nové cesty a inovativní přístupy. Experimentuje s různými technikami, médii a koncepty, čímž obohacuje paletu možností zachycení a interpretace krajiny pro současnou uměleckou scénu.

5.10 Reflexe kategorií a vybraných umělců

Lze konstatovat, že tvorba kategorií a klasifikace umělců je výsledkem subjektivního hodnocení a mého osobního uměleckého přístupu. Tento přístup není jediným možným, ale pouze jedním z mnoha přístupů a pohledů na současnou krajinářskou výtvarnou scénu. Je třeba zdůraznit, že každý umělec má svůj jedinečný způsob vnímání a interpretace krajiny, čímž jeho práce přináší do kontextu krajinářského umění specifické rysy a obohacení. Každý vybraný umělec a jeho díla, či umělecké období, bylo pečlivě analyzováno a porovnáno s konkrétními aspekty definujícími danou kategorii, čímž bylo dosaženo komplexního vhledu do umělcovy interpretace krajinářského tématu. Uvedení umělci nejsou všichni vyhranění krajináři, avšak jejich práce dokládá, že krajina může sloužit jako inspirativní zdroj pro jejich další tvorbu. Tento výběr nebyl proveden náhodně, snažila jsem se reflektovat kontext umělecké tvorby a specifika jejich uměleckého výrazu v souvislosti s krajinou a její různorodou interpretací a následným zařazením do příslušné kategorie.

Subjektivní klasifikace slouží jako nástroj pro analýzu a porozumění různým uměleckým přístupům, avšak nenahrazuje realitu současné krajinářské scény, která se vyznačuje různorodostí a dynamikou. Současná krajinářská scéna se neustále vyvíjí a proměňuje, což dokládá bohatý a rozmanitý přehled uměleckých přístupů. Taková rozmanitost nabízí širokou škálu interpretací a pojetí krajiny, která může být vnímána a porozuměna z různých perspektiv. Proto jsem navrhla uvedené kategorie reprezentované vybranými umělci s cílem poskytnout možný rámec pro zkoumání a porozumění současné krajinářské scény a přispět tak k hlubšímu pochopení jejích různých dimenzí a významů.

6. Tvorba uměleckého díla

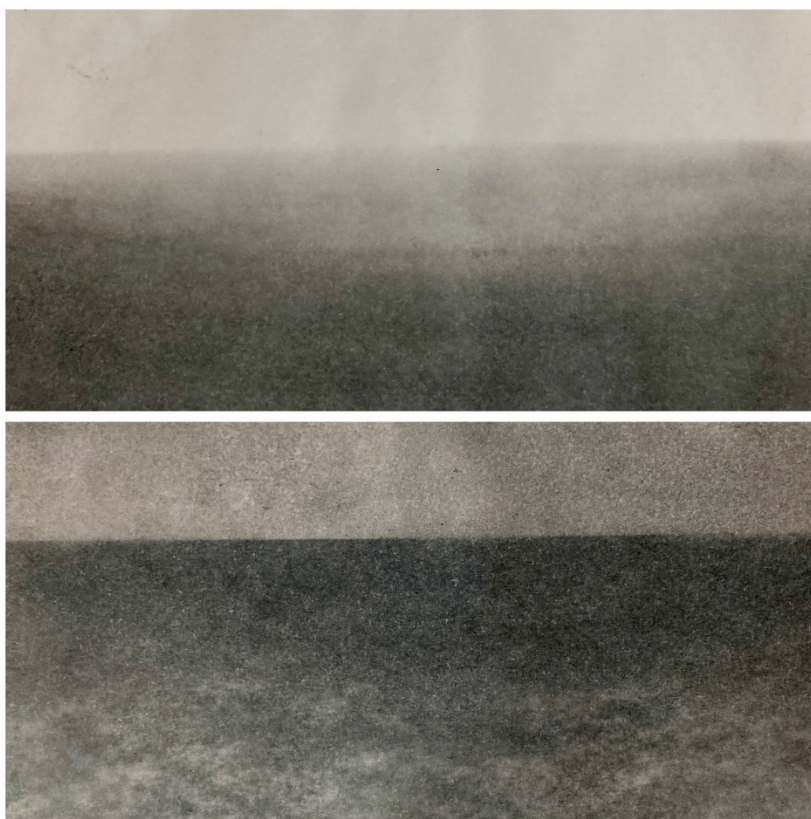
Tvorba uměleckého díla v mé diplomové práci reflektuje proces dlouhodobého průzkumu terénu Jizerských hor a záznamů krajinného prostředí. Tato tvůrčí činnost je založena na systematické dokumentaci mého pobytu a interakce s krajinou, která se odehrává prostřednictvím chůze a pozorování. Zkušenosti získané přímo v terénu jsou zhmotněny v podobě fragmentů, které zachycuji fotograficky, kresebně či malířsky. Takové záznamy společně tvoří síť fragmentů krajiny, která reprezentuje pestrou mozaiku krajinářských motivů. Každý fragment představuje nejen estetický zápis konkrétního prostředí, ale také reprezentuje mé osobní vnímání a interpretaci krajiny v různých ročních obdobích a emocionálních kontextech. Takto vytvořený archiv fragmentů krajiny slouží jako základní stavební kámen mého uměleckého procesu a představuje jakýsi vizuální deník mého dialogu s krajinou.

U výše zmíněných umělců objevuji inspiraci ve schopnosti rozmanitě a originálně interpretovat krajinné motivy pomocí široké škály výtvarných technik a přístupů. Tvorba vybraných umělců reflektuje nejen jejich umělecký talent, ale i schopnost vnímat krajinu z různých perspektiv a zpodobňovat ji prostřednictvím různých médií a technik. To vše mě vedlo k tomu, abych se také snažila o podobnou rozmanitost a originalitu ve své tvorbě. Proto jsem se rozhodla využít širokou škálu výtvarných technik a postupů při záznamu fragmentů krajiny, abych co nejvěrněji zachytila jejich podstatu a atmosféru. Tímto přístupem se snažím propojit inspiraci z odlišných uměleckých přístupů s vlastní tvůrčí praxí a dosáhnout tak osobitého a autentického vyjádření mého vztahu ke krajině.

Mé výtvarné záznamy fragmentů v krajině představují jeden ze subjektivních pohledů na krajinu, která je sama o sobě dynamickým a proměnlivým prostředím. Naše každodenní cesty nás neustále konfrontují s různými fragmenty a prvky krajiny, které nás oslovují a inspirují. Tyto fragmenty mohou být vnímány jako symboly, které odkazují na minulost, současnost nebo budoucnost, či jako nositelé emocí a příběhů. V našem každodenním životě se stáváme sběrateli těchto fragmentů, ať už jde o procházky, poznámky, kresby či fotografie. Tímto způsobem zaznamenáváme a sdílíme příběhy, které se v krajině odehrávají.

6.1 Krajina Jizerských hor jako zdroj inspirace

Krajina Jizerských hor pro mě byla do nedávna vzdálenou a neznámou krajinou. Není to krajina z dětství, do které bych se vracela pro vzpomínky. Nespojují mě s ní žádné rodinné vazby. Byla to pro mě dlouho neprobádaná oblast s mnoha neznámými, avšak okouzila mě již na první pohled. Moje první kroky v této dechberoucí krajině ve mně zanechaly otisk něčeho výjimečného. Jizerské hory jsem navštívila teprve před pár lety a od té doby se sem pravidelně vracím. Fascinuje mě jejich rozmanitost a proměnlivost v ročních obdobích. Určitá místa mají své kouzlo v letních dnech, kdy se na horizontu tyčí vzdálená pohoří, slunce prozáří i temná zákoutí schovaná v lesích a ve skalách. V pochmurných podzimních dnech se z pohoří valí oblaka mlhy, která v člověku vyvolávají pocit děsivého a přesto krásného, určitá tajemnost místa v nás vzbuzuje pocit melancholie a chuť prozkoumat její skrytá místa a odhalit ještě skrytější tajemství. V zimě pohoří a krajinu pokryje sněhová peřina, do které má člověk chuť se ponořit a brodit se do neznáma.

Obrázek 43 - Autorská tvorba - uhl na papíře, pauzovací papír, 2x 14,8x21 cm

Není náhodou, že někteří autoři, píšící o Jizerských horách, je nazývají „Krajinou mnoha tváří“. (David, a další, 2021 str. 8) Sametové a záhadné hory představují jednu z nejromantičtějších a nejzáhadnějších horských oblastí. Tato horská krajina je rozmanitá a působí dojmem malebného pestrého plátna, na kterém jsou vyobrazeny působivé krajinné scenérie. Pro každého jednotlivce je setkání s konkrétní krajinou odlišné. Každá lokalita a krajina skrývá své vlastní unikátní bohatství a jedinečnost, které ji odlišují od ostatních. (David, a další, 2021 str. 8) Pocit zvlátnosti a jedinečnosti si vždy odnáším z procházení touto krajinou. Může to být stejné místo, které jsem navštívila již poněkolkrát, ale vždy zde objevím něco nového. Při každém novém setkání přijdu do krajiny v jiném rozpoložení. Hledám zde klid, odpovědi na otázky nebo inspiraci. Krajina a její fragmenty jsou pro mne otevřeným prostorem pro asociace a pro dialog. Inspirací se mi stávají jednotlivé fragmenty, které mi utkví v paměti nebo si je stihnu zaznamenat. Stačí fotografie či pouhá rychlá skica, která vznikne během chůze. Tyto fragmenty si odnáším z přímého kontaktu s touto překrásnou krajinou Jizerských zákoutí. Důležitý je bezprostřední kontakt s konkrétním místem, cítit atmosféru místa, být součástí krajiny a nechat se jí prostoupit.

Obrázek 44 - Autorská tvorba - Minimalistická krajina, kombinovaná technika, kombinované formáty

6.1.1 Mapping A/r/tography – chůze

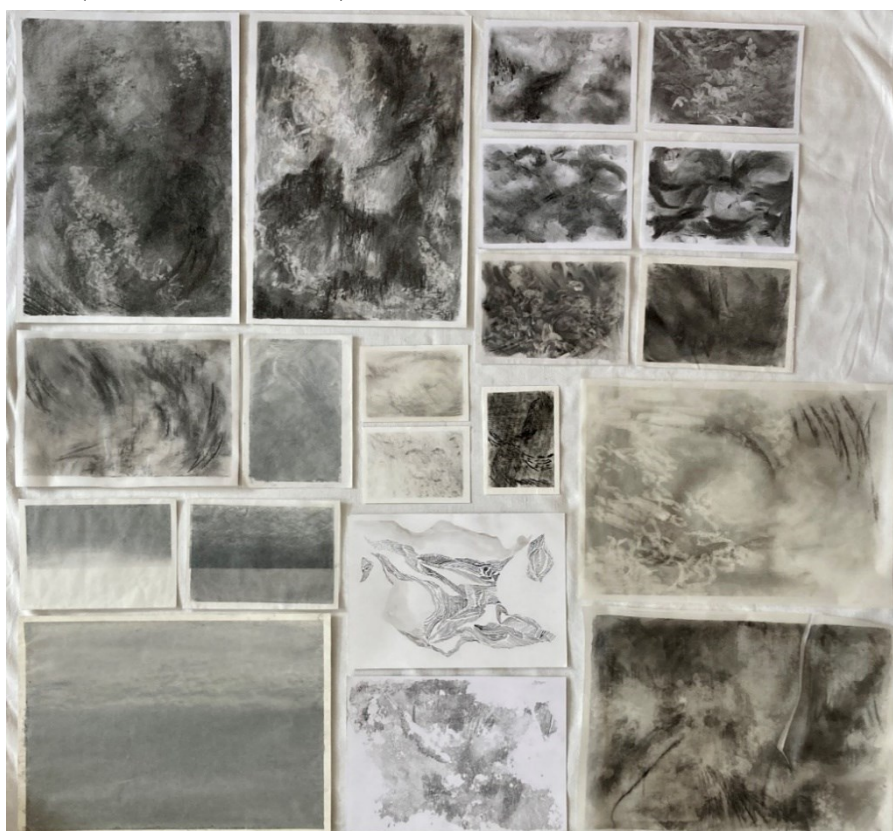
Jako jeden ze podkladů pro výtvarnou část práce mi byla výstava pořádaná organizací INSEA z roku 2019 s názvem Mapping A/r/tography, (v češtině přeloženo Mapování A/r/tografie) a její doprovodný katalog k výstavě. (Lee, 2020) Tato výstava prezentovala trvajících umělecká, pedagogická a vědecká díla partnerství Mapping A/r/tography. Jedná se o síť mezinárodních vědců, kteří zkoumají a/r/tografickou chůzi jako prostředek výzkumu a kartografie nadnárodního vyprávění. Umělci, výzkumníci a učitelé se věnují pohybu, široce definovanému a kritickému vytváření obrazů, performance a textů. Díla jsou výsledkem kolektivní imaginace proaktivní kulturní výměny a budování vztahů prostřednictvím a/r/tografických setkání. Zaujal mne zde průnik a/r/tografie jako metodologie výzkumu, kde se objevila chůze jako způsob zkoumání a uvědomění si místa. Je zde zkoumáno, jak překonat a rozšířit hranice vzdělávání tak, aby se v 21. století výzkum prostřednictvím a/r/tografie stal více objevujícím, nadnárodním a transkulturním. (Lee, 2020 str. 5)

Obrázek 45 - Autorská tvorba - Stopovaná krajina - kombinovaná technika, kombinované formáty

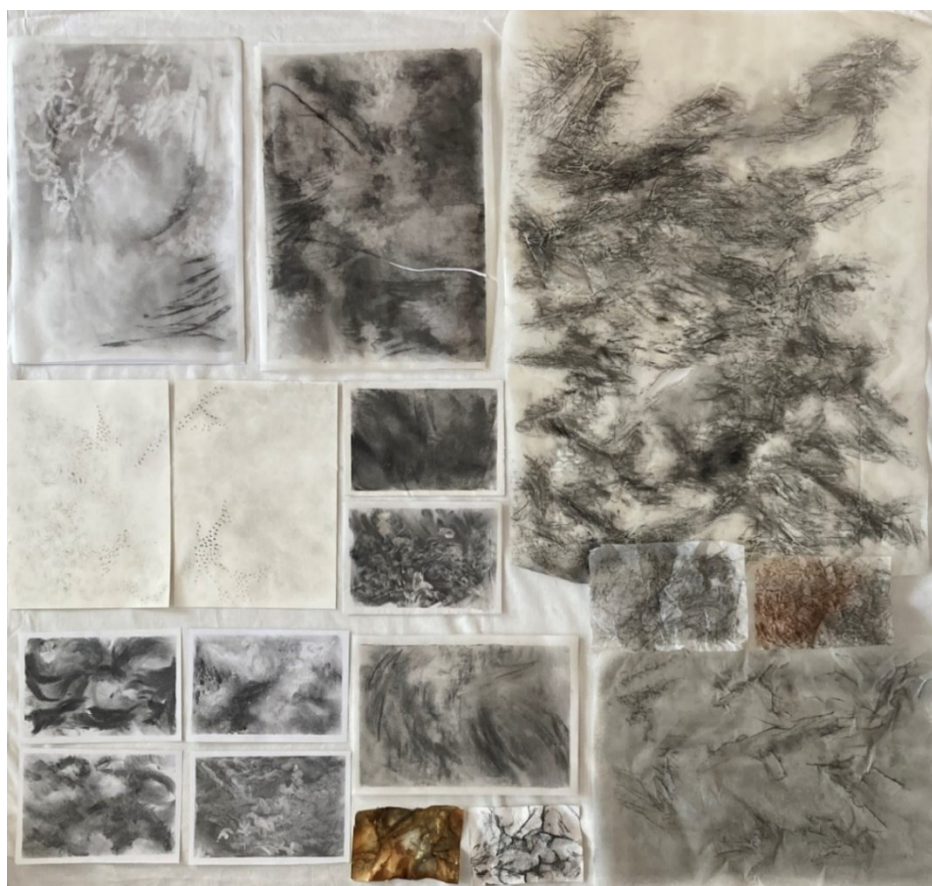
Hosman v Didaktickém skicáři zmiňuje důležitost navázání vztahu ke krajině skrze bezpodmínečné pobývání v ní. Člověk dokáže navázat vztah ke krajině skrze konkrétní místo. Chůze krajinou je dle Hosmana způsob uvolnění, multisenzorického vnímání a prožívání tady a teď. (Hosman, 2007 str. 77) Vnímání krajiny je pro každého člověka individuálním prožitkem a událostí. Prvotním hodnocením krajiny je vizuální vjem – tedy vnímání krajiny očima. Dle Valenty člověk do krajiny vstupuje v několika rolích, jako divák, zároveň i jako aktér. V těchto rolích krajinu pozoruje, naslouchá jí, čichá její pachy a vůně, dotýká se jí, chutná jí, vnímá jí vnitřními smysly a celým svým tělem, vciťuje se do ní, představuje si a mění scény ve své fantazii, prožívá ji, reflektuje a následně i seberefektuje. (Valenta, 2008 str. 242) Jak zmiňuje Anne Whiston Spirn: „Znát poetiku krajiny znamená vidět, čichat, hmatat, slyšet a cítit krajinu jako symfonii složitých harmonií.“ (Spirn, 2017 str. 100)

Krajinu nelze vnímat jako pouhý objekt, krajina nás obklopuje, nacházíme se přímo uvnitř ní. Tak jak Valenta zmiňuje roli diváka a aktéra, Stibral definuje roli člověka v krajině jako diváka a herce. (Stibral, 2012 str. 42)

Obrázek 46 - Autorská tvorba - Intimní krajina - kombinovaná technika, kombinované formáty

Snímání senzomotorické podstaty jednoduchých akcí, jako je pobývání v přírodě, tedy i chůze, je objektem zájmu mnoha umělců. Pro výše zmíněné, jako Miloš Šejn nebo Jan Jedlička, je chůze důležitým aspektem ve vztahu ke konkrétnímu krajinnému prostředí. Pro fotografa a malíře Jiřího Šiguta sloužila chůze, zaznamenaná fotograficky, jako záznam každodenních aktivit probíhající reality. Dochází tak k fyzickému a emocionálnímu prožitku krajiny, která s sebou nese bezprostřední kreativitu. Navázání vztahu ke krajině je důležité pro její porozumění a pro prožívání jedinečných zážitků spojených s ní. Vnímání krajiny je komplexním procesem, který zahrnuje všechny smysly a umožňuje člověku interakci s prostředím na různých úrovních. Krajinu nelze chápat jen jako statický objekt, ale jako živoucí entitu, která nás obklopuje a ovlivňuje. Jelikož jsou mé záznamy tvořeny převážně chůzí krajinou, nacházím společné rysy a inspiraci v projektu Mapping A/r/tography. V mé výtvarné práci dochází bezpodmínečně k dialogu s okolním prostředím a krajinou, chůze se stala projevem mého vnitřního jednání jako etická praxe živého bádání.

Obrázek 47 - Autorská tvorba - Krajina těla - kombinovaná technika, kombinované formáty

6.1.2 Jazyk a čtení krajiny

Prostřednictvím chůze a zkoumání okolí dochází bezpodmínečně ke komunikaci s krajinou. Určitým způsobem vnímáme a čteme krajinu. Ale krajina má také svůj specifický jazyk, který je jejím mocným nástrojem. Spirn zdůrazňuje, že jazyk krajiny byl po většinu času znám, avšak dnes je používám jen útržkovitě, ne v jeho plném rozsahu. Lidé zapomněli tento jazyk užívat, ale stále dovedou určitě kódy přečíst, jelikož krajina je nám každému známá. Člověk umí číst cesty a vyšlapávat nové, umí definovat a ohraničit původní i nová území, vysazovat stromy a tvořit zahrady a mnoho dalšího. Důležité je člověku navrátit schopnost číst krajinu, mluvit s krajinou a o krajině. Pokud lidé budou číst krajinu mělce, chybně či jen částečně, bude jim unikat význam a dojde tak k mlčení krajiny, narušeným dialogům a také obrazům. (Spirn, 2017 str. 100)

Obrázek 48 - Autorská tvorba - Narušená krajina - kombinovaná technika, kombinované formáty

Jazyk krajiny uvolňuje imaginaci, podněcuje myšlenky. Jednotlivé fragmenty, které si odnášíme z krajiny, jsou součástí většího celku a postupně skládají celistvý obraz a pomáhají nám navázat vztah s krajinou, komunikovat, číst ji, obdivovat ji, být s ní a v ní. V komunikaci a čtení krajiny vidím sílu porozumění fragmentům krajiny pomocí nahlížení i z a/r/t/ografického hlediska. Tomu je věnováno mnoho slov v předešlých kapitolách, tedy z pohledu umělce/badatele/pedagoga. Mnohotvárnost přístupů otevírá nové možnosti k uchopení rozličných témat. Abychom dokázali číst krajinu a psát o krajině, tvořit krajinu a v krajině, znamená učit se a učit i druhé, tvořit i předávat tvorbu divákům. To vše nám slouží k poznání světa, jeho jednotlivých fragmentů. „*Pokud chceme krajinu číst, musíme s krajinou být.*” (Spirn, 2017 str. 94)

Obrázek 49 - Autorská tvorba - Osamocená krajina - kombinovaná technika, kombinované formáty

Pohled na krajinu je vždy subjektivní zkušeností ovlivněnou našimi jedinečnými perspektivami, emocemi a zkušenostmi. I když se zdá, že pozorujeme stejnou část krajiny ve stejném okamžiku, každý z nás vnímá a interpretuje tyto momenty odlišně. To, co je pro

jednoho pozorovatele fascinující, může být pro druhého spíše nezajímavé nebo nepozorované. Každý umělec nachází svou vlastní cestu k vyjádření prostřednictvím uměleckého díla a skrze umění předává své vlastní vnímání a porozumění krajině současným i následujícím generacím. Někdy může trvat dlouho, než si veřejnost uvědomí hloubku našeho vyjádření a porozumí našemu jazyku, zatímco jindy může být naše umění okamžitě přijato a pochopeno. Důležité je si uvědomit, že různé způsoby komunikace a vyjádření mají své místo a význam v rámci společnosti. I když nemůžeme předvídat, jak budou naše díla interpretována v budoucnosti, každý krok v uměleckém vyjadřování představuje příležitost pro objevy a nová porozumění.

6.2 Deníkové záznamy a ateliérová tvorba

Krajiny přetrvávají v naší paměti, pokud se vážou k nějaké události našeho života nebo se postupně stávají součástí naší identity. Záznamy krajiny vytváříme i tehdy, kdy se do krajiny nemůžeme navracet nebo již znovu neprožijeme ten jedinečný pocit z pobývání v ní. Abychom mohli tyto vzpomínky znovu prožít a vybavit si konkrétní krajinu, k tomu nám mohou sloužit obrazy či záznamy krajiny jako tzv. „zápisník“. Mohou být v podobě textu, fotografie, kresby či malby, které jsme pořídili přímo na místě v daný okamžik. (Kučera, 2009 str. 6) Další funkcí deníkových záznamů může být průzkum přírodního prostředí a zároveň se může stát prostředkem k našemu sebeobjevování a sebeuvědomování. (Kesner, 2010 str. 9)

6.2.1 Deníková tvorba

Mé deníkové záznamy jsou z různě datovaných návštěv konkrétní krajiny, ať už přímo v ní, nebo později zaznamenané z prožitků a pocitů z krajiny samotné. Vracím se opakovaně do krajiny Jizerských hor a zkoumám, jak se proměňuje můj vztah ke krajině, která se mění v rámci ročních období či mého osobního a emočního naladění. Dále zkoumám, jaké obrazy krajiny mne zaujmou tentokrát, zda objevím něco nového nebo jestli se změnilo něco od minulé návštěvy. Deníkové záznamy jsou dvojího charakteru. Buď se jedná o mé přímé tvůrčí aktivity v terénu, kde zachycuji jednotlivé fragmenty krajiny výtvarnými prostředky, jako je kresba tužkou, suchým pastelem či uhlem nebo malba akvarelem či rozmývanou tuší. Takové výtvarné postupy umožňují okamžité a autentické zachycení aktuálního dojmu z prostředí a zároveň vytváří prostor pro spontánní tvůrčí vyjádření v reálném čase. Vedle

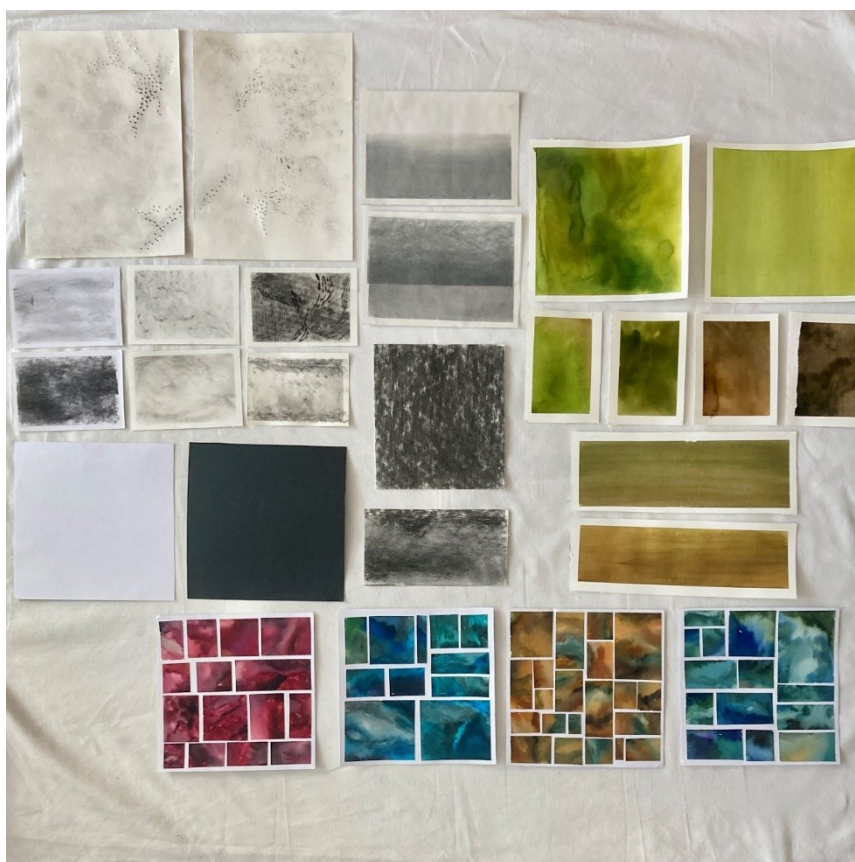
kresebných a malířských záznamů z terénu dokumentují krajinu prostřednictvím fotografií, které mi slouží jako zdroj inspirace a materiál pro následnou tvorbu v ateliéru. Fotografie slouží jako předloha pro kresebné nebo malířské zpracování, případně je používám jako samotný umělecký materiál.

Obrázek 50 - Autorská tvorba - Krajina z deníku - kombinovaná technika, kombinované formáty

6.2.2 Ateliérová tvorba

Ateliérová tvorba mi poskytuje prostor pro hlubší zkoumání a interpretaci krajiny prostřednictvím různých výtvarných médií a postupů. Kromě vlastních pořízených záznamů přímo z terénu, se ve své tvorbě opírám o práci umělců, kteří mě ovlivnili svými postupy a tvorbou. Jsou jimi převážně umělci vybraní v teoretické části diplomové práce, jejichž tvorba mi dodává kontext a obohacující podněty k dalšímu zkoumání a rozvoji mé vlastní umělecké tvorby. Výtvarná práce v ateliéru mi dává možnost podrobněji zkoumat a analyzovat různé aspekty krajiny a experimentovat s různými výtvarnými technikami a prostředky, které mi práce v terénu nenabízí. Ateliér mi poskytuje větší flexibilitu ve volbě formátu, což mi umožňuje pracovat na větších rozměrech papíru či jiných podkladech, které by bylo obtížné použít přímo v terénu. Tvorba v ateliéru není omezena světelnými podmínkami nebo vlivem nepříznivého počasí, což mi umožňuje hlubší ponoření se do tvůrčího procesu a možnost věnovat se detailnímu promýšlení nad konceptem a významem své tvorby.

Obrázek 51 - Autorská tvorba - Konceptuální krajina - kombinovaná technika, kombinované formáty

Je důležité si uvědomit, že některé umělecké práce mají své nezaměnitelné kouzlo v rychlém ztvárnění a zachycení okamžitého dojmu, kterého může být dosaženo přímo v terénu na menších formátech. Takový přístup umožňuje zachytit spontaneitu a autentičnost okamžiku a přenést je do svého uměleckého díla s intenzitou, kterou lze obtížně dosáhnout v prostředí ateliéru. Naopak práce v ateliéru umožňuje větší volnost v práci na větších formátech a volbě technik, což umožňuje detailnější zkoumání přístupů. Proces zvětšování mi poskytl příležitost lépe porozumět jednotlivým interpretacím krajiny a výrazům uměleckých přístupů, které jsem definovala během výzkumu v teoretické části. Naopak některé práce po zvětšení nedosahovaly takových kvalit jako v malém formátu, přizpůsobení se novým proporcím a kompozici vedlo k oslabení estetického dojmu díla.

Obrázek 52 - Autorská tvorba - Absolutní krajina - kombinovaná technika, kombinované formáty

6.3 Realizace uměleckého díla

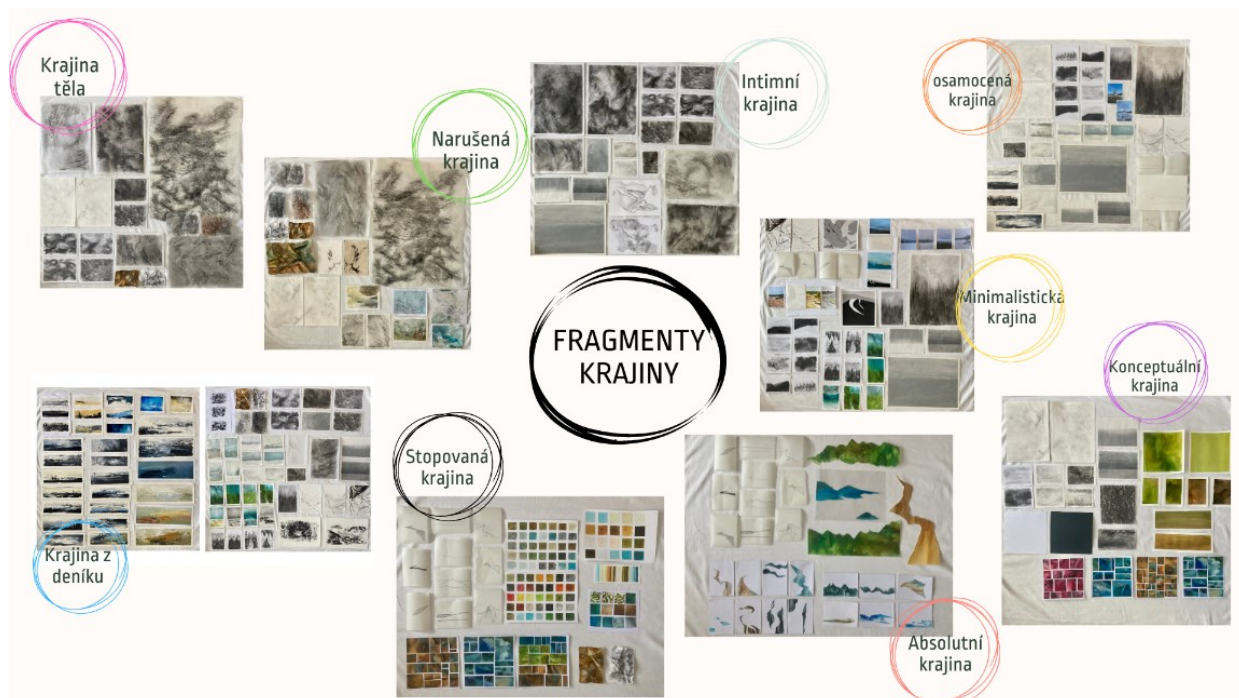
Při realizaci uměleckého díla jsem se opírala o své záznamy z deníku, které jsem získala během svých terénních výzkumů v Jizerských horách, dále jsem využila obrazy vytvořené v ateliéru. Veškeré výtvarné záznamy zahrnující kresby, obrazy a fotografie, představují klíčový materiál, který sloužil jako základní stavební kameny mého výzkumu a byl podstatný pro klasifikaci výtvarných děl. Během procesu klasifikace jsem kladla důraz nejen na kompozici, barevnost a strukturu, ale také byly důležitým prvkem obsahové a konceptuální aspekty, které odrážejí mé vnímání krajiny a vypovídají o mém uměleckém výrazu.

V teoretické části jsem podrobila krajinu analýze, vytvořila jsem kategorie, které reprezentují jednotlivé umělecké přístupy nahlížení a zpracování krajiny. Jedná se o výše zmíněné kategorie, jako jsou Krajina těla, Absolutní krajina a další. Proces klasifikace mi umožnil lépe pochopit různorodost interpretace krajiny v rámci různých uměleckých stylů, přístupů a myšlení. Pokusila jsem se své vytvořené fragmenty krajiny rozřadit do kategorií, které jsem vytvořila v teoretické části. Při procesu klasifikace jsem shromáždila volné práce z deníku a ateliérové tvorby, přičemž jsem se snažila o systematické přiřazování děl do odpovídajících kategorií.

6.3.1 Sít' "Fragmenty krajiny"

Z původních záznamů a jejich následně zvětšených verzí vzniká komplexní soubor výtvarných fragmentů, které společně tvoří rozmanitou sít' obrazových prvků a motivů. Tato sít' reflektuje širokou škálu vizuálních, konceptuálních a emocionálních aspektů, kterými se vztahují k tématu krajiny. Každý fragment zastupuje jedinečný záběr, zorný úhel či osobní interpretaci daného místa, což přispívá k rozmanitosti a bohatosti výtvarného vyjádření. Výsledná sít' fragmentů není statickým a uzavřeným systémem, nýbrž se dynamicky mění a transformuje v závislosti na způsobu jejich instalace a vzájemného propojení. Možnost variabilní instalace umožňuje živý a interaktivní dialog mezi jednotlivými fragmenty, což vede k neustálému reinterpretování a novým významovým konfiguracím. Tímto způsobem se vytváří prostorem otevřená a mnohvrstevnatá struktura, která podněcuje divákovu imaginaci a umožňuje mu aktivně se zapojit do procesu výkladu a porozumění jednotlivým

výtvarným kompozicím. Vše závisí na divákovi a jeho komunikaci s jednotlivými fragmenty. Každý si tak může najít svou individuální cestu, jak nahlížet na krajinu.

Obrázek 53 - Myšlenková mapa – Autorská tvorba, návrh instalace *Fragmenty krajiny*, kombinovaná technika, kombinované formáty

6.3.2. Reflexe uměleckého díla

Během procesu zařazování svých krajinářských zpracování do kategorií jsem si uvědomila, že interpretace krajiny není vždy jednoznačná a snadno zařaditelná. Některé fragmenty mohou vykazovat znaky více kategorií najednou, což způsobuje, že některé obrazy jsem zařadila do více kategorií. Kategorie se často prolínají a propojují, což odráží rozmanitost krajiny a uměleckých přístupů. Vzhledem k dynamické povaze krajiny a různorodosti mé tvorby není možné stanovit pevné hranice mezi kategoriemi. Dochází k překrývání a propojování motivů a prvků mezi různými kategoriemi, což podtrhuje komplexnost tvůrčího procesu. Tento přístup zdůrazňuje důležitost porozumění kontextu a vzájemných vztahů mezi jednotlivými prvky krajiny.

Má kategorizace není pouze mechanickým procesem, ale závisí také na subjektivním pohledu a interpretaci autora, který kategorizaci provádí. Každý umělec má své vlastní vnímání a porozumění krajině, což se projevuje v jeho rozhodnutích ohledně zařazení konkrétních děl do jednotlivých kategorií. Tento subjektivní přístup přináší do procesu

kategorizace určitou míru variability a různorodosti, která odráží individuální umělecký styl a přístup každého autora. Zároveň však zvyšuje důležitost reflexe a uvědomění si vlastního uměleckého rozhodování a jeho vlivu na výsledný interpretativní rámeček.

Kromě subjektivního pohledu a interpretace samotného autora, který provádí kategorizaci krajinných záznamů, je důležité zohlednit i perspektivu diváka. Každý divák má své vlastní vnímání a porozumění uměleckému dílu, a tedy i krajinnému záznamu, což může ovlivnit jeho přístup k zařazení do určitých kategorií. Z pohledu diváka mohou být důležité různé aspekty, jako jsou emocionální rezonance, historický kontext nebo osobní zkušenosti, které mohou vést k odlišným interpretacím a hodnocením. Tím se kategorizace stává dynamickým procesem, který reflektuje různorodost pohledů a zkušeností diváků, a poskytuje tak prostor pro různé interpretace a porozumění uměleckému dílu.

7. Tvorba didaktického díla

V didaktické části diplomové práce jsem navrhla sérii úkolů, které navazují na mou výtvarnou transformaci fragmentů krajiny, které jsem zpracovávala v praktické části. Inspiračním zdrojem pro většinu žákovských úkolů jsou postupy a tvorba umělců vybraných v teoretické části. Během diskuse o jednotlivých pojmech jsme se zaměřili na důkladné porozumění jejich významu a kontextu v rámci výtvarného projevu. Tato analýza žákům poskytla pevný základ pro návrh a realizaci tří výtvarných úkolů, které byly navrženy tak, aby je podněcovaly k projevu jejich individuálního výtvarného vyjádření. Zaměřila jsem se na druhý stupeň základní školy, pracovala jsem s jednou třídou 6. ročníku Základní školy na Praze 10.

7.1 Cíle a RVP

Jedním z hlavních cílů výtvarných úkolů je podnítit žáky k prozkoumání a porozumění různým přístupům k zobrazení krajiny prostřednictvím vybraných umělců. Tím, že se seznámí s pracemi a metodami tvorby, mohou žáci rozšířit svůj vlastní umělecký projev a objevit nové způsoby vnímání a vyjádření krajinných motivů. Součástí tohoto procesu je také experimentování s novými materiály, které žákům umožňuje rozšiřovat jejich výtvarné dovednosti a objevovat nové techniky a přístupy k tvorbě. V neposlední řadě je cílem v žácích vzbudit a prohloubit vztah ke krajině a přimět je přemýšlet o jejich pozici v krajině, jak je krajina ovlivňuje či jak krajinu ovlivňují oni.

Učivo: RVP ZV 2023 (Rámcový vzdělávací program pro ZŠ [online]. 2023 [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>)

Rozvíjení smyslové citlivosti

- Žák při tvorbě využívá prvků vizuálně obrazného vyjádření – linie, tvary, objemy, světlostní a barevné kvality, textury v malbě i prostorových objektech
- Žák je schopen uspořádat objekty do celků v ploše, objemu, prostoru a vyjádřit jejich vztahy
- Žák je schopen reflektovat a porozumět vztahům mezi zrakovým vnímáním a vnímáním ostatními smysly, zejména haptickým vnímáním

- Žák si je vědom shodných i rozdílných prvků mezi svými díly a díly svých spolužáků
- Žák při tvorbě využívá prvků vizuálně obrazného vyjádření – barevných kvalit, jejich vztahů a uspořádání v ploše v rámci malby, kombinuje je a variuje ve vlastní tvorbě

Uplatňování subjektivity

- Žák při tvorbě krajiny uplatňuje svoji představivost, fantazii a autorský rukopis
- Žák aktivně poznává a vytváří různé možnosti ve vyobrazení krajiny
- Žák experimentuje s různými technikami a prostředky k vyjádření charakteru krajiny

Ověřování komunikačních účinků

- Žák během reflexe dokáže popsat své záměry a výtvarné zpracování
- Žák dokáže identifikovat shody i rozdíly mezi svými a mezi pracemi ostatních žáků
- Žák dokáže popsat postupy a přístupy, které byly použity v inspiračních zdrojích umělců
- Žák nachází možnosti k originálnímu pojmenování svých vytvořených obrazů krajin

Výukové metody:

- Metoda slovní – vysvětlování, výklad, diskuse, reflexe
- Metoda názorně – demonstrační – powerpointová prezentace, tištěné ukázky
- Metoda praktická – výtvarná činnost

7.2 Úvod do výtvarné aktivity – Fragmenty krajiny

Námět: Fragmenty krajiny

Výchovně – vzdělávací cíle: usnadnit žákům uchopení učiva a podpořit jejich následné užití při tvůrčí činnosti

Inspirace: Teoretická část práce – umělci a vytvořené kategorie, Krajina těla – Miloš Šejn, Absolutní krajina – Jiří Kubový, Krajina z deníků – Adam Kašpar, Intimní krajina – Ester Knapová, Narušená krajina – Kristýna Šormová, Minimalistická krajina – Ondřej Mestek, Osamocená krajina – Irena Armutidisová, Stopovaná krajina – Jan Jedlička, Konceptuální krajina – Jiří Šigut

Pomůcky: tabule, záznamový arch

Časová dotace: 45 minut

Věková skupina: 11-12 let

RVP ZV 2023: (Rámcový vzdělávací program pro ZŠ [online]. 2023 [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>)

VV-9-1-01 vybírá, vytváří a pojmenovává prvky vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů

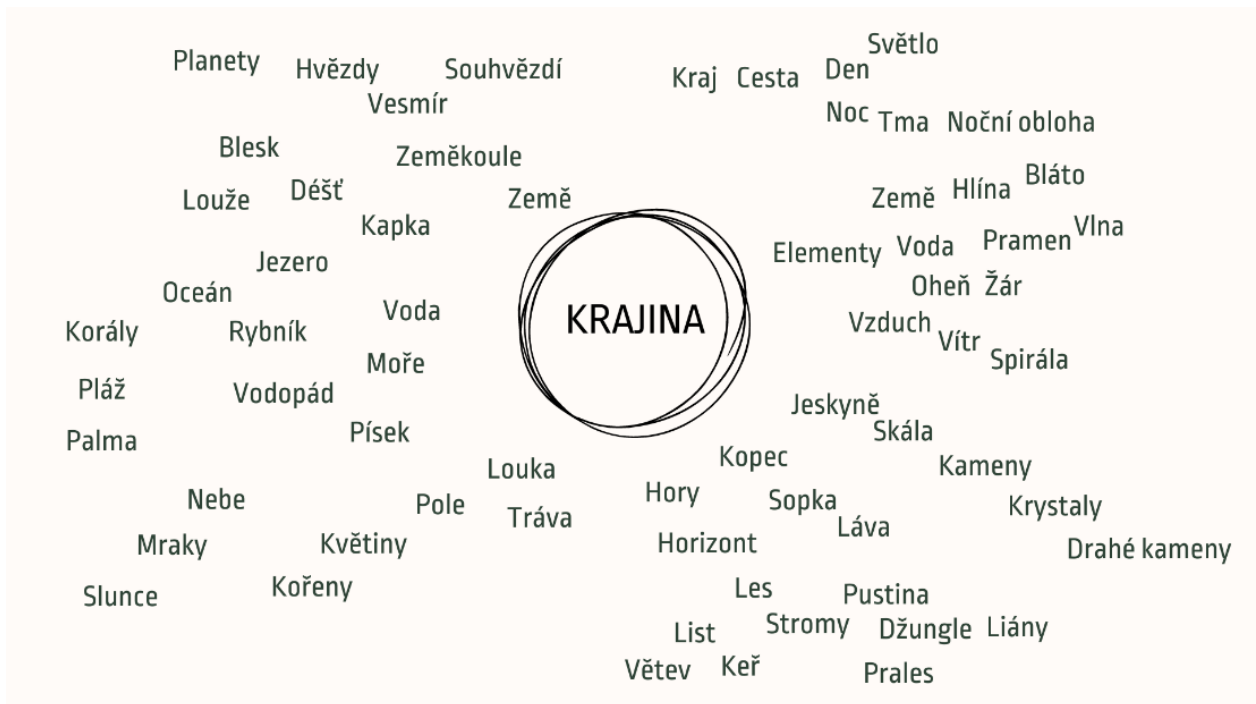
VV-9-1-04 vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření

Motivace: Seznámení žáků s tematickým celkem „fragmenty krajiny“. Krátká prezentace autorů z teoretické části práce. Důraz je kladen na diskusi s žáky a na tvorbu myšlenkové mapy.

Popis činnosti: Žákům byl předložen ukázky různých přístupů malířů, kteří využívají odlišná média a přístupy. Po prezentaci ukázek prací umělců jsem s žáky navázala debatu, která měla za cíl prozkoumat různé přístupy k interpretaci pojmu „krajina“. Nejprve byla věnována pozornost samotné definici a významu krajiny v umění. Žáci byli následně vyzváni k aktivní účasti prostřednictvím sdílení svých názorů a interpretací. K tomu pomohly otázky pokládané pedagogem. Debata přispěla k hlubšímu pochopení tématu jak ze strany žáků, tak pedagoga. Pomohla k vytvoření myšlenkové mapy, která posloužila jako základ k dalším výtvarným zadáním.

Příklad položených otázek:

- „Jak byste vlastními slovy definovali pojem krajina?“
- „Co všechno může být součástí krajiny?“
- „Jak na Vás krajina působí?“
- „Jaké prvky krajiny vás oslovily nebo překvapily v uměleckých interpretacích?“

Obrázek 54 - Myšlenková mapa – Autorská tvorba, žákovské zpracování k pojmu krajina

Metodické poznámky pozorovatele:

- velká míra motivace k přemýšlení nad pojmy
- vytvořit bezpečný prostor pro komunikaci a respektování se navzájem
- zaměřit se na různorodé mediální a výtvarné přístupy umělců
- po představení prací umožnit žákům položit otázky ohledně použitých technik a významu děl
- diskutovat s žáky o různých možnostech interpretace krajiny a jejího významu v uměleckém vyjádření

Pedagogická reflexe: Z počátku se zapojilo jen pár žáků, ale v průběhu na mé otázky a podněty reagovalo více žáků a do diskuse se tak zapojila téměř celá třída, až na pár jedinců. Společně jsme vytvořili myšlenkovou mapu, která zahrnuje širokou škálu žákovských poznatků a postřehů. Společně jsme identifikovali klíčové pojmy a jejich vztahy, což nám pomohlo lépe porozumět tématu a strukturovat naše myšlenky.

7.3 Výtvarné aktivity

Výtvarné aktivity reflektují nejen teoretická východiska mé diplomové práce, ale především se snaží o praktickou aplikaci získaných poznatků do vzdělávací praxe ve škole. Tvorba didaktického díla se skládá ze tří úkolů, které jsou navrženy s ohledem na propojení teorie a praxe. Výtvarné aktivity reflektují můj cyklus „Fragmenty krajiny“ a jsou navrženy s ohledem na přístupy a techniky vybraných umělců. Každý úkol je koncipován tak, aby žáci nejen prozkoumávali různé aspekty krajiny, ale také si osvojovali různorodé výtvarné postupy a metody práce. Inspirace přístupy umělců poskytuje žákům možnost experimentování a prohlubování svých vlastních výtvarných dovedností a vnímání krajiny. Cílem výtvarných aktivit je nejen povzbudit kreativitu a výtvarné schopnosti žáků, ale také podnítit jejich reflektivní myšlení a porozumění vztahu mezi nimi a krajinou.

7.3.1. První výtvarný úkol „Stopy krajiny“

Výtvarný námět: Stopy krajiny

Výchovně – vzdělávací cíl: rozvoj schopnosti pozorovat a vnímat barvy a odstíny v krajině, rozvoj kreativity a schopnosti individuálního pozorování okolního prostředí

Výtvarný problém: zjednodušený záznam chůze v krajině pomocí přírodních artefaktů a barev, vyjádření barevné škály dle reálné krajiny, experiment s barvou a pigmentem

Inspirace: Jan Jedlička, Miloš Šejn

Pomůcky: mobilní telefon s fotoaparátem, nalezené artefakty, pigmenty, pojídlo, nádoba s vodou, akvarelové barvy, štětce, pastely, papírová lepenka, akvarelový papír formátu A3

Časová dotace: 90 minut / 30 minut procházka + 60 minut výtvarná aktivita

Věková skupina: 11-12 let

RVP: RVP ZV 2023 (*Rámcový vzdělávací program pro ZŠ* [online]. 2023 [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavacii-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>)

VV-9-1-02 zaznamenává vizuální zkušenost i zkušenosti získané ostatními smysly

VV-9-1-03 zachycuje jevy a procesy v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění

VV-9-1-04 vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření

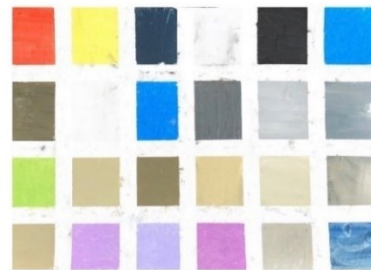
Motivace: Začneme s představením malíře Jana Jedličky a jeho postupy práce při chůzi krajinou a jejím záznamem. Vysvětlíme jeho práci pomocí artefaktů, zpracováním pigmentů a práce s barevnou škálou. Popíšeme postup záznamu krajiny pomocí fotografie či sběru přírodního materiálu. Povíme si o barevném spektru a krátce se zastavíme u míchání základních barev. Pozastavíme se u práce s tóny barev, sytosti i odstínech tmavé a světlé.

Popis činnosti: Každý žák si připravil mobilní telefon s fotoaparátem a vydali jsme se na procházku kolem školy. Každý žák krajinu pozoruje jinak, každý si všímá jiných fragmentů v krajině, každý vnímá jinak barvy. Cesta byla společná, ale výsledné fotografie se odlišovaly v závislosti na individuálním pozorování prostředí. Z barevného mapování krajiny pomocí chůze žákům vznikla série několika fotografií. Celkový náhled fotografií v galerii žakovských telefonů vytvořil barevný vzorník naší cesty. Obrazovku telefonu s galerií žáci vyfotili a zaslali mi k pozdějšímu srovnání s jejich barevnými záznamy. Žáci mohli vycházet buď z jednotlivých fotek, nebo ze zmenšeného náhledu.

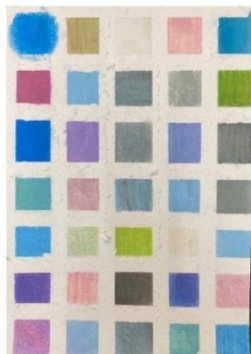
Následovala výtvarná práce žáků. S odkazem na tvorbu Jana Jedličky si žáci rozdělili akvarelovou čtvrtku formátu A3 na mřížku pomocí papírové lepenky. Do jednotlivých okének zaznamenávali barvu po barvě z fotografií, které pořídili při chůzi krajinou kolem školy. Možnosti zpracování obrazu byly akvarelové barvy, pastely, pigmenty a přírodní materiál nasbíraný po cestě. Žáci mohli výtvarné techniky kombinovat. Některým žákům vystačil jeden formát A3, někteří pokračovali na další akvarelový papír. Výsledný formát byl tedy větší. Na konci výtvarné práce jsme fotografie i barevné vzorníky podrobili společné reflexi.

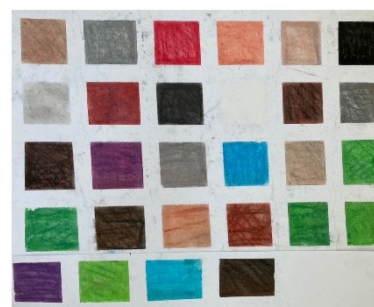
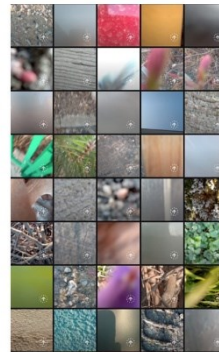
Obrázek 55 - Žákovská práce 1, fotografie, pastel a pigment na papíře, A3

Obrázek 56 - Žákovská práce 2, fotografie, pastel a pigment na papíře, A3

Obrázek 57 - Žákovská práce 3, fotografie, pastel a pigment na papíře, A3

Obrázek 58 - Žákovská práce 4, fotografie, pastel a pigment na papíře, A3

Metodické poznámky pozorovatele:

- hlídat čas při úvodu a při procházce, aby byl dostatek prostoru na výtvarnou práci
- klást důraz na barevnost jednotlivých fotek, všimnout si tónů a barev
- při výtvarné práci klást důraz na míchání barev
- dbát na opatrnou manipulaci s odtrháváním papírové lepenky v závěru práce
- důležitá je zpětná vazba
- nechat dostatek času na závěrečnou reflexi

Reflektivní otázky:

- „Co jsme zjistili, když jsme procházeli krajinou kolem školy a fotografovali ji?“
- „Jaký vliv měl tvůj pohled na krajinu na celkový barevný vzorník?“
- „Jak se ti pracovalo s výtvarným materiálem?“

Žákovská reflexe: Závěrečná reflexe výtvarné práce přinesla zajímavé poznatky týkající se barev, při úkolu si žáci uvědomili pestrost barev, které je obklopují, a jak jsou tyto barvy různorodé. Během cesty mnozí z nich zjistili, kolik barev je součástí našeho okolí a jakým způsobem se promítají do jejich vlastní tvorby. Pozorovali také různé barevné kombinace a odstíny ve výsledných fotografiích, které pořídili během cesty. Byli překvapeni, kolik barev dokáže jedna fotografie zachytit. Dále se žáci zamysleli nad procesem míchání barev a objevili, že z několika fotografií mohou vytvořit širokou škálu barevných odstínů, která vytvoří zajímavý barevný vzorník. Pozorovali také strukturu a vlastnosti barevného pigmentu při jeho zasychání a srovnávali ho s prací s pastelem a vodovkami, což přineslo nový pohled na práci s výtvarnými médii a materiály.

Pedagogická reflexe: Od počáteční motivace projevovali žáci zájem o zadané téma. Domnívám se, že tato reakce byla zejména způsobena změnou prostředí, protože jsme vystřídali výuku ve třídě za pobyt v okolí školy. Práce venku totiž není běžnou součástí výuky, zejména v chladnějších měsících. Dalším zajímavým aspektem pro žáky bylo využití mobilního telefonu jako nástroje pro výuku. Při procházce krajinou žáci důkladně pozorovali

okolní prostředí, fotografie zaznamenávali dle instrukcí a jejich záznam byl bohatý a kreativní. Při výtvarné práci míchali odstíny barev a fotografie podrobovali barevné analýze. Bylo potřeba v průběhu zdůrazňovat, že fotografie mají více tónů barev a jedno záznamové okénko není jedna fotografie. Výsledné práce, ať již fotografické nebo výtvarně zpracované, mají kvalitu v různorodosti a individualitě výtvarného přístupu k zachycení fragmentů krajiny a barevných nuancí prostředí, které každý žák vnímá svým vlastním způsobem.

7.3.2. Druhý výtvarný úkol „Krajina bez hranic“

Výtvarný námět: Krajina bez hranic

Výchovně – vzdělávací cíl: rozvoj kreativity a experimentálního přístupu k výtvarné tvorbě prostřednictvím kombinace různých materiálů a výtvarných technik

Výtvarný problém: zjednodušený záznam krajiny, experimentování s netradičními materiály a formami při tvorbě objektů krajiny

Inspirace: Kniha Jiří Kubový – Absolutní krajina, myšlenková mapa vytvořená žáky, fotografie Jizerských hor (autorská sbírka), fotografie přírodních struktur

Pomůcky: karton, provázky, lanka, drátky, kleštičky, tavná pistole, nůžky, řezák, alobal, lepenka, akrylové barvy, barevné spreje

Časová dotace: 2 x 90 minut

Věková skupina: 11–12 let

RVP: RVP ZV 2023 (*Rámcový vzdělávací program pro ZŠ* [online]. 2023 [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>)

VV-9-1-01 vybírá, vytváří a pojmenovává prvky vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé prvky a jejich vztahy pro získání osobitých výsledků

VV-9-1-02 zaznamenává vizuální zkušenost i zkušenosti získané ostatními smysly, zaznamenává podněty z představ a fantazie

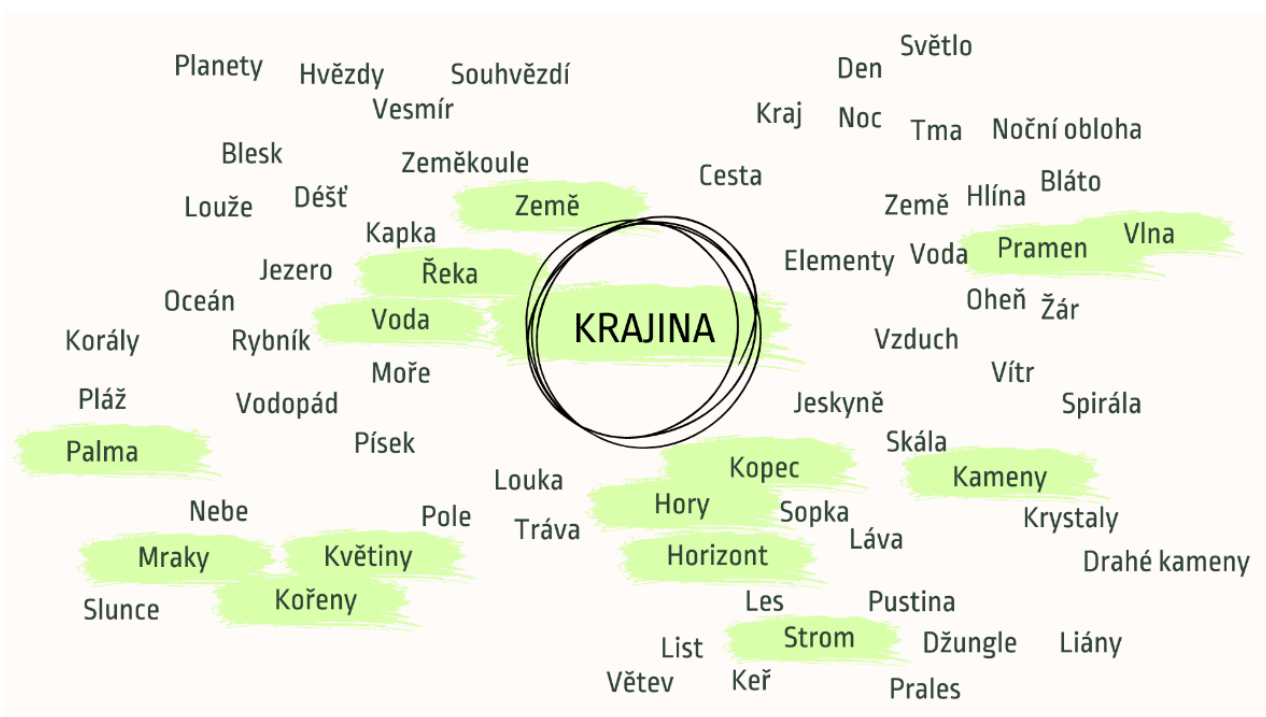
VV-9-1-03 zachycuje jevy a procesy v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění

VV-9-1-04 vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření

VV-9-1-07 ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření

Motivace: Seznámení s tvorbou malíře Jiřího Kubového, ukázka jeho obrazů a objektů z knihy Absolutní krajina. Popíšeme postup umělcovi tvorby skrze práci a kombinaci materiálů, které budeme používat při výtvarné práci. Diskuse s žáky na téma, jaké způsoby a materiály malíř využívá, jakým způsobem své práce vystavuje. Jako zdroj inspirace pro vlastní tvorbu poslouží, mimo tvorbu umělce, fotografie Jizerských hor pořízených autorkou a fotografie jednotlivých částí krajiny a jejich struktur. Využijeme i myšlenkovou mapu, kterou jsme společně sestavili v úvodní hodině. Na ní se objevují prvky krajiny, které mohou žáci zpracovávat.

Popis činnosti: Při úvodní motivaci jsme se s žáky zaměřili na diskusi o možnostech kombinace různých připravených materiálů pro tvorbu jejich výtvarných prací. Každý žák dostal za úkol pracovat na 2-3 jednotlivých prvcích z krajiny, které si vybral. Pomocí úvodní motivace, i motivace v průběhu práce, byli žáci povzbuzováni k experimentování s různými materiály. Postupně objevovali různé způsoby, jak je kreativně využít při tvorbě svých výtvarných zpracováních. Někteří žáci vyžadovali větší míru podpory a motivace k možnostem práce s materiály a často pracovali pouze s jedním druhem materiálu. Společně jsme se snažili najít způsoby, jak tyto materiály kombinovat, aby byla jejich práce obohacena o nové prvky. Naopak někteří žáci projevovali schopnost samostatně a kreativně zpracovávat materiály a navzájem se inspirovali svými postupy.

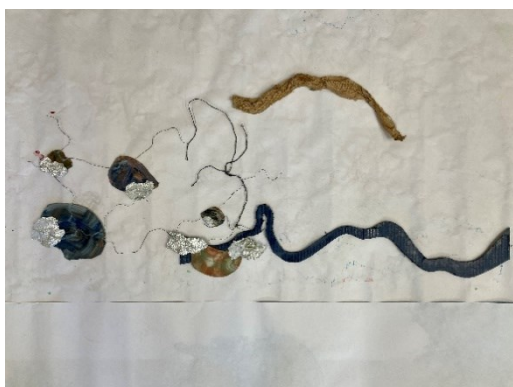
Obrázek 59 - Myšlenková mapa – Autorská tvorba, žákovské zpracování pojmů z myšlenkové mapy k úkolu Krajina bez hranic

Práce s vyřezaným či vystříhaným kartonem a jeho barvením nebyla pro žáky novinkou. Využívali k nátěru akrylové barvy, někteří používali i barevné spreje, které používali buď samostatně, nebo v kombinaci se šablonou. Jako šablony posloužily různé materiály, které nechávaly zajímavou strukturu a vzor. S drátkem žáci velmi dobře pracovali a postupně objevovali různé způsoby jeho využití při tvorbě prostorových prvků krajiny.

Pomocí jedné vrstvy drátku tvořili žáci siluety jednotlivých prvků krajiny. Postupem práce si všimli, že při použití více vrstev drátku se jeho tvar stabilizuje a stává se pevnějším, což jim umožnilo dosáhnout lepších a přesnějších tvarů a obrazců. Kromě samotné manipulace s drátem začali experimentovat s dalšími materiály, jako je alobal, který někteří žáci použili k obalení drátu nebo samostatně. Někteří dokonce na alobal aplikovali vrstvu spreje, který vytvářel na povrchu zajímavé struktury a efekty. I přes prvotní zdráhání se žáci nakonec rozhodli využít látku a postupně objevili, jaké možnosti prostorového zobrazení jim tento materiál umožňuje. Postupné ohýbání a vrstvení látek na sebe nebo přes sebe nejenže pomohlo přenést obrazy z plochy do prostoru, ale také vytvořilo efekt hloubky a dimenze, který dodal výtvarným dílům další rozměr a dynamiku. Po dokončení práce žáci shromáždili své fragmenty a podrobili je reflexi procesu tvorby. Diskutovali o tom, jakým způsobem probíhal jejich tvůrčí proces, jaké techniky a postupy použili a jaké výzvy při tvorbě fragmentů krajiny zažili. Závěrečná reflexe a instalace byla rozdělena na 3 fáze.

Fáze 1: Před započítím této fáze didaktického úkolu jsme připravili prostor tak, aby co nejděněji simuloval stěnu, na kterou Jiří Kubový zavěšuje své instalace. K tomuto účelu jsme na podlahu umístili pruhy bílých papírů, které představovaly vertikální plochu stěny. Cílem bylo poskytnout žákům vizuální a prostorový kontext, který jim umožní lépe porozumět a lépe si představit způsob instalace jejich vytvořených krajinných fragmentů na stěnu. Pracovat na zemi žákům umožnilo větší volnost pohybu a gestikulace při tvorbě, což podporovalo jejich spontánnost a intuitivní přístup k výtvarnému procesu.

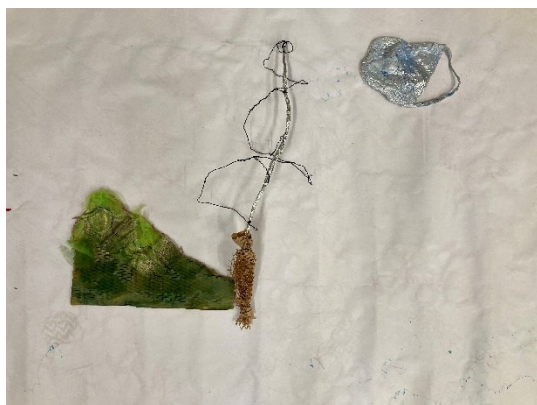
Každý žák byl individuálně vyzván k tomu, aby vytvořil kompozici z trojice vybraných fragmentů, které si vybral ze všech doložených prací ostatních žáků i svých. Každý fragment představoval konkrétní část krajinářského motivu, které žáci ztvárnili prostřednictvím různých výtvarných technik a materiálů. Po sestavení kompozice byl žák dále vyzván, aby vymyslel název pro své dílo. Do tohoto procesu vymýšlení se mohli následně zapojit i ostatní žáci a postupně nám přibývalo více kreativních pojmenování.

Obrázek 60 - Žákovská práce, Krajina s potůčkem, kombinovaná technika, A2

Obrázek 61 - Žákovská práce, Skalní voda, kombinovaná technika, A2

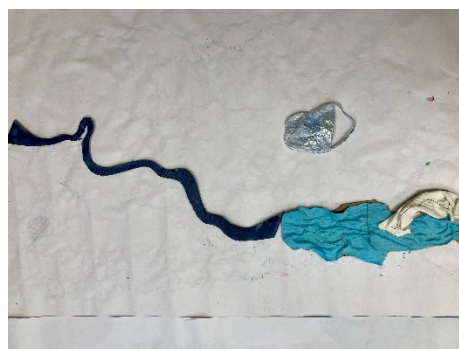
Obrázek 62 - Žákovská práce, Bříza, Les, kombinovaná technika, A2

Obrázek 63 - Žákovská práce, Louka, kombinovaná technika, A2

Obrázek 64 - Žákovská práce, Mraky/Kameny/Meteority, kombinovaná technika, A2

Obrázek 65 - Žákovská práce, Řeka při úplňku, kombinovaná technika, A2

Obrázek 66 - Žákovská práce, *Letní pohoda, Na dovolené*, kombinovaná technika, A2

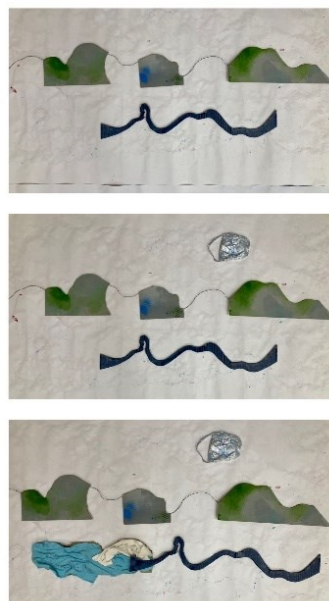

Obrázek 67 - Žákovská práce, *Cesta s květinou*, kombinovaná technika, A2

Fáze 2: Během této fáze didaktického výtvarného úkolu byli žáci rozděleni do trojic, kde každý člen skupiny měl za úkol postupně přispět k tvorbě celkové kompozice krajiny. První žák položil základní strukturu kompozice na připravený povrch, jeho úkolem bylo vybrat vhodné prvky a umístit je tak, aby vytvořily základní rámec pro další práci. Poté přistoupil druhý člen skupiny a doplnil kompozici o další fragmenty krajiny, které harmonizovaly, dle jeho uvážení, s již položenými prvky a přispěly k rozvoji a obohacení výtvarného výrazu. Nakonec třetí člen skupiny dokončil kompozici přiložením posledního fragmentu, kterým uzavřel a dotvořil celkový výraz díla. Každá fáze díla byla pojmenována vybraným žákem.

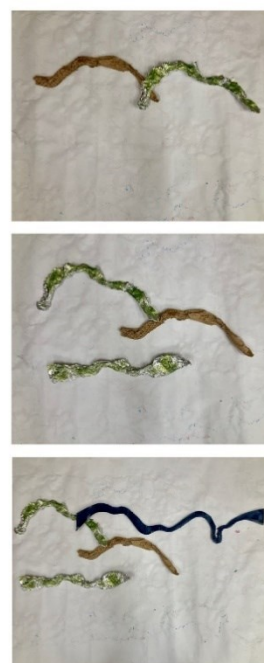
Obrázek 68 - Žákovská práce, Horizont a strom/Stromy/Nad a pod krajinou, kombinovaná technika, 3xA2

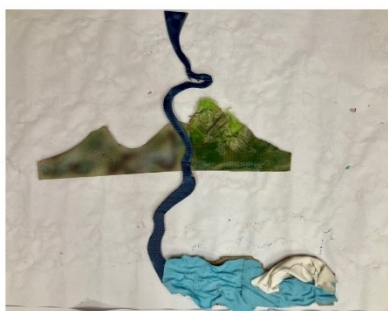
Obrázek 69 - Žákovská práce, Země a voda, Nebe, peklo, ráj, Země, voda, vzduch, kombinovaná technika, 3xA2

Obrázek 70- Žákovská práce, Dvojice, pár/Spojení/ Růst, velká krajina, kombinovaná technika, 3xA2

Obrázek 71 - Žákovská práce, Hory, Hejno, Potopa, Proud, kombinovaná technika, 3xA2

Obrázek 72 - Žákovská práce, 2 hory, Oddělení, Řeka s horou/Vltava, Velká voda, kombinovaná technika, 3xA2

Obrázek 73 - Žákovská práce, Oblaka, mraky/podzemí, oblačno, vesmír/nebe, kombinovaná technika, 3xA2

Fáze 3: V poslední fázi didaktického výtvarného úkolu byli žáci rozděleni do větších skupin (4–6 členů), byli vyzváni k vytvoření komplexní krajiny spojením a kombinací neomezeného množství předložených výtvarných prvků. Poslední fáze měla za úkol podpořit žáky k individuálnímu projevu jejich uměleckého vyjádření. Také je však motivovala k nacházení způsobů, jak spolupracovat a komunikovat s ostatními členy skupiny při tvorbě jednoho díla. Výsledná díla po složení žáci pojmenovali a podrobili je reflexi.

Obrázek 74 - Žákovská práce, skupina 1, Šumava, Rozkvetlá krajina, kombinovaná technika, 200x100cm

Obrázek 75 - Žákovská práce, skupina 2, Nebe nad horou, Vzdálená krajina, kombinovaná technika, 200x100cm

Takto strukturovaný přístup k tvorbě umožnil žákům nejen projevit jejich individuální kreativitu a schopnost spolupráce, ale také procvičit dovednosti k sestavení výtvarné kompozice a estetického cítění. Podporoval rozvoj výtvarného myšlení, komunikace a spolupráce mezi žáky.

Metodické poznámky pozorovatele:

- dát prostor pro seznámení se s materiálem
- klást důraz na rozmanitost materiálů a podporovat žáky v experimentování
- individuálně podporovat a motivovat při práci
- budování důvěry a sebedůvěry žáků ve vlastní tvůrčí schopnosti
- vytvořit bezpečný prostor pro komunikaci a respektování se navzájem
- citlivý a podpůrný přístup ze strany pedagoga
- upozornit na „prázdná místa“ za obrazem, která dotváří dílo
- nechat dostatek času na závěrečnou reflexi
- podávat průběžně zpětnou vazbu

Reflektivní otázky:

- Jak se vám pracovalo s výtvarným materiálem?
- Které materiály jste zvolili pro vaši práci a proč?
- Jak jste spolupracovali s ostatními žáky při kombinování vašich fragmentů krajiny?
- Jaké nové prvky jste objevili a jak jste je využili při kombinaci materiálů ve vaší práci?
- Jak pojmenujete vytvořenou krajinu?

Žákovská reflexe: Během žákovské reflexe, která probíhala při prezentaci jednotlivých prvků a společně vytvořených objektů krajin, žáci projevili schopnost kritického hodnocení své vlastní tvorby a reflektování nad procesem výtvarné práce. Ukázalo se, že většina žáků měla pozitivní zkušenost z práce s novým materiálem a získala přesnější představu o možnostech jejich kombinace. Žáci postupem skládání rozpoznávali, jakým způsobem jejich individuální přístup a práce přispěly k celkové kompozici a výtvarnému vyjádření vytvořené krajiny. Došlo ke vzniku nových kontextů mezi jednotlivými fragmenty, díky tomu jak na sebe prvky vzájemně působily a jak se žákovská práce postupně prolínala a doplňovala.

Někteří žáci cítili menší potřebu aktivně se podílet na sestavování celé kompozice s ostatními. K tomu se snažili přispět ostatní žáci či pedagog.

Pedagogická reflexe: Úvodní motivace a práce s materiálem si vyžádaly více času, protože se s tímto typem aktivit žáci běžně nesetkají. Důraz byl kladen na poznání a experimentování s různými materiály a jejich variací. Práce s myšlenkovou mapou v úvodu byla klíčovým prvkem, který žákům pomohl lépe pochopit a vizualizovat prvky krajiny, což jim poskytlo jasnější vodítko pro jejich tvůrčí proces. Během výtvarné práce jsem byla překvapena pestrostí výtvarných přístupů a nápadů, které žáci projevili při ztvárnění jednotlivých fragmentů krajiny. Zvláště mě zaujala jejich kreativita při práci se spreji a kombinací různých strukturálních prvků. Žáci projevili samostatnost a zvědavost, když sami experimentovali s různými texturami a jejich otisky na povrchu vytvořených fragmentů.

Spolupráce a týmová práce umožnily žákům prezentovat jejich tvorbu širšímu publiku, tedy ostatním spolužákům. Po vytvoření nových krajin ve skupinách podrobili žáci svá nově vzniklá díla reflexi a společně pojmenovali krajiny, což podpořilo jejich schopnost kritického myšlení a sebereflexe. Při pojmenovávání krajin jsem vyzorovala, že někteří žáci projevovali určitou míru ostychu a zdráhali se vyjádřit své myšlenky a kreativitu před ostatními členy skupiny. Bylo zapotřebí hodně podpory ze strany pedagoga a podávání vodítek k možnému pojmenování. Postupem času žáci sami aktivně nacházeli slovní pojmenování k jednotlivým obrazům. Závěrečná reflexe podporuje žáky ve zkoumání vlastního tvůrčího procesu a uvědomění si významu jejich práce.

7.3.3. Třetí úkol „Krajina po hmatu“

Výtvarný námět: krajina po hmatu

Výchovně-vzdělávací cíl: hledat v deformacích přírodní a krajinné prvky, tvorba imaginativní krajiny, schopnost žáků vnímat a vyjadřovat své osobní vztahy ke krajině a okolnímu prostředí

Výtvarný problém: tvorba muchláže, práce s náhodně vzniklou strukturou, hledání a zvýrazňování zajímavých částí muchláže, perforace povrchu

Inspirace: Kristýna Šormová, Dominique de Beir

Pomůcky: čtvrtka A3, čtvrtka 30x30cm, anilinky, nádoba s vodou, štětce, rozprašovač, hadry, přírodní uhel, rudky, pastely, lak, jehla, nůžky

Časová dotace: 90 minut

Věková skupina: 11–12 let

RVP: RVP ZV 2023 (*Rámcový vzdělávací program pro ZŠ* [online]. 2023 [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>)

VV-9-1-02 zaznamenává vizuální zkušenost, i zkušenosti získané ostatními smysly, zaznamenává podněty z představ a fantazie

VV-9-1-03 zachycuje jevy a procesy v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění

VV-9-1-04 vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření

VV-9-1-07 ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření

Motivace: Představíme malířku Kristýnu Šormovou a její velkoformátové práce na papíře, konkrétně obrazy ze série „Structures” z roku 2016. Zdůrazníme techniku zapouštění barev či inkoustů do vlhkého podkladu, narušování vrstev papíru, jako je vytrhávání a perforování jehlou či ostrým předmětem a vznik tzv. „trhaných kreseb”. Velkoformátové kresby vytiskneme a podrobíme reflexi. Inspirujeme se také umělkyní Dominique de Beir, jejíž práce se vyznačuje unikátní estetikou perforovaných abstraktních obrazů, které jsou obohaceny dalšími médii a často doplněny o škrábance či barevné skvrny. V dílech obou zmíněných umělkyň zdůrazníme klíčovou roli haptiky, která zahrnuje fyzické dotýkání se díla a vytváření určité násilné deformace podkladu. Pozastavíme se u pojmu muchláz.

Popis činnosti: V úvodní části jsme s žáky analyzovali podrobněji obrazy od Kristýny Šormové ze série „Structures”, především jaké prostředky a média autorka ve své tvorbě využívá a jakým způsobem jsou tyto prvky implementovány do konkrétních obrazů. Následně se žáci přesunuli ke své vlastní tvorbě. Každý z nich měl možnost vybrat si formát papíru, buď formát A3 nebo čtvercový formát 30x30 cm. Prvním krokem v jejich tvůrčím

procesu bylo modelování papíru v suchém stavu, kdy měli žáci možnost libovolně deformovat plochu papíru podle svého uvážení pomocí muchláže. Následně si mohli papír připevnit k pracovní desce, nebo jej nechat volně položený na podložce, což umožnilo různé přístupy k práci a manipulaci s materiálem. Žáci sledovali narušenou strukturu papíru, která jim pomohla vytvořit deformace. Anilinovými barvami zasahovali do deformací na suchém či mokřém povrchu. Tento proces vedl k vytváření obrazců a textur, které se tvořily při stékání barev na papíře, promýváním do sebe a postupným zasycháním v přehybech.

Manipulace s barvami a jejich interakce s povrchem papíru vytvářely abstraktní kompozice a vzory, které připomínaly scenérie přírodních krajín. Takto žáci pracovali až po zaplnění téměř celé plochy. Manipulace s povrchem papíru představovala důležitý prvek výtvarného procesu, jelikož přispívala k vytvoření texturovaných a zajímavých vizuálních efektů v jejich výtvarných dílech. Postupem práce došlo jak k deformaci papíru, tak k jeho fyzickému narušení, protrhnutí nebo natržení.

Po zaschnutí barev se žáci pustili do vyrovnání a prozkoumání povrchu svého obrazu. V některých částech, kde došlo k ohýbání nebo deformacím papíru, zůstala místa, která nebyla pokryta barvou. Tato prázdná místa nabízela žákům možnost dalších zásahů a úprav, kterými mohli doplnit výslednou kompozici obrazu. Inspiraci pro tyto manipulace získali již v úvodní fázi, kdy se seznámili s prací umělkyně. Žáci se zaměřili na perforaci, trhání a proškrabávání papíru, což vytvořilo zajímavé texturované efekty. Využívali také další techniky, jako je dokreslování vzniklých vzorů a dokreslování povrchu uhlem. Tyto zásahy do povrchu byly využity k posílení kontrastů a zdůraznění vybraných prvků vytvořených na papíře.

Obrázek 76 - Žákovská práce 1, kolorovaná
muchláž, perforace, uhel, A3

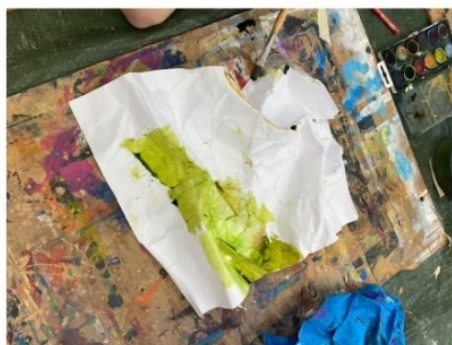

Obrázek 77 - Žákovská práce 2, kolorovaná
muchláž, perforace, 30x30cm

Obrázek 78 - Žákovská práce 3, kolorovaná muchláž, A3

Obrázek 79 - Žákovská práce 4, kolorovaná muchláž, perforace, A3

Obrázek 80 - Žákovská práce 5, kolorovaná muchláž, A3

Obrázek 81 - Žákovská práce 6, kolorovaná muchláž, perforace, uhel, A3

Metodické poznámky pozorovatele:

- pracovat rychleji se zapouštěním barev
- upozornit na práci s ostrými předměty
- upozornit na opatrnou manipulaci s materiálem
- motivovat žáky k práci s barvami, jejich kombinováním
- povzbuzovat žáky k tomu, aby zkoumali také další možnosti manipulace s povrchem papíru (perforace, trhání nebo proškrabávání)

- průběžně reflektovat svou práci a diskutovat o tom, jakým způsobem použité techniky ovlivňují výsledný výtvarný efekt
- nechat dostatek času na závěrečnou reflexi
- podávat průběžně zpětnou vazbu

Žákovská reflexe: Během tvůrčího procesu vyjadřovali žáci značné nadšení z možnosti deformovat papír. Připadalo jim to osvobozující, protože v běžné výtvarné práci často musí být opatrní při manipulaci s materiálem. Tímto způsobem mohli experimentovat a chovat se zpočátku spontánně za účelem budování tvůrčí svobody. Zapouštění barev do deformovaného papíru žáky fascinovalo, protože mohli pozorovat, jak se barvy prolínají a tvoří nové textury a vzory. Mohli tak objevovat dynamiku barev, která se postupně proměňovala v procesu zasychání. Krajina, kterou žáci vytvářeli, procházela během práce mnoha proměnami, proto i verbální popis krajiny se v průběhu práce měnil. Děrování nebo trhání papíru představovalo zajímavý moment, kdy se obraz nejen neničil, ale naopak odkrýval nové vrstvy výtvarného výrazu. Tímto způsobem žáci prozkoumávali potenciál papírového médi, avšak k tomu také přistupovali s jistou opatrností.

Pedagogická reflexe: V úvodu žáci popisovali obraz umělkyně velmi nápaditě. Během procesu vytváření muchláže nebyly žádné větší problémy, muchláž papíru si velice užívali. Během procesu deformování často probíhaly diskuse a žáci pozorně sledovali postup i u svých spolužáků. Při nanášení barvy byli překvapeni, jak barva pracuje se záhyby a mezi sebou navzájem, postupem práce s barvou pracovali odvážněji. Někteří žáci nechtěli čekat, až povrch jejich obrazů zaschne, a použili fén k urychlení procesu. Při perforaci někteří žáci váhali a většina se ji bála použít, což mohlo být způsobeno obavami z možného poškození nebo zničení papíru. Proto jsme se s některými žáky ještě vrátili k popisu obrazu umělkyně. Oceňuji snahu některých žáků konzultovat se mnou postupy a hledat správný směr pro svou práci. Dokreslování ploch moc žáci nevyužili, avšak někteří použili uhel či pastel ke zdůraznění plastických výstupků. Snažila jsem se je motivovat, aby využili i další média, avšak ne všichni tuto možnost ve své práci užívali.

Během tvorby obrazů se žáci zaměřovali na hledání vhodných názvů pro svá díla. Na konci hodiny někteří žáci upravovali a zdokonalovali své původní názvy, zatímco jiní zůstali při svých prvních volbách. V závěrečné reflexi popisovali proces tvorby své krajiny. Po

položení obrazů vedle sebe se snažili propojit své obrazy mezi sebou, hledat podobné prvky a vzájemné souvislosti. (obr.č. 82 a 83) Během této závěrečné aktivity žáci uplatňovali svou schopnost reflexe nad vlastní tvorbou a hledání společných motivů a témat.

Obrázek 82 - Žákovské práce, Cesta 1, kompozice, kolorovaná muchláž, uhel

Obrázek 83 - Žákovské práce, Cesta 2, kompozice, kolorovaná muchláž, uhel

7.4. Závěrečná reflexe výtvarných úkolů

Během výtvarných úkolů se žáci ponořili do inspirativního procesu tvorby, který jim otevřel nové perspektivy ve vnímání a práci s výtvarnými médii. Žáci během své výtvarné práce vyzařovali nadšení ze zadaných úkolů a zájem o použití nových technik a médií. Struktura těchto úkolů byla navržena s cílem poskytnout žákům nejen prostor k objevování různých aspektů krajiny, ale také k rozvoji jejich vlastních výtvarných dovedností a kritického myšlení v procesu tvorby a interpretace krajinářských motivů. Úkoly nabídly žákům prostor k vyjádření jejich individuálního výtvarného projevu a experimentování s různými technikami a přístupy k tvorbě. Tímto způsobem uplatnili žáci svou kreativitu a zkoumali různé možnosti manipulace s médii, což následně obohatilo jejich výtvarný projev a posílilo schopnost osvojit si širší spektrum výtvarných technik a postupů. Úvodní motivace a představení autorů, jejich použitých technik a postupů, společně s praktickým cvičením s těmito metodami, přispěly k rozšíření obzorů žáků a k prohloubení jejich porozumění výtvarnému umění. Vedle povzbuzení žáků k vlastní tvůrčí činnosti, vedly výtvarné úkoly k reflektování vlastního procesu tvorby a k rozvoji žákovských schopností kritického myšlení a sebereflexe. U závěrečných reflexí se někteří žáci z počátku zdráhali vyjádřit více svůj názor, ale postupným plněním dalších zadání se jejich aktivita zvyšovala a docházelo k živé reflexi, jak na závěr výtvarných úkolů, tak i během tvorby samotné.

7.4.1. Reflexe prvního úkolu

Procházka kolem školy s cílem pozorovat krajinu a vytvořit fotografický záznam prostředí poskytla žákům jedinečnou možnost individuálního vnímání a interpretace okolního prostředí. Výtvarná práce, inspirovaná tvorbou Jana Jedličky, jim umožnila propojit své vizuální zážitky z procházky s vlastní tvorbou. Skrze akvarely, pastely a přírodní materiály vytvořili žáci svůj záznam chůze v podobě vzorníku, který reflektoval jejich osobní zkušenosti a vnímání daného prostředí. Vzorník žáky překvapil svou bohatou nabídkou barevnosti a odstínů. Společná reflexe fotografií a výtvarných prací následně umožnila diskusi o jejich významech, technických provedeních a estetických hodnotách, což přispělo k uvědomění si individuálních přístupů k výtvarné tvorbě a rozvoji schopnosti komunikace a sdílení výtvarných zkušeností mezi žáky.

7.4.2. Reflexe druhého úkolu

Strukturovaný přístup k tvorbě umožnil žákům rozvoj jejich individuální kreativity a schopnosti spolupráce. Prostřednictvím kombinace úvodní motivace, experimentování s různými materiály a spolupráce jsme mohli pozorovat, jak žáci postupně objevují nové způsoby výtvarného vyjádření. I přes prvotní zdráhání při práci s materiálem jsem pozorovala, jak se jejich dovednosti a sebejistota v práci s materiály postupně zvyšovaly. Výsledné dílo, spojené z fragmentů vytvořených jednotlivými žáky, ukázalo nejen šíři jejich výtvarného potenciálu, ale také jejich schopnost komunikovat a spolupracovat na vytváření komplexních a esteticky působivých děl. Tento úkol podpořil nejen rozvoj výtvarné myšlení a technické dovednosti žáků, ale také kombinaci individuální práce s prací ve skupinách, a tím umožnil žákům učit se od sebe navzájem, sdílet nápady a inspiraci a rozvíjet schopnost spolupráce a komunikace.

7.4.3. Reflexe třetího úkolu

Práce s výtvarnými technikami inspirovanými prací umělkyně, jako je Kristýna Šormová či Dominique de Beir, otevřela žákům nové možnosti tvorby a vnímání výtvarného procesu. Základem jejich práce byla důkladná analýza a reflexe uměleckých děl, kterou následně aplikovali v jejich vlastní tvůrčí činnosti. Manipulace s materiálem, zejména interakce s barvami a deformace papíru, umožnila žákům vytvářet abstraktní kompozice a textury, které reflektovaly jejich vnímání krajiny a přírodních jevů. Závěrečné reflexe žáků naznačují, že tento proces nejenže rozvíjel jejich výtvarné dovednosti, ale také obohacoval estetické cítění a schopnost hledat inspiraci ve svém okolí.

8. Výzkumné otázky

V počátku své diplomové práce jsem si stanovila cíl práce, kterým byla analýza zpracování a přístupů ke krajině a jejím fragmentům v umělecké tvorbě u současných českých umělců. Přístupy umělců jsem klasifikovala do mnou vytvořených kategorií, jež se staly součástí širšího analytického rámce, který se následně projevil i v mé umělecké tvorbě. Zde jsem se svou tvorbu také pokoušela rozřadit do vytvořených kategorií.

V průběhu práce postupně vyvstala tato výzkumná otázka:

Výzkumná otázka 1: Lze umělecké zpracování krajiny kategorizovat?

8.1 Odpovědi na výzkumné otázky

Výzkumná otázka 1: Lze umělecké zpracování krajiny kategorizovat?

Krajinu a její interpretaci lze určitým způsobem kategorizovat, avšak tato klasifikace je založena na subjektivním hodnocení a osobním uměleckém přístupu autora. Mou zvolená kategorizace představuje pouze jeden z mnoha možných přístupů, jak krajinu třídit a jak nahlížet na současnou krajinářskou výtvarnou scénu. Každý umělec přistupuje k interpretaci krajiny individuálně a zároveň svým jedinečným způsobem, což ovlivňuje i způsob, jakým je krajina následně kategorizována. Tato diferenciací v interpretaci a kategorizaci umožňuje zachytit širokou škálu uměleckých přístupů a jejich odlišné estetické, konceptuální a emocionální významy.

Skrze mou tvorbu a proces práce s krajinou jsem si uvědomila, že interpretace krajiny není vždy jednoznačná a snadno zařaditelná. Některé fragmenty krajiny mohou vykazovat znaky více kategorií najednou, což způsobuje, že některé obrazy jsem ze své tvorby nebyla schopna zařadit pouze k jedné kategorii. To dokládá má síť fragmentů krajiny, kde se ve více kategoriích objevují stejné obrazy. Kategorie se mezi sebou často prolínají a propojují, což odráží komplexnost tvůrčího procesu a krajiny samotné. Krajinu lze tedy kategorizovat, avšak s respektováním subjektivity a jedinečnosti každého umělce či diváka.

Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo provést analýzu zpracování a přístupů ke krajině a jejím fragmentům v umělecké tvorbě současných umělců pomocí metody a/r/tografie. Tato metoda se osvědčila jako užitečný rámec pro zkoumání, neboť zahrnuje široké spektrum rolí, které učitelé výtvarné výchovy zastávají a musejí být schopni prospívat v tomto náročném světě veřejného vzdělávání. A/r/tografie poskytuje prostor pro nečekané a jedinečné momenty, které výzkumníci a pedagogové výtvarného umění zažívají nejen v rámci výuky, ale i mimo ni. Přístup a/r/tografie mi umožnil důkladněji zkoumat mé role umělce, učitele a badatele, a zdůraznil jejich neustálé propojení a překrývání, kterými se výtvarní pedagogové neustále zabývají. Moje osobní zkušenost během práce ukazuje, že prolínání rolí umělce, badatele a učitele vytváří zajímavý prostor, kde se výuka a umění stávají důsledkem propojení s našimi lidskými zkušenostmi, rozvojem a spoluvytvářením znalostí. Ačkoliv může být složité zvládat všechny tyto role současně, je důležité pečovat o každou z těchto identit, o což jsem se v průběhu celé práce pokoušela.

Tvorba pedagogického a uměleckého díla zároveň představovala obohacující prvek, kde obě složky vzájemně spolupracují a navzájem se ovlivňují. Můj přístup k tématu fragmentů krajiny se postupně vyvíjel na základě vlastních zkušeností z výzkumu, což mi umožnilo hlouběji porozumět tomuto konceptu. Zpočátku promyšlení tématu jsem plánovala vytvoření rozsáhlého cyklu závěsných obrazů jako výsledek mého badatelského zkoumání krajiny. Avšak díky možnostem a/r/tografie a intenzivního bádání jsem přešla k tvorbě kategorií, což změnilo směr mé umělecké i pedagogické práce. Výsledná síť fragmentů krajiny reflektuje a/r/tografický přístup, kde samotná tvorba není pouze výsledkem, ale také nedílnou součástí průběhu realizovaného výzkumu, který se opírá o vizuální a textové poznatky a zkušenosti získané skrze tvorbu.

Jedním z dílčích cílů této diplomové práce bylo definovat krajinu a její charakteristiky, podat definici krajiny a analýzu jejích klíčových charakteristik, stejně jako objasnit významné pojmy spojené s hodnotou krajiny a posoudit aktuálního uměleckého pohledu na ni. Z textu vyplývá, že význam krajiny v uměleckém kontextu zůstává zřejmý, což potvrzují nejen skupinové výstavy, ale také rostoucí počet umělců, kteří se touto tematikou zabývají. Krajina a příroda jsou také klíčovými tématy ve výtvarné výchově. Projevuje se to pravidelným

zařazováním tohoto tématu do hodin výtvarné výchovy, ale i do jiných předmětů, což dokládá její interdisciplinární povahu. V pedagogických přístupech i uměleckých metodách je kladen důraz nejen na pochopení konceptu, ale také na přímý kontakt člověka s krajinou pro správné vnímání a interpretaci jejích kvalit.

Vytvoření uměleckých kategorií a zařazení autorů v mé práci bylo zásadním prvkem mého badatelského a uměleckého úsilí. V badatelské rovině jsem navrhla kategorie, které vytvořily síť reflektující různé aspekty a interpretace krajiny prostřednictvím umělecké tvorby vybraných umělců. Tímto způsobem jsem byla schopna orientace a porozumění rozmanitosti výtvarného vyjádření krajinářských motivů a rozvinutí hlubšího povědomí o záměrech umělců, jejich estetických, konceptuálních a emocionálních dimenzích v kontextu krajiny. Tvorba kategorií a výběr umělců byly dokumentovány prostřednictvím myšlenkových map, které mi pomohly ujasnit konečný výběr. Při dokončení kategorizace mi došlo, že tento přístup představuje jeden z mnoha možných způsobů, jakými lze nahlížet na diferenciaci a uchopení krajinářských témat. Kategorie by mohly být rozšířeny o více autorů a mohly by nést jiný název a obsah. Nicméně pro účely mé práce a pro orientaci v současné umělecké scéně krajinomalby se tato kategorizace ukázala jako vhodná a efektivní. Pomohla mi lépe porozumět tématu a jeho propojenosti mezi rovinami badatelského, uměleckého a pedagogického působení.

V mém uměleckém působení se proces kategorizace ukázal jako klíčový pro strukturování mých krajinářských záznamů do vhodných kategorií. Uvědomila jsem si, že interpretace krajiny není vždy jednoznačná a není snadné obrazy zařadit. Rozmanitost krajiny a uměleckých přístupů způsobuje, že se mnou vytvořené kategorie často prolínají a propojují, což zdůrazňuje variabilitu tvůrčího procesu. Dynamická povaha krajiny a rozmanitost mé tvorby mi neumožnily stanovit pevné hranice mezi kategoriemi. To vedlo k překrývání a propojování motivů a prvků mezi různými kategoriemi a řazení více obrazů do více kategorií. To podtrhlo komplexnost tvůrčího procesu a zdůraznilo důležitost porozumění kontextu a vzájemných vztahů mezi jednotlivými prvky krajiny. Výsledkem tohoto postupu je fakt, že je zapotřebí porozumět všem kontextům tvorby a vzájemným vztahům mezi jednotlivými prvky krajiny, stejně jako je nutná orientace v současné umělecké scéně, která se velmi rychle vyvíjí a proměňuje.

Kromě subjektivního pohledu autora přináší dodatečnou perspektivu do kategorizace i pohled diváka, jehož interpretace a hodnocení otevírají možnosti pro různá porozumění síti fragmentů krajiny. Je nezbytné mít na paměti, že tato kategorizace reprezentuje jeden z mnoha přístupů k promýšlení krajiny a zrcadlí se v ní má vlastní umělecká tvorba.

Cyklus krajinářských děl, který jsem vytvořila, vychází z dlouhodobého terénního průzkumu krajiny Jizerských hor. Pravidelné a systematizované navštěvování tohoto prostředí mě důkladněji seznámilo s různými druhy interpretací krajinářských motivů, což mělo výrazný vliv na výslednou síť fragmentů krajiny. Práce v terénu mi umožnila zachytit spontaneitu okamžiků s bohatou škálou emocí, které jsou spojeny s daným prostředím a konkrétními situacemi. Naopak práce v ateliéru mi poskytovala větší volnost, zejména v možnostech volby formátu a detailního zkoumání uměleckých přístupů. Obě tyto podoby tvorby, jak v terénu, tak v ateliéru, vyžadovaly kombinaci přímého kontaktu s přírodou se sledováním aktuálního dění v české umělecké scéně včetně přístupů dalších umělců. Tato kombinace prohlubovala vnímání krajiny a její následnou interpretaci. Ukazuje se, že badatelská a umělecká rovina jsou vzájemně propojené a jejich synergické působení je klíčem k tvorbě s hlubšími rozměry.

Po realizaci didaktického celku lze zhodnotit, že didaktické úkoly vedly k obohacení žákovského výtvarného projevu a posílení jejich schopnosti pracovat i experimentovat s různými výtvarnými technikami a postupy. Povedlo se dojít k aktivnímu přístupu v průběžných diskusích a závěrečných reflexích, úkoly vedly žáky také k reflexi vlastního tvůrčího procesu a rozvoji jejich schopností kritického myšlení a sebereflexe. V neposlední řadě úkoly prohloubily rozvoj individuálního uměleckého projevu žáků skrze vlastní tvorbu a rozšířily jejich znalosti z oblasti výtvarného umění. Vedle toho je nutné zmínit i důležitou roli učitele a jeho postavení v kontextu *a/r/t/ografie*, což mi umožnilo aplikovat teoretický rámec pro provádění výzkumu. Díky tomu se mi otevřela možnost podrobněji zkoumat propojení tří klíčových rolí - umělce, výzkumníka a pedagoga. Během analýzy žákovské tvorby a procesu výtvarné práce jsem došla k závěru, že práce učitele s tématem a jeho porozumění konceptu, s nímž pracuje a předkládá žákům, hraje klíčovou roli v procesu vzdělávání. S rostoucí zkušeností dochází k hlubšímu porozumění naší vlastní koncepci a umožňuje nám lépe aplikovat tyto poznatky ve výuce.

V rámci mé diplomové práce jsem se pokusila vytvořit přístup pro výzkum konceptu fragmentů krajiny. Metodologie, která zde sjednocuje umění, výzkum a vzdělávání do komplexního rámce, představuje významný krok k obohacení a rozvoji mého badatelského, uměleckého a pedagogického působení. Tento přístup umožňuje propojení klíčových aspektů tvorby, analýzy a vzdělávání, čímž se podporuje interdisciplinární přístup a komplexní pochopení problematiky. Celkově lze konstatovat, že prohlubování porozumění krajině a využívání a/r/t/ografického přístupu mi umožnilo lépe číst, tvořit a sdílet mé vnímání a prožívání krajiny.

Bibliografie

ANDĚL, Jaroslav, MILER, Karel a ŘEHÁKOVÁ, Nad'a. 1997. *Proměny krajiny v českém malířství 20. století ze sbírek Národní galerie v Praze.* Praha : Národní galerie v Praze, 1997. ISBN 80-7035-148-9.

BOULTON, Adrienne, GRAUER, Kit a Rita , IRWIN L. 2016. *Becoming Teacher: A/r/tographical Inquiry and Visualising Metaphor. International Journal of Art & Design Education.* 2016.

CÍLEK, Václav. *Krajiny vnitřní a vnější: texty o paměti krajiny, smysluplném bobrovi, areálu jablkového štrúdlu a také o tom, proč lezeme na rozhlednu.* 2. dopl. vyd. Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-7363-042-7.

DAVID, Petr a SOUKUP, Vladimír. 2021. *Jizerské hory známé i neznámé.* Praha : Euromedia Group, 2021. ISBN 978-80-242-7378-5.

FICKOVÁ, Barbora a Alena Ochepovsky BARTKOVÁ, 2019. *KRAJINOW: Katalog k výstavnímu projektu Krajinow.* Benešov: Muzeum umění a designu Benešov. ISBN 978-80-87400-37-1.

FULKOVÁ, Marie. 2008. *Diskurs umění a vzdělávání.* Praha : H+H, 2008. ISBN 978-80-7319-076-7.

GAJDOŠÍKOVÁ, Pavla, 2019. *Fenomén architektury ve vlastním uměleckém a pedagogickém díle /Pedagogické implikace/ (disertační práce).* Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta.

HAZEL, Smith a DEAN, Roger T. 2009. *Practice-led research, research-led practice in the creative arts.* Edinburgh : Edinburgh University Press, 2009. ISBN 978-0-7486-3629-7.

HOGENOVÁ, Anna. 2012. *Krajina jako naše prodloužené tělo.* In: BLÜMLOVÁ, Dagmar, Václav CÍLEK, Anna HOGENOVÁ, Petr JUŘINA, Michal KOHOUT, Karel STIBRAL a Jiří ZEMÁNEK. *Vnímání krajiny. Sborník z konference krajina jako duchovní dědictví.* Praha : Obec širšího společenství českých unitářů, 2012. s. 11-16. ISBN 978-80-904909-2-5.

- HOSMAN, Zdeněk. 2007.** *Didaktický skicář: Výtvarné činnosti ve výtvarné výchově.* České Budějovice : Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2007. ISBN 978-80-7394-001-0.
- IRWIN, Rita L., COSSON, Alex de a Pinar, William F. 2004.** *A/R/Tography: Rendering Self Through Arts-Based Living Inquiry.* Vancouver : Pacific Educational Press, 2004. ISBN 978-1895766707.
- JINDRA, Petr. 2020.** *Jiří Kubový: absolutní krajina, absolute landscape.* Praha : Revolver Revue, 2020. ISBN 978-80-7622-006-5.
- KESNER, Ladislav. 2010.** *Býti krajinou / Being Landscape - Miloš Šejn.* Praha : Arbor vitae, 2010. ISBN 978-80-87164-31-0.
- KITZBERGEROVÁ, Leonora. 2014.** *Didaktika výtvarné výchovy.* Praha : Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-667-3.
- KLIMEŠ, Martin. 2018.** Experimenty bez kompromisů. In: GUZIER, Jakub, Martin KLIMEŠ, Jiří ŠIGUT, Jiří VALOCH a Petr VAŇOUS. *Jiří Šigut: Práce/Works 1985-2018.* Praha: Galerie výtvarného umění v Ostravě, KANT, s. 23-24. ISBN 978-80-7437-253-7.
- KUČERA, Zdeněk.** Jak vnímáme krajinu a její paměť. *Geografické rozhledy.* Česká geografická společnost, 2009, roč. 18, č. 4, s. 6-7. ISSN 1210-3004.
- KULKA, Jiří, 2008.** *Psychologie umění.* Vyd. 2., přeprac. a dopl. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2329-7.
- LeBLANC, Natalie, a další. 2015.** Becoming through a/r/tography, autobiography and stories in motion. *International Journal of Education through Art.* International Journal of Education through Art, 2015, Sv. Volume 11, Number 3.
- LEE, Nicole Y.S. 2020.** *Mapping : Exhibition Catalogue.* Estrada de São Salvador : InSEA Publications, 2020. ISBN 978-989-54683-9-3.
- PAUL, Jan. 2021.** Jiří Kubový: Absolutní krajina. *Kontexty. Časopis o kultuře a společnosti.* Kontexty, 3 2021, Sv. Ročník XIII, stránky 99-12.
- PETŘÍČEK, Miroslav a ŠTENCLOVÁ, Kateřina. 2019.** *Pokaždé obraz.* Praha : Univerzita Karlova, Filozofická fakulta,, 2019. ISBN 978-80-7308-902-3.

ŘEPA, Karel, Aleš POSPÍŠIL, Zuzana DUCHKOVÁ a Michal FILIP, 2020. *Krajina jako námět a médium ve výtvarné výchově*. Olomouc: Česká sekce INSEA. ISBN 978-80-904268-5-6.

SLAVÍK, Jan a WAWROSZ, Petr. 2004. *Umění zážitku, zážitek umění - teorie a praxe artefiletiky, II díl*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2004. ISBN 80-7290-130-3.

SPIRN, Anne Whiston, 2017. Jazyk krajiny. In: TICHÁ, Jana. *Architektura a krajina. Texty o moderní a současné architektuře VII*. Praha: Zlatý řez, s. 94-102. ISBN 978-80-88033-04-2.

SPRINGGAY, Stephanie. IRWIN, L. Rita. LEGGO, Carl. GOUZOUASIS, Peter, ed., 2008. *Being with a/r/tography*. Rotterdam, the Netherlands: Sense. ISBN 978-90-8790-262-9

STIBRAL, Karel, 2012. Současná estetika krajiny. In: BLÜMLOVÁ, Dagmar, Václav CÍLEK, Anna HOGENOVÁ, Petr JUŘINA, Michal KOHOUT, Karel STIBRAL a Jiří ZEMÁNEK. *Vnímání krajiny. Sborník z konference Krajina jako duchovní dědictví*. Praha: Obec širšího společenství českých unitářů, s. 39-46. ISBN 978-80-904909-2-5.

TROJAN, Raoul a MRÁZ, Bohumír. 1996. *Malý slovník výtvarného umění*. Praha : Fortuna, 1996. ISBN 80-7168-329-9.

VALENTA, Josef. 2008. *Scénologie krajiny*. Praha : Kant, 2008. ISBN 978-80-86970-68-4.

VAŇOUS, Petr, 2018. Od komprimace ke schopnosti rozlišovat. In: GUZIER, Jakub, Martin KLIMEŠ, Jiří ŠIGUT, Jiří VALOCH a Petr VAŇOUS. *Jiří Šigut: Práce/Works 1985-2018*. Praha: Galerie výtvarného umění v Ostravě, KANT, s. 9-12. ISBN 978-80-7437-253-7.

VAŇOUS, Petr, Václav HÁJEK, Jan KUDRNA a Barbora ROPKOVÁ, 2020. Spectrum - Kniha o současnosti mladé malby v ČR. Praha: Biggboss. ISBN 978-80-907383-8-6.

VAŠÍČEK, Zdeněk, 1997. In: ANDĚL, Jaroslav, Naďa ŘEHÁKOVÁ a Zdeněk VAŠÍČEK. *Proměny krajiny v českém malířství 20. století ze sbírek Národní galerie v Praze*. Praha: Národní galerie. ISBN 80-7035-148-9.

VÍTKOVÁ, Martina. 2021. *Miloš Šejn: ÍHMNÍ*. Praha : SMETANAQ Gallery, 2021. ISBN 978-80-908335-0-0.

VIZVÁRY, Radim. 2022. *Krajina těla*. Praha : Národní divadlo, 2022. ISBN 978-80-7258-803-9.

VOREL, Ivan a KUPKA, Jiří. 2011. *Krajinný ráz: Identifikace a hodnocení*. . Praha : České vysoké učení technické v Praze, 2011. ISBN 978-80-01-04766-8.

Internetové zdroje

ARTMAP, 2021. *Jan Jedlička* [online]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://www.artmap.cz/jan-jedlicka/>

ARTMIX, 2022, Artmix plus: Ester Knapová na Vyšehradě, Česká televize pořady [2024-04-06] Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10123096165-artmix/222562229000003/cast/901857/>

BENEDIKTOVÁ, Jana, 2018. Mladým výtvarníkům se rozbřesklo: Krajina neunavuje [online]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/kultura/mladym-vytvarnikum-se-rozbresklo-krajina-neunavuje-79325>

J°CEJKA GALLERY [online], © 2017-2024. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://jancejkagallery.com/>

J°CEJKA GALLERY, © 2017-2024. Kristýna Šormová [online]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://jancejkagallery.com/kristyna-sormova/>

KodlContemporary, 2017. Adam Kašpar [online]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://kodlcontemporary.com/Adam-Kaspar>

Latinský slovník .latinsky.cz [online], Copyright © 2009. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <http://latinsky-slovník.latinsky.cz/cesko-latinsky/fragmentum.html>

LUCERNATV, 2023, Fiducia on-line – Ester Knapová: Zimní spáči, YouTube video [2024-04-06] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=eORhE14yQ7I>

MEZI STROMY, © 2024. Fragmentace krajiny [online]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://www.mezistromy.cz/les-a-stromy/fragmentace-krajiny/odborny>

MĚSTSKÝ OBVOD SLEZSKÁ OSTRAVA - STATUTÁRNÍ MĚSTO OSTRAVA, 2013. *Fragmenty krajiny. Jiří Sibinský* [online]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://slezska.ostrava.cz/cs/o-slezske-ostrave/slezskoostravska-galerie/archiv/2013/fragmenty-krajiny.-jiri-sibinsky>

PROTIŠEDI S.R.O., 2021. *Národní zemědělské muzeum zve na výstavu fotografií Portrét krajiny* [online]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://protisedi.cz/narodni-zemedelske-muzeum-zve-na-vystavu-fotografii-portret-krajiny/>

Před Půlnocí, 28.10.2011, Irena Armutidisová, fotografka: Jak se fotí na vesnici, Česká televize pořady [2024-04-06] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10095690193-pred-pulnoci/311281381940086/>

Rámcový vzdělávací program pro ZŠ [online]. 2023 [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>

TZ: *SOUČASNÁ ČESKÁ KRAJINA* [online], 2011. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://www.artalk.cz/news/tz-soucasna-ceska-krajina>

Vocabulary, 2024. Vocabulary [online]. [cit. 2024-04-06]. Dostupné z: <https://www.vocabulary.com/dictionary/fragment>

Výtvarná výchova. Časopis pro výtvarnou a obecně estetickou výchovu školní a mimoškolní [online], 2020. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. [cit. 2024-04-12]. ISSN 1210-3691. Dostupné z: https://pages.pedf.cuni.cz/vytvarnavychova/files/2022/01/Vytvarna-vychova-c3_4_2020.pdf

Seznam použitých obrázků

- Obrázek 1 - Autorská tvorba - perforace papíru, uhel, 2x 21x29,7 cm
- Obrázek 2 - Autorská tvorba - fotografie, akryl na papíře, tužka, 4x 10,5x14,8 cm
- Obrázek 3 - Autorská tvorba - fotografie, akryl na papíře, tužka, 4x 10,5x14,8 cm
- Obrázek 4 - Autorská tvorba - akryl na papíře 2x 21x21 cm
- Obrázek 5 - Autorská tvorba - kresba na pauzovací papír, 4x 10,5x14,8 cm
- Obrázek 6 - Autorská tvorba – akvarel, 2x21x29,7cm, 2x 21x21 cm
- Obrázek 7 - Autorská tvorba – akvarel na papíře, 8x 10,5x14,8 cm
- Obrázek 8 - Autorská tvorba - akvarel, 3x 10,5x14,8 cm
- Obrázek 9 - Autorská tvorba – uhel na papíře, 6x 10,5x14,8 cm
- Obrázek 10 - Autorská tvorba - uhel na papíře, 4x 14,8x321 cm
- Obrázek 11 - Autorská tvorba - akvarel, uhel, papír, pauzovací papír, 4x 10,5x14,8 cm
- Obrázek 12 - Autorská tvorba - akvarel, pauzovací papír, 3x 10,5x14,8 cm
- Obrázek 13 - Autorská tvorba - uhel na papíře, 4x 10,5x14,8 cm
- Obrázek 14 - Autorská tvorba - olej na šepsovaném papíře, 4x 42x15 cm
- Obrázek 15 - Autorská tvorba - uhel na papíře, 4x 10,5x14,8 cm
- Obrázek 16 - Autorská tvorba - akvarel, 4x 10,5x14,8 cm
- Obrázek 17 - Autorská tvorba - centropen, uhel, lak na papíře, 2x 21x29,7 cm
- Obrázek 18 - Autorská tvorba - tisk z plochy na papír, 2x 21x29,7 cm
- Obrázek 19 - Autorská tvorba - centropen, uhel na papíře, 2x 14,8x21 cm
- Obrázek 20 - Autorská tvorba - uhel na papíře, pauzovací papír, 2x 14,8x21 cm
- Obrázek 21 - Autorská tvorba - uhel na papíře, 2x 29,7x42 cm
- Obrázek 22 - Autorská tvorba - uhel na pauzovacím papíře, 2x 29,7x42 cm
- Obrázek 23 - Autorská tvorba - uhel na pauzovacím papíře, 50x80cm, 30x45 cm
- Obrázek 24 Myšlenková mapa – Autorská tvorba, Kategorie krajiny
- Obrázek 25 – Myšlenková mapa – Autorská tvorba, Kategorie umělci
- Obrázek 26 - Miloš Šejn, Zelenou zahradou / Becoming Green Garden, 2021, 300x300cm,
Dostupné z: https://issuu.com/nvbes/docs/i_hmni_www

Obrázek 27 – Miloš Šejn, Javoří loukou / Maple Meadow – Giant Mountains, 2017, acrylic, pigments, materials and charcoal on canvas, 150 x 150 cm, Dostupné z: https://issuu.com/nvbes/docs/nmhti__katalog

Obrázek 28 - Jiří Kubový, Velká krajina, 2007, olej, sololit, provaz, drát, 254x506cm. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/dila/velka-krajina-6186/>

Obrázek 29 – Jiří Kubový. Kytice, 2020, olej, sololit, provaz, drát, dřevo, 126x109,5cm, Dostupné z: <https://www.bubinekrevolveru.cz/otazka-jiri-kubovy>

Obrázek 30 - Adam Kašpar, Mapa hor, kombinovaná technika, autorská kniha, 2017- 2018, otevřený knižní blok, 70x100cm, Dostupné z: <https://www.adamkaspar.cz/galerie/mapa-hor-2/>

Obrázek 31 – Ester Knapová, Hořící strom, olej na plátně, 2023, 26x21cm, Dostupné z: <https://showroom.trafogallery.cz/artwork/misto-drevena-lat-pred-venkovskou-chalupou-1980-uhlire>

Obrázek 32 - Ester Knapová, Létem do tmy, 2022, Dostupné z: <https://pragueartweek.cz/udalosti/ester-knapova-letem-do-tmy/>

Obrázek 33 – Kristýna Šormová, From serie „Structures“, 250 x 150 cm, painting on paper 2016, Dostupné z: <https://kristynasorm.com/2016-3/>

Obrázek 34 - Kristýna Šormová, Z cyklu Haiku I., 2015, 29,7x42cm, kombinovaná technika, tuš na papíře, Dostupné z: <https://www.webumenia.sk/cs/dielo/CZE:4RG.K1329>

Obrázek 35 - Ondřej Mestek, Stoh, 2018, olej na plátně, 50,5x50cm, Dostupné z knihy KRAJINOW

Obrázek 36 - Ondřej Mestek, Lavina II., 2018, olej na plátně, 50,5x50cm, Dostupné z knihy KRAJINOW

Obrázek 37 - Irena Armutidisová, Z cyklu Imaginární krajina

Obrázek 38 - Irena Armutidisová, Z cyklu Intimní krajina

Obrázek 39 - Jan Jedlička, Maremma, 364 colori, 2019–2020, pigmenty na japanu a plátně, 130×200 cm, Dostupné z: <https://www.ghmp.cz/vystavy/jan-jedlicka/>

Obrázek 40 - Jan Jedlička, Praha, 2012, pigmenty, japan, plátno, 180x180, Dostupné z: https://artforgood.cz/cs/virtualni-prohlidky/jan_jedlicka

Obrázek 41 - Jiří Šigut, Tráva — první sníh; I–III/III 15.—22. 11. 2008 bromo–stříbrný fotografický papír, dřevěná deska, 25 × 145 cm [3×], Dostupné z: <http://www.sigut-jiri.cz/cz/fotografie-zaznamy/zaznamy/>

Obrázek 42 - Jiří Šigut, Pole 2014 05 10 14:47:48 I/I, pigmentový tisk, sendvičová deska (Dibond), plexisklo, 100 × 150 cm, Dostupné z: <http://www.sigut-jiri.cz/cz/fotografie-zaznamy/digitalni-prace-krajiny/>

Obrázek 43 - Autorská tvorba - uhel na papíře, pauzovací papír, 2x 14,8x21 cm

Obrázek 44 - Autorská tvorba - Minimalistická krajina, kombinovaná technika, kombinované formáty

Obrázek 45 - Autorská tvorba - Stopovaná krajina - kombinovaná technika, kombinované formáty

Obrázek 46 - Autorská tvorba - Intimní krajina - kombinovaná technika, kombinované formáty

Obrázek 47 - Autorská tvorba - Krajina těla - kombinovaná technika, kombinované formáty

Obrázek 48 - Autorská tvorba - Narušená krajina - kombinovaná technika, kombinované formáty

Obrázek 49 - Autorská tvorba - Osamocená krajina - kombinovaná technika, kombinované formáty

Obrázek 50 - Autorská tvorba - Krajina z deníku - kombinovaná technika, kombinované formáty

Obrázek 51 - Autorská tvorba - Konceptuální krajina - kombinovaná technika, kombinované formáty

Obrázek 52 - Autorská tvorba - Absolutní krajina - kombinovaná technika, kombinované formáty

Obrázek 53 - Myšlenková mapa – Autorská tvorba, návrh instalace Fragmenty krajiny, kombinovaná technika, kombinované formáty

Obrázek 54 - Myšlenková mapa – Autorská tvorba, žákovské zpracování k pojmu krajina

Obrázek 55 - Žákovská práce 1, fotografie, pastel a pigment na papíře, A3

Obrázek 56 - Žákovská práce 2, fotografie, pastel a pigment na papíře, A3

Obrázek 57 - Žákovská práce 3, fotografie, pastel a pigment na papíře, A3

Obrázek 58 - Žákovská práce 4, fotografie, pastel a pigment na papíře, A3

Obrázek 59 - Myšlenková mapa – Autorská tvorba, žákovské zpracování pojmů z myšlenkové mapy k úkolu Krajina bez hranic

Obrázek 60 - Žákovská práce, Krajina s potůčkem, kombinovaná technika, A2

Obrázek 61 - Žákovská práce, Skalní voda, kombinovaná technika, A2

Obrázek 62 - Žákovská práce, Bříza, Les, kombinovaná technika, A2

Obrázek 63 - Žákovská práce, Louka, kombinovaná technika, A2

Obrázek 64 - Žákovská práce, Mraky/Kameny/Meteority, kombinovaná technika, A2

Obrázek 65 - Žákovská práce, Řeka při úplňku, kombinovaná technika, A2

Obrázek 66 - Žákovská práce, Letní pohoda, Na dovolené, kombinovaná technika, A2

Obrázek 67 - Žákovská práce, Cesta s květinou, kombinovaná technika, A2

Obrázek 68 - Žákovská práce, Horizont a strom/Stromy/Nad a pod krajinou, kombinovaná technika, 3xA2

Obrázek 69 - Žákovská práce, Země a voda, Nebe, peklo, ráj, Země, voda, vzduch, kombinovaná technika, 3xA2

Obrázek 70- Žákovská práce, Dvojice, pár/Spojení/ Růst, velká krajina, kombinovaná technika, 3xA2

Obrázek 71 - Žákovská práce, Hory, Hejno, Potopa, Proud, kombinovaná technika, 3xA2

Obrázek 72 - Žákovská práce, 2 hory, Oddělení, Řeka s horou/Vltava, Velká voda, kombinovaná technika, 3xA2

Obrázek 73 - Žákovská práce, Oblaka, mraky/podzemí, oblačno, vesmír/nebe, kombinovaná technika, 3xA2

Obrázek 74 - Žákovská práce, skupina 1, Šumava, Rozkvetlá krajina, kombinovaná technika, 200x100cm

Obrázek 75 - Žákovská práce, skupina 2, Nebe nad horou, Vzdálená krajina, kombinovaná technika, 200x100cm

Obrázek 76 - Žákovská práce 1, kolorovaná muchláž, perforace, uhel, A3

Obrázek 77 - Žákovská práce 2, kolorovaná muchláž, perforace, 30x30cm

Obrázek 78 - Žákovská práce 3, kolorovaná muchláž, A3

Obrázek 79 - Žákovská práce 4, kolorovaná muchláž, perforace, A3

Obrázek 80 - Žákovská práce 5, kolorovaná muchláž, A3

Obrázek 81 - Žákovská práce 6, kolorovaná muchláž, perforace, uhel, A3

Obrázek 82 - Žákovské práce, Cesta 1, kompozice, kolorovaná muchláž, uhl

Obrázek 83 - Žákovské práce, Cesta 2, kompozice, kolorovaná muchláž, uhl